

Ústav informácií a prognóz školstva
Odbor metodiky a tvorby informácií
Oddelenie vysokého školstva

**Sociálne a ekonomické podmienky života študentov
vysokých škôl v Európe**

EUROSTUDENT IV 2008-2011
komparatívna analýza

Zodpovedný riešiteľ: RNDr. Mária Šulanová
Riešiteľ: PhDr. Ľubomíra Srnánková

Bratislava
2011

Obsah

Úvod	3
1. Zameranie projektu a metodika	5
1.1. Realizácia projektu v SR	6
2. Súhrn hlavných výsledkov prieskumu so zreteľom na Slovensko	9
3. Výsledky prieskumu	11
3.1. Prístupové cesty k vzdelávaniu na vysokých školách	11
3.2. Sociálne zázemie študentov vysokých škôl	13
3.3. Sociálno-demografická charakteristika študentov vysokých škôl	16
3.4. Študenti vysokých škôl podľa študijného programu a formy štúdia	21
3.5. Časový rozsah pre štúdium a platenú prácu	23
3.6. Finančná situácia študentov	32
3.6.1. Finančné zabezpečenie	32
3.6.2. Výdavky študentov	41
3.7. Bývanie študentov	46
3.8. Medzinárodná mobilita	53
3.8.1. Absolvovanie študijného pobytu na vysokej škole v zahraničí	53
3.8.2. Financovanie študijného pobytu v zahraničí	57
3.8.3. Organizačné zastrešenie študijného pobytu v zahraničí	60
3.8.4. Ovládanie cudzích jazykov	61
3.8.5. Naplnenie očakávaní v súvislosti so študijným pobytom v zahraničí	62
3.8.6. Vplyv potenciálnych negatívnych javov na plánovanie študijnej aktivity v zahraničí	64
3.9. Zhodnotenie kvality štúdia a študijné plány do budúcnosti	68
4. Príloha	71
4.1. Štruktúra prieskumného súboru za Slovensko	71

Úvod

Téma sociálnych a ekonomických podmienok života študentov vysokých škôl je zaujímavá pre viaceré segmenty spoločnosti – politikov, ktorých úlohou je riadiť veci verejné a prijímať zákony pre vytvorenie lepších podmienok pre život spoločnosti v danej krajine, občanov strednej generácie, ktorí chcú, aby ich deti dosiahli vysokoškolské vzdelanie, a samotných záujemcov o štúdium, ktorí majú ambíciu toto vzdelanie dosiahnuť a tak mať lepšie vyhliadky na profesijné uplatnenie a väčšie možnosti občianskej participácie pri spravovaní verejných záležitostí. Vyspelá spoločnosť by mala vytvárať podmienky, aby každý občan, či už v mladom alebo v neskoršom veku mohol dosiahnuť vysokoškolské vzdelanie, ak má na to primerané intelektové alebo umelecké vlohy. Cieľom kvalitného vzdelania nie je len získanie vedomostí a zručností v študovanej oblasti, ale aj kultivácia osobnosti, z čoho má úžitok nielen samotný absolvent vysokoškolského štúdia, jeho rodina a priatelia, ale aj spoločnosť, v ktorej žije. Je preto dôležité dbať na to, aby aj záujemcom, pochádzajúcim zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorí majú potrebné schopnosti a ambície toto štúdium úspešne absolvovať, bolo umožnené čo najviac rozvíjať a kultivovať svoj potenciál v oblasti vzdelávania a profesijného uplatnenia.

Zisťovanie sociálnych a ekonomických podmienok života študentov prostredníctvom sociologického prieskumu umožňuje získať informácie, ktoré neposkytujú oficiálne štatistické zisťovania. Ide pritom o údaje veľmi potrebné či už z hľadiska tvorby lepšej vzdelávacej politiky alebo kvôli informovanosti občanov, ktorých deti alebo oni sami chcú toto vzdelanie dosiahnuť. Poznanie tejto problematiky môže pomôcť politikom prijať rozhodnutia, ktoré vnesú do systému vzdelávania viac sociálnej spravodlivosti a sociálnej kohézie.

Projekt EUROSTUDENT IV bol zameraný na skúmanie sociálnej dimenzie vysokoškolského vzdelávania. Získané výsledky umožnia hlbšie analytické porovnanie výsledkov špecifických tematických okruhov za jednotlivé krajiny zúčastnené na projekte.

Realizácia projektu trvala od novembra 2008 do konca októbra 2011. Bola riadená kombináciou centrálného koordinačného prístupu s princípom zdieľanej zodpovednosti. Centrálné riadenie bolo vykonávané organizáciou Higher Education Information System (HIS) so sídlom v Hanoveri. HIS bol hlavou konzorcia, pozostávajúceho zo siedmich partnerov. Každý z týchto partnerov mal zodpovednosť za konkrétnu oblasť realizácie projektu. Práca konzorcia bola podporovaná medzinárodným riadiacim výborom, ktorý poskytoval rady zo strategického hľadiska. Členmi tohto výboru boli:

- ✚ Európska komisia (the European Commission);
- ✚ Európska asociácia univerzít (the European University Association);
- ✚ Európska únia študentov (the European Students' Union);
- ✚ Rada Európy (the Council of Europe);
- ✚ Skupina bolonských promótorov (the Bologna Follow-Up Group);
- ✚ Nemecké federálne ministerstvo vzdelávania a výskumu (the German Federal Ministry of Education and Research).

Za implementáciu národných prieskumov boli zodpovední experti z prispievajúcich krajín. Projekt bol financovaný Európskou komisiou (program celoživotného vzdelávania, Lifelong Learning Programme) a príspevkami národných projektových sponzorov. Značné

finančné príspevky poskytli najmä Nemecké federálne ministerstvo vzdelávania a výskumu (the German Federal Ministry of Education and Research) a Holandské ministerstvo vzdelávania, kultúry a vedy (the Dutch Ministry of Education, Culture and Science). Realizácia projektu za Slovenskú republiku bola financovaná Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Aktívnymi prispievateľmi údajov v rámci projektu EUROSTUDENT IV bolo 25 krajín Európy (Anglicko a Wells, Česká republika, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Chorvátsko, Írsko, Litva, Lotyšsko, Malta, Nemecko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovenská republika, Slovinsko, Španielsko, Švajčiarsko, Švédsko, Taliansko a Turecko). Ďalších 8 krajín malo status pozorovateľa (Belgicko, Bulharsko, Grécko, Gruzínsko, Luxembursko, Maďarsko, Škótsko a Ukrajina). Výsledky projektu za všetky zúčastnené krajiny budú použité medzinárodnými organizáciami, ktoré sa venujú problematike vysokoškolského vzdelávania (OECD, Európska komisia, pracovná skupina Bolonského procesu pre sociálnu dimenziu a mobilitu) a budú využiteľné aj na úrovni jednotlivých krajín pri tvorbe vzdelávacích politík a pre informovanosť občanov.

Predkladaná štúdia vznikla v súlade s Plánom hlavných úloh Ústavu informácií a prognóz školstva na rok 2011 a predstavuje komparatívnu analýzu výsledkov projektu za Slovenskú republiku a ostatné zúčastnené krajiny. Podkladom pre všetky výsledky uvedené v štúdiu boli grafy a tabuľky publikácie Orr, D., Gwosc, C. a Netz, N.: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of Indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag. 2011 (Sociálne a ekonomické podmienky života študentov v Európe. Prehľad indikátorov. Záverečná správa. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: Vydavateľstvo W. Bertelsmann. 2011)

1. Zameranie projektu a metodika

Prostredníctvom projektu EUROSTUDENT IV boli zhromaždené údaje z národných prieskumov, realizovaných výskumnými inštitútmi alebo mimovládnyimi organizáciami.

Dlhodobé ciele projektu sú:

- ✚ získať a poskytnúť **informácie** o sociálnych a ekonomických podmienkach života študentov v Európe;
- ✚ vytvoriť štrukturalizovaný a štandardizovaný **monitorovací systém**, ktorý umožní identifikovať zmeny v životných podmienkach študentov;
- ✚ prostredníctvom medzinárodného porovnania **identifikovať prekážky**, ktoré bránia vytváraniu širokého a efektívneho Európskeho vysokoškolského vzdelávacieho priestoru.

Tieto ciele umožňujú naplňovať ciele Lisabonskej stratégie a Bolonského procesu vytvoriť atraktívny, kompetitívny Európsky vysokoškolský vzdelávací priestor, ktorý umožní maximalizáciu osobného rozvoja jednotlivcov a ich aktivitu v spoločnosti a v ekonomike.

Prípravné práce pre realizáciu projektu začali prebiehať koncom roka 2008 a pokračovali v prvej polovici roka 2009. Tieto práce sa týkali najmä organizácie projektu, vymedzenia pojmového aparátu, tvorby dotazníka, zostavovania kritérií cieľovej skupiny respondentov, vyladovania časového harmonogramu. Diskusie medzi členskými krajinami prebiehali prostredníctvom internetovej komunikácie a pracovných skupín. Členky výskumného tímu za SR sa zúčastnili na prípravnom stretnutí riešiteľov projektu v roku 2009 v Haagu, zodpovedná riešiteľka bola aj na ostatných pracovných stretnutiach týkajúcich sa projektu - v roku 2010 v Prahe a v Ankare a v roku 2011 na záverečnej konferencii v Kodani.

Po dokončení základných metodických nástrojov začala v jednotlivých krajinách prebiehať príprava zberu údajov a v súlade s časovým harmonogramom ďalšie fázy realizácie projektu.

V záujme zabezpečenia porovnateľnosti získaných údajov boli všetky zúčastnené krajiny povinné pracovať v súlade s metodickými pokynmi hlavného koordinátora, do čoho spadala časový harmonogram realizácie jednotlivých fáz projektu, získanie údajov od určenej cieľovej skupiny respondentov použitím rovnakých otázok dotazníka s manuálom, ktorý obsahoval vysvetlenia, definície a účel jednotlivých otázok.

Pre cieľovú skupinu študentov prieskumu boli stanovené nasledujúce kritériá:

- ✚ študenti s trvalým pobytom v danej krajine a ktorí ukončili svoje predchádzajúce vzdelávanie v príslušnej krajine, nezávisle od ich občianstva;
- ✚ študenti denného aj externého štúdia;
- ✚ študenti bakalárskeho, magisterského programu a všetkých národných programov, korešpondujúcich s úrovňou ISCED 5A¹ (okrem špecializovaných inštitúcií ako vojenská akadémia);

---

¹ ISCED (*The International Standard Classification of Education*) – Medzinárodná štandardná klasifikácia stupňov vzdelania; rozoznáva 6 základných stupňov. Úroveň ISCED 5A predstavuje prvý stupeň terciárneho vzdelania, ktorý priamo nevedie k vedeckej kvalifikácii (Zdroj: [http://www.eeaa.eu/Downloads/Unesco-ISCED-Level5-Summary%20\(2\).pdf](http://www.eeaa.eu/Downloads/Unesco-ISCED-Level5-Summary%20(2).pdf))

- + študenti vzdelávacích inštitúcií, ktoré sú považované v danej krajine za štandardné pre uvedenú úroveň vzdelávania (v SR verejné vysoké školy);
- + študenti dištančného vzdelávania, študujúci na vysokých školách okrem inštitúcií, zameraných výhradne na takéto vzdelávanie.

Niektoré krajiny z viacerých príčin nemohli úplne dodržať všetky spoločné kritériá pre prieskumnú vzorku. Jednou dôležitou príčinou bolo, že niektoré krajiny začali realizáciu prieskumu už pred začiatkom realizácie projektu EUROSTUDENT IV a mali úmysel zabezpečiť porovnateľnosť získaných údajov s výsledkami predchádzajúcich prieskumov s rovnakou tematikou za ich krajinu, čo by nebolo možné, keby prijali všetky kritériá tohto medzinárodného projektu. Inou príčinou bolo, že málo krajín redefinovalo cieľovú skupinu študentov ich prieskumu (napr. zahrnutím ISCED 5B² študentov), pretože cieľová skupina projektu EUROSTUDENT IV nereflektovala väčšinu ich populácie študentov. Uvádzame najdôležitejšie odchýlky prieskumnej vzorky jednotlivých krajín:

- + Dánsko: prieskumná vzorka zahŕňa iba študentov denného štúdia, ktorí neplatia poplatky za štúdium. Študenti externého štúdia, ktorí tieto poplatky platia, nie sú v prieskumnej vzorke zahrnutí.
- + Estónsko: prieskumná vzorka zahŕňa študentov zapísaných v študijných programoch na stupni ISCED 5B.
- + Lotyšsko: prieskumná vzorka zahŕňa iba študentov denného štúdia.
- + Malta: prieskumná vzorka zahŕňa študentov zapísaných na stupni ISCED 5A a 6. Vo vzorke sú zahrnutí študenti, ktorí získali kvalifikáciu pre začiatok štúdia na vysokej škole za hranicami Malty, okrem študentov vzdelávajúcich sa v Malte prostredníctvom programu ERASMUS.
- + Portugalsko: prieskumná vzorka bola zostavená z dvoch zdrojov: z recipientov štátnej podpory a z registra, ktorý obsahuje všetkých študentov verejných vysokých škôl. Register bol zhotovený v roku 2008. Pre tieto príčiny, študenti poberajúci štátnu podporu a študenti nižších ročníkov štúdia boli nadmerne zastúpení v prvotnej vzorke, ktorá prešla procedúrou vážená.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Závazný obsah dotazníka, ktorého preklad prispôbený na podmienky v Slovenskej republike sme použili pri zbere údajov, sú uvedené v Prílohe č. 4.2, str. 73.

1.1. Realizácia projektu v SR

Prieskum bol realizovaný metódou dotazníkového zisťovania, cieľovou skupinou boli v súlade so stanovenými kritériami študenti študijných programov úrovne ISCED 5A denného a externého štúdia verejných vysokých škôl na Slovensku so štátnym občianstvom SR. Dotazník bol anonymný, obsahoval spolu 47 otázok, rozdelených do šiestich tematických celkov (*Študijná situácia študentov, Situácia študentov pred začiatkom vysokoškolského štúdia, Životné podmienky študentov, Medzinárodná mobilita študentov, Osobné údaje študentov a Rodinná situácia študentov*).

² Základná charakteristika stupňov vzdelania ISCED je uvedená na webstránke: <http://sk.wikipedia.org/wiki/ISCED>

Východiskovými údajmi pre zostavenie vzorky respondentov boli štatistické údaje, uvedené v Separáte štatistickej ročenky školstva SR 2008 za vysoké školy³. Výberovými triediacimi znakmi boli: počet študentov v rámci jednotlivých vysokých škôl, univerzitných miest, skupín študijných odborov, ročníkov štúdia a podľa pohlavia.

Zber údajov bol uskutočnený prostredníctvom anketárov, ktorými boli študenti jednotlivých fakúlt prieskumnej vzorky, väčšinu z nich tvorili členovia študentskej časti akademického senátu fakúlt alebo Študentskej rady vysokých škôl. Zber údajov bol uskutočnený v mesiacoch september až december 2009. V priebehu mesiacov november a december 2009 boli údaje z dotazníkov postupne prenesené do dátového súboru a po jeho dokončení a vyčistení boli analyticky spracované.

Počas fázy zberu údajov bolo distribuovaných spolu 4 056 dotazníkov pre študentov dennej aj externej formy štúdia na 43 fakúlt, získali sme údaje od študentov všetkých zvolených fakúlt, návratnosť bola 88 %. Do záverečného vyhodnotenia bolo použitých spolu 3 489 dotazníkov, t.j. 2,0 % z cieľovej skupiny.

---

³ Separát štatistickej ročenky školstva SR 2008, vysoké školy, Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava 2009

Skratky participujúcich krajín

Výsledky za jednotlivé zúčastnené krajiny sú v grafoch označené nasledujúcimi skratkami:

AT	Rakúsko
CH	Švajčiarsko
CZ	Česká republika
DE	Nemecko
DK	Dánsko
EE	Estónsko
ES	Španielsko
E_W	Anglicko a Wells
FI	Fínsko
FR	Francúzsko
HR	Chorvátsko
IE	Írsko
IT	Taliansko
LT	Litva
LV	Lotyšsko
MT	Malta
NL	Holandsko
NO	Nórsko
PL	Poľsko
PT	Portugalsko
RO	Rumunsko
SE	Švédsko
SK	Slovensko
SI	Slovinsko
TR	Turecko

2. Súhrn hlavných výsledkov prieskumu so zreteľom na Slovensko

- ✚ Približne v tretine participujúcich krajín **nevyhnutnou podmienkou pre štúdium na vysokej škole je úspešné ukončenie vyššieho sekundárneho vzdelania** – ide väčšinou o krajiny strednej alebo južnej Európy. Do tejto skupiny patrí aj Slovensko. V ostatných krajinách **existujú aj alternatívne prístupové cesty, tzn. úspešné ukončenie vyššieho sekundárneho vzdelania nie je nevyhnutnou podmienkou pre reálnu možnosť štúdia na vysokej škole**. Do tejto skupiny patrí väčšina krajín, zúčastnených na projekte (15 z 23), väčšinou ide o krajiny západnej a severnej Európy.
- ✚ **V porovnaní s ostatnými zúčastnenými krajinami je na Slovensku a v Lotyšsku najnižší podiel študentov s nízkou úrovňou vzdelania ich rodičov (ISCED 0-2, maximálne základné vzdelanie) – len 1 %**. Tento ukazovateľ dosiahol najvyššiu hodnotu v Portugalsku a Turecku (45 %).
- ✚ Mieru symetrie medzi vzdelanostnou štruktúrou rodičov študentov a celkovou populáciou možno zistiť porovnaním zastúpenia otcov študentov s nízkym a vysokým stupňom vzdelania v prieskumnom súbore a mužov s uvedenými dosiahnutými stupňami vzdelania v celkovej mužskej populácii vekovej kohorty 40 – 60 rokov. Na základe týchto údajov **bolo Slovensko zaradené do skupiny krajín s uzavretým (exkluzívnym) systémom vzdelávania, kde študenti s nízkym (základným) vzdelaním otca boli zastúpení v neúmerne malej miere a študenti s vysokým (terciárnym) vzdelaním otca boli zastúpení v neúmerne veľkej miere**. Do tejto skupiny patrí okrem Slovenska aj Turecko, Rumunsko, Rakúsko, Chorvátsko, Francúzsko, Lotyšsko a Nemecko.
- ✚ **Najväčšia skupina študentov všetkých zúčastnených krajín s výnimkou Slovenska trávil študijnými aktivitami** (t.j. účasťou na prednáškach, cvičeniach, seminároch a osobným štúdiom) **viac ako 30 hodín počas bežného týždňa semestra, jedinou výnimkou bolo Slovensko**. Študenti bakalárskeho štúdia strávili študijnými aktivitami 26 až 41 hodín, pričom dolná hranica patrí Slovensku. Študenti magisterského štúdia venovali študijným aktivitám 22 až 39 hodín, v prípade Slovenska to bolo 26 hodín.
- ✚ **Mediánová hodnota celkového mesačného príjmu v hotovosti u študentov bývajúcich u rodičov** za všetky krajiny zúčastnené na prieskume bola 426 €. Slovenskí študenti disponovali sumou 254 €.
- ✚ **Mediánová hodnota celkového mesačného príjmu v hotovostnej aj bezhotovostnej forme bola u študentov nebývajúcich u rodičov 850 €** za všetky krajiny, slovenskí študenti mali k dispozícii 389 €.
- ✚ **Hodnota Gini koeficientu**, ktorý charakterizuje rozloženie príjmov v populácii, svedčí o tom, že **Slovensko patrí medzi krajiny s najvyššou mierou nerovnosti príjmov študentov**.
- ✚ **Financie z verejných zdrojov poskytuje Slovensko pre 8 % študentov s vysokým vzdelanostným zázemím (ISCED 5 – 6, terciárne vzdelanie)**, ktorí nebývajú u rodičov. V medzinárodnom porovnaní dostávalo príspevok z verejných zdrojov 5 % až 92 % uvedenej skupiny študentov. Výsledok za slovenských študentov s nízkym vzdelanostným zázemím (rodičia dosiahli maximálne základné vzdelanie)

nie je kvôli ich veľmi malému počtu spoľahlivý.⁴ **Slovensko teda patrí medzi krajiny s veľmi malou finančnou podporou študentov.**

- ✚ **Slovensko patrí medzi krajiny s najslabšou medzinárodnou mobilitou študentov - študijný pobyt na VŠ v zahraničí absolvovali 3 % respondentov, odbornú prax 2 % a jazykový kurz 3 % študentov.** Absolvovanie uvedených aktivít študentmi v medzinárodnom porovnaní: študijný pobyt 2 % až 14 %, odborná prax 1 % až 11 %, jazykový kurz 1 % až 22 %.
- ✚ **Len približne polovica slovenských študentov je (veľmi) spokojná so študijným programom, či už z hľadiska osobnostného rozvoja alebo pracovného uplatnenia v budúcnosti (52 % a 50 %; príslušne).** V medzinárodnom porovnaní vyjadrilo (veľkú) spokojnosť s prvým uvedeným aspektom 92 % až 47 % študentov, v prípade druhého aspektu to bolo 82 % až 42 % študentov.

---

⁴ Finančné z verejných zdrojov dostávalo 12,0 % slovenských študentov dennej formy štúdia. Zdroj: M. Šulanová, E. Srnánková: Sociálne a ekonomické podmienky života študentov denného štúdia verejných VŠ na Slovensku, ÚIPŠ, 2010.

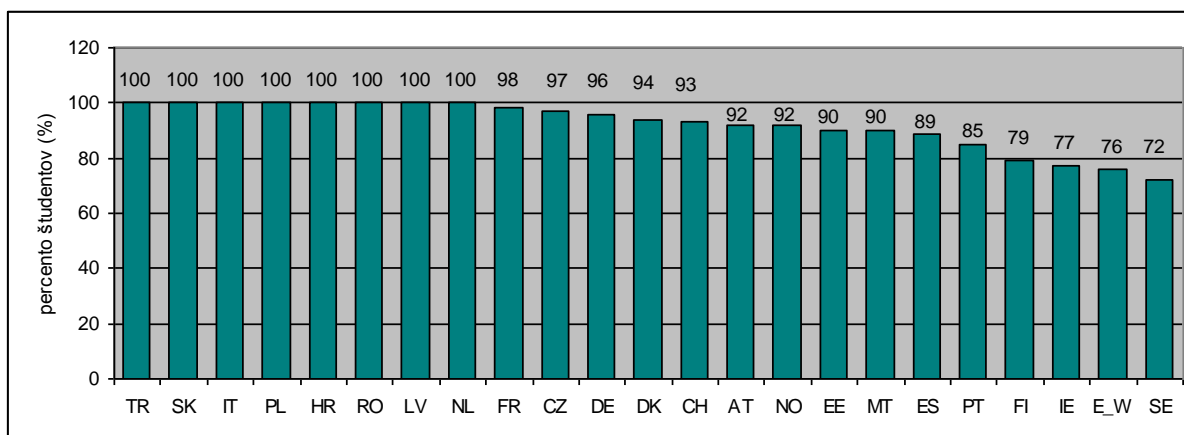
3. Výsledky prieskumu

3.1. Prístupové cesty k vzdelávaniu na vysokých školách

V otázke možnosti prístupu k štúdiu na vysokej škole existujú dve skupiny:

- ✚ Krajiny, v ktorých **je nevyhnutnou podmienkou úspešné ukončenie vyššieho sekundárneho vzdelania a žiadna iná cesta neexistuje**. Do tejto skupiny patrí približne tretina participujúcich krajín, väčšinou ide o krajiny strednej alebo južnej Európy. Do tejto kategórie patrí aj Slovensko.
- ✚ Krajiny, v ktorých **existujú** okrem vyššie uvedeného spôsobu **aj alternatívne prístupové cesty, tzn. získanie vyššieho sekundárneho vzdelania nie je nevyhnutnou podmienkou pre reálnu možnosť štúdia na vysokej škole**. V týchto krajinách sa uplatňuje možnosť tzv. druhej šance, teda prístup k štúdiu na vysokej škole sa získava aj na základe preukázania talentu alebo zručnosti, prípadne pracovnými skúsenosťami v danej oblasti. Do tejto skupiny patrí väčšina krajín, zúčastnených na projekte (15 z 23), väčšinou ide o krajiny západnej a severnej Európy. V každej krajine z tejto skupiny však aspoň siedmi z desiatich študentov na vysokej škole získali certifikát o ukončení vyššieho sekundárneho vzdelania, alternatívny spôsob prístupu je teda oveľa menej bežný. Využívajú ho najmä študenti zo Švédska, Anglicka a Wellsu, Írska a Fínska (graf 1).

Graf 1: Študenti, ktorí začali študovať na vysokej škole po ukončení vyššieho sekundárneho vzdelávania

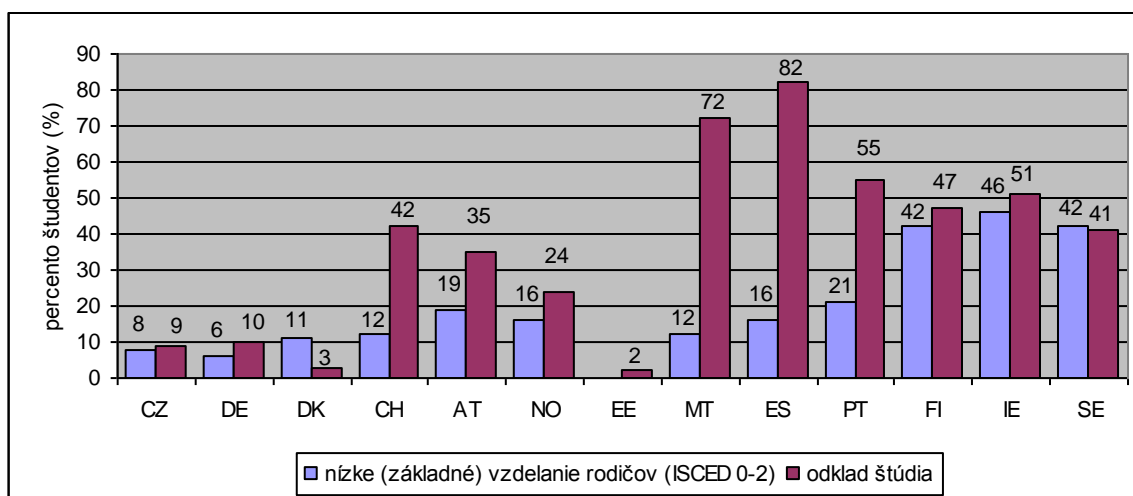
Neposkytnutý údaj: LT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Ako je zrejmé z grafu 2, alternatívne cesty využívajú v značnej miere študenti, ktorí začali študovať na vysokej škole (po prvýkrát) po viac ako dvoch rokoch od dosiahnutia kvalifikácie, potrebnej pre prijatie na toto štúdium – u nich možno hovoriť o odklade štúdia. Uvedený jav je typický najmä pre Španielsko a Maltu. V týchto krajinách viac ako 70 % študentov, využívajúcich alternatívnu prístupovú cestu, realizuje svoje štúdium na vysokej škole s odkladom. Študenti s nízkym (základným) vzdelaním rodičov predstavujú druhú skupinu, ktorá využíva takýto prístup, platí to najmä pre Írsko, Fínsko a Švédsko. V týchto krajinách nadobúdajú percentuálne podiely uvedenej skupiny študentov a skupiny s odloženým štúdiom hodnotu v rozpätí 41 % až 51 %. Je teda celkom pravdepodobné, že práve študenti, ktorých rodičia dosiahli maximálne základné vzdelanie, začnú študovať na vysokej

škole po viac ako dvoch rokoch od úspešného ukončenia strednej školy. Vo veľkom počte prípadov to môže byť kvôli potrebe získať dostatočné množstvo financií pre štúdium.

Graf 2: Alternatívne cesty k štúdiu na VŠ

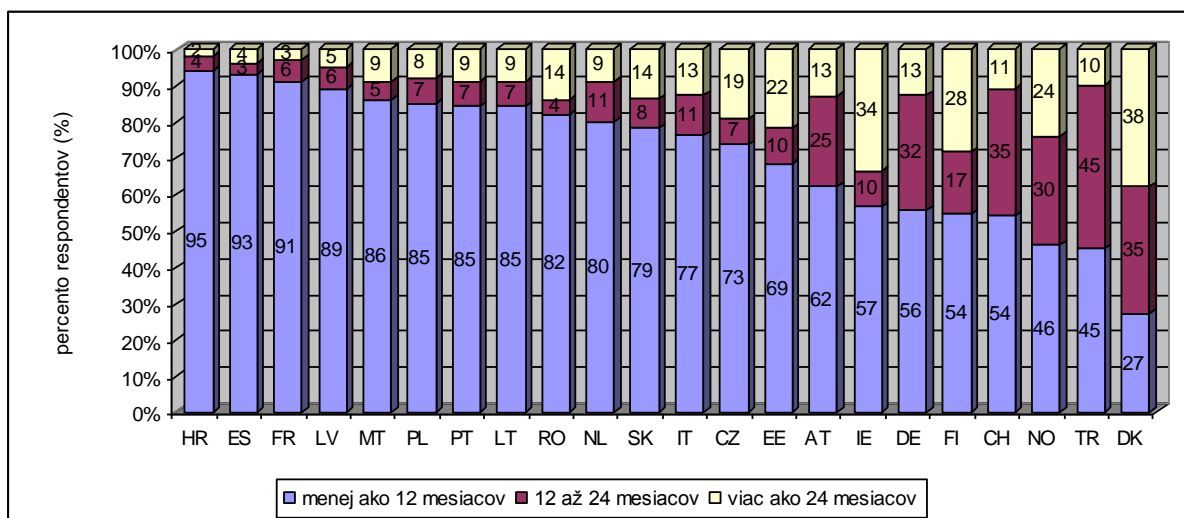
Neposkytnutý údaj: LT, SI. Neposkytnutý údaj za študentov s nízkym vzdelaním rodičov (ISCED 0– 2, ukončená maximálne základná škola), odloženým štúdiom: E/W. Veľmi málo respondentov za študentov s nízkym vzdelaním rodičov: EE.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

V otázke časového obdobia medzi získaním kvalifikácie pre štúdium na vysokej škole a začiatkom tohto štúdia existujú medzi krajinami väčšie alebo menšie rozdiely, možno však sledovať základný trend, prejavujúci sa tým, že **v takmer všetkých krajinách najväčšia skupina študentov pokračuje v štúdiu na vysokej škole do 12 mesiacov od získania kvalifikácie pre toto štúdium** (graf 3). Podľa veľkosti tohto podielu sme krajiny rozdelili do 3 kategórií:

- ✚ 70 % - 100 % študentov: do tejto skupiny patrí okrem Slovenska aj Chorvátsko, Španielsko, Francúzsko, Lotyšsko, Malta, Poľsko, Portugalsko, Litva, Rumunsko, Holandsko, Taliansko a Česká republika. Výrazná väčšina študentov týchto krajín dáva teda prednosť kontinuálnemu vzdelávaniu.
- ✚ 50 % - 69 % študentov: do tejto skupiny patrí Estónsko, Rakúsko, Írsko, Nemecko, Fínsko a Švajčiarsko.
- ✚ menej ako 50 % študentov: do tejto kategórie patrí Nórsko, Turecko a Dánsko. V poslednej uvedenej krajine tvoria študenti tejto kategórie najmenší podiel (27 %). Teda väčšina z nich pokračuje v štúdiu na vysokej škole po dovŕšení aspoň 12 mesiacov od získania kvalifikácie pre toto štúdium, pre 38 % z nich toto obdobie trvá viac ako 24 mesiacov. Možno teda konštatovať, že výrazná väčšina dánskych študentov sa pred štúdiom na vysokej škole venuje na kratší alebo dlhší čas iným aktivitám. Pravdepodobne ide najmä o získanie skúseností na trhu práce, prípadne cestovanie, dobrovoľnícku prácu, založenie rodiny alebo iné.

Graf 3: Časové obdobie medzi získaním kvalifikácie pre štúdium na VŠ a štúdiom na VŠ

Neposkytnutý údaj: E/W, SE, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

3.2. Sociálne zázemie študentov vysokých škôl

Sociálne zázemie študentov je pomerne významným faktorom, ovplyvňujúcim sociálno-ekonomické podmienky ich života. V rámci projektu sme ho skúmali prostredníctvom nasledujúcich ukazovateľov: najvyššie dosiahnuté vzdelanie ich rodičov, ich zamestnanecký status a subjektívne zhodnotenie ich sociálneho statusu študentmi. Pri ukazovateli vzdelanie rodičov boli použité nasledujúce tri kategórie, uvádzame k nim priradené stupne vzdelania na Slovensku:

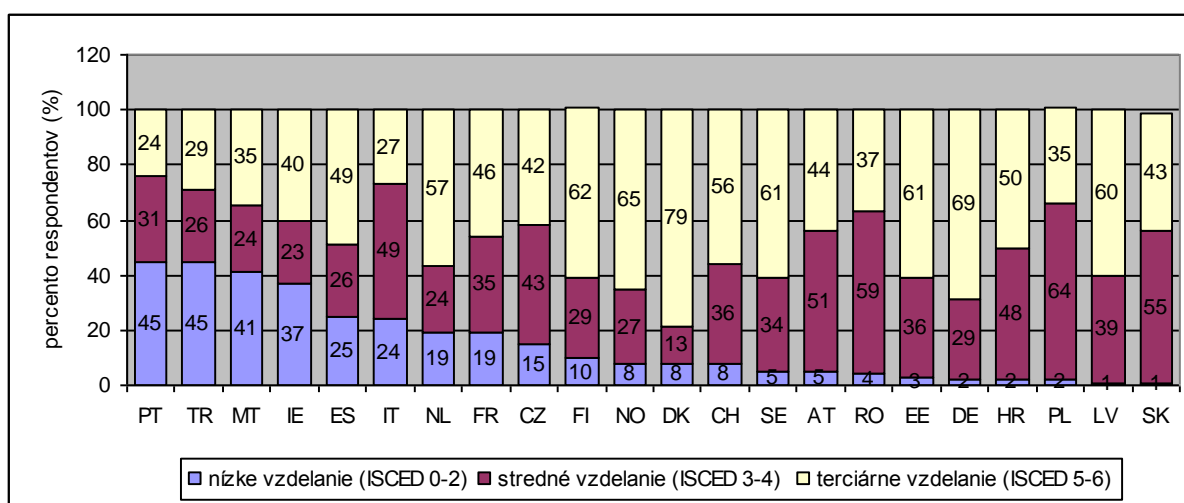
- ✚ *nízke vzdelanie (ISCED 0-2)*: otec alebo matka dosiahli maximálne základné vzdelanie;
- ✚ *stredné vzdelanie (ISCED 3-4)*: otec alebo matka dosiahli maximálne niektorý z uvedených stupňov:
  - učňovské alebo stredoškolské bez maturity;
  - stredoškolské s maturitou;
  - pomaturitné kvalifikačné vzdelanie (druhá maturita).
- ✚ *vysoké alebo terciárne vzdelanie (ISCED 5-6)*: otec alebo matka dosiahli niektoré u uvedených stupňov vzdelania:
  - vyššie odborné vzdelanie (absolútórium);
  - vysokoškolské vzdelanie;
  - získanie vedeckej hodnosti.

Významným ukazovateľom otvorenosti vzdelávacieho systému pre deti z rodín s nízkou alebo strednou vzdelanostnou úrovňou ich rodičov, je percentuálny podiel študentov vysokých škôl práve z takéhoto prostredia. Podľa tohto ukazovateľa existujú medzi krajinami veľmi veľké rozdiely. Pri jeho vysokých hodnotách možno hovoriť o vysokej úrovni sociálnej inklúzie danej krajiny so vzdelanostnou politikou, charakteristickou záujmom a schopnosťou podporovať záujem o vysokoškolské štúdium aj u detí, ktorých rodičia majú nižšie vzdelanie a u ktorých životné podmienky môžu pôsobiť limitujúco pre dosiahnutie vysokého vzdelania.

Na základe percentuálneho **podielu študentov s nízkou (základnou) úrovňou vzdelania ich rodičov** môžeme krajiny rozdeliť do nasledujúcich skupín:

- ✚ Portugalsko, Turecko, Malta a Írsko (45 % - 37 %). U prvých troch uvedených krajín má takéto vzdelanostné zázemie najväčší podiel študentov (viac ako 40 %).
- ✚ Španielsko, Taliansko, Holandsko, Francúzsko a Česká republika (25 % - 15 %).
- ✚ Fínsko, Nórsko, Dánsko, Švajčiarsko, Švédsko, Rakúsko, Rumunsko, Estónsko, Nemecko, Chorvátsko, Poľsko, Lotyšsko a takisto Slovensko, ktoré sa nachádza úplne na chvoste tohto porovnania (10 % a menej). Do tejto skupiny patrí teda väčšina krajín (graf 4).

Graf 4: Najvyššie dosiahnuté vzdelanie rodičov študentov

Neposkytnuté údaje: LT, SI. Neposkytnuté údaje (nízke vzdelanostné zázemie): E/W. Žiadni študenti externého štúdia vo vzorke: DK, LV. Rodičia s terciárnym vzdelaním nadmerne zastúpení: DK. Nízke vzdelanie obsahuje ISCED 3c: CZ.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Na základe porovnania zastúpenia otcov študentov s nízkym a vysokým stupňom vzdelania v prieskumnej vzorke a podielov uvedených vzdelanostných kategórií v mužskej populácii vekovej kohorty 40 – 60 rokov možno zostaviť typológiu sociálnej inklúzie systémov vzdelávania na vysokých školách v jednotlivých krajinách. Existujú 3 základné typy systémov (zdroj: *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011*. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011):

Uzavretý (exkluzívny) systém: skupina s nízkym vzdelaním otcov zastúpená v neúmerne malej miere, skupina s vysokým vzdelaním zastúpená v neúmerne veľkej miere. Do tejto skupiny patrí okrem Slovenska Turecko, Rumunsko, Rakúsko, Chorvátsko, Francúzsko, Lotyšsko a Nemecko.

Prechodný systém I.: skupina s nízkym vzdelaním otcov úmerne zastúpená, skupina s vysokým vzdelaním zastúpená v neúmerne veľkej miere. Do tejto skupiny patrí Malta a Dánsko.

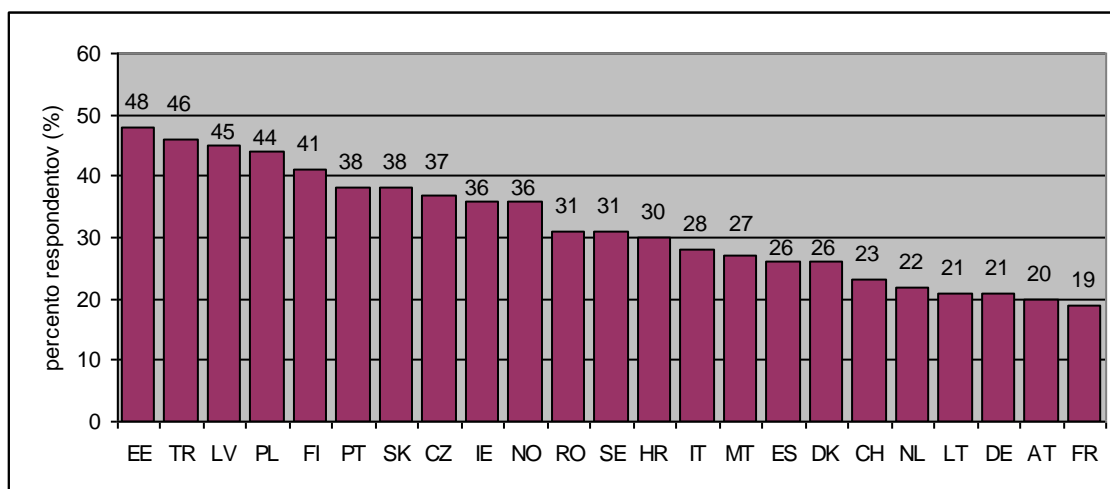
Prechodný systém II.: skupina s nízkym vzdelaním zastúpená v neúmerne malej miere, skupina s vysokým vzdelaním mierne nadmerne zastúpená. Do tejto skupiny patrí Česká republika, Estónsko, Taliansko, Španielsko a Poľsko.

Otvorený (inkluzívny) systém: skupina s nízkym vzdelaním úmerne zastúpená, skupina s vysokým vzdelaním mierne nadmerne zastúpená. Do tejto skupiny patrí Nórsko, Portugalsko, Fínsko, Holandsko, Írsko a Švajčiarsko.

Ďalším kritériom, charakterizujúcim sociálne zázemie študentov, je zamestnanecký status ich rodičov. V dotazníku boli použité jednotlivé kategórie povolání podľa medzinárodnej štandardnej klasifikácie zamestnaní ISCO-08 *The International Standard Classification of Occupations*⁵. Zamestnania boli ďalej rozdelené do dvoch základných skupín: *biele goliere*⁶ a *modré goliere*⁷. Keďže pre zamestnania z kategórie modré goliere nie je potrebné dosiahnuť terciárne vzdelanie, z hľadiska vzdelanostnej mobility je pre nás zaujímavá práve táto skupina.

Najväčší podiel otcov študentov so zamestnaním z kategórie *modré goliere* bol v Estónsku, Turecku, Lotyšsku, Poľsku a Fínsku (viac ako 40 %). Teda začleňovanie mladých ľudí z rodín s nižším zamestnaneckým statusom do vzdelávania na vysokých školách je podľa predkladaných výsledkov charakteristické najmä pre tieto krajiny. Na druhej strane najmä Francúzsko, Rakúsko, Nemecko, Litva, Holandsko a Švajčiarsko mali takýchto študentov málo (menej ako 25 %, graf 5). Otca so zamestnaním z uvedenej skupiny malo približne 38 % slovenských študentov.

Graf 5: Otcovia študentov so zamestnaním zo skupiny *modré goliere*

Neposkytnuté údaje: SI. Neposkytnuté údaje o otcovi/matke: E/W. Neposkytnuté údaje o oboch rodičoch: DE. Národné definície použité pre skupinu *modré goliere*: AT, DE, E/W. Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag. 2011

⁵ Zdroj: <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/docs/resol08.pdf>

⁶ Do kategórie *biele goliere* boli zaradené povolania zákonodarca, vyšší štátny úradník, vedúci alebo riadiaci pracovník, vedecký alebo odborný duševný pracovník, technický, zdravotnícky, pedagogický a iný pomocný odborný pracovník, nižší administratívny pracovník.

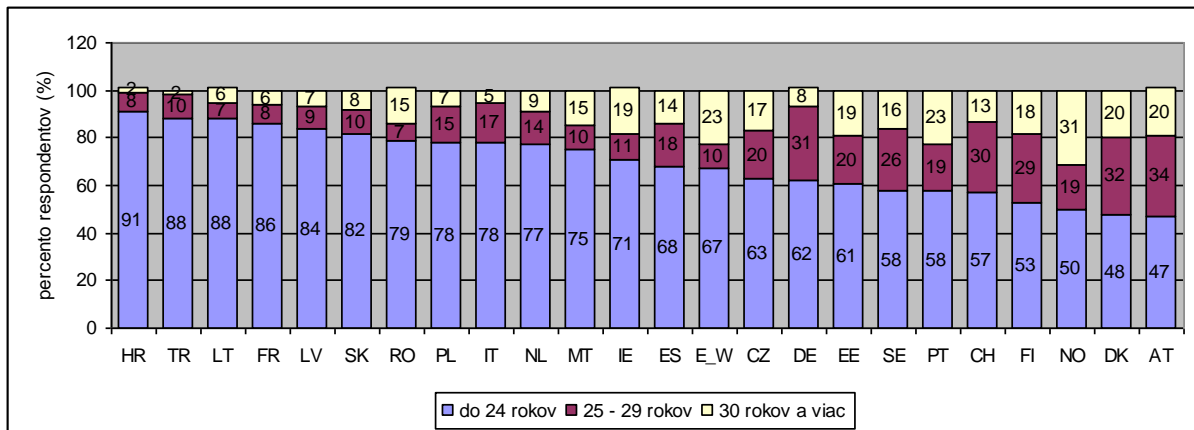
⁷ Do kategórie *modré goliere* boli zaradené povolania prevádzkový pracovník v službách alebo v obchode, kvalifikovaný pracovník v poľnohospodárstve, lesníctve alebo rybárstve, remeselník alebo kvalifikovaný robotník, pracovník pri obsluhu strojov a zariadení.

3.3. Sociálno-demografická charakteristika študentov vysokých škôl

Ako je zrejme z grafu 6, najväčšia skupina študentov vo všetkých krajinách zapojených do projektu mala do 24 rokov veku. Tento podiel však dosiahol výrazne odlišné hodnoty, od 47 % v Rakúsku po 91 % v Chorvátsku, na Slovensku malo takýto vek 82 % respondentov. Uvedené výsledky naznačujú, že kým v niektorých krajinách je odklad štúdia na vysokej škole skôr výnimkou, v iných krajinách je takýto vývin vzdelávacej dráhy celkom bežný. Možno predpokladať, že väčšina študentov má záujem vzdelávať sa kontinuálne, avšak niektorí z nich sa uchádzajú o štúdium z rôznych príčin (aj) neskôr. Dôvodom môže byť neúspech pri prijímacom konaní, nedostatočné finančné zabezpečenie, prípadne iné osobné alebo rodinné dôvody. Pri medzinárodnom porovnaní treba vziať do úvahy aj národnú kultúru a tradície, ktoré spolupôsobia s ostatnými faktormi. Kým v krajinách južnej Európy zostáva väčšina mladých ľudí bývať aj po ukončení štúdia na strednej škole s rodičmi, v severných krajinách sú vnímaní ako samostatní dospelí ľudia, ktorí vo väčšine prípadov začínajú bývať osobitne a preberajú plnú zodpovednosť za svoj život (graf 51, str. č. 47).

Graf 6: Veková štruktúra – všetci študenti

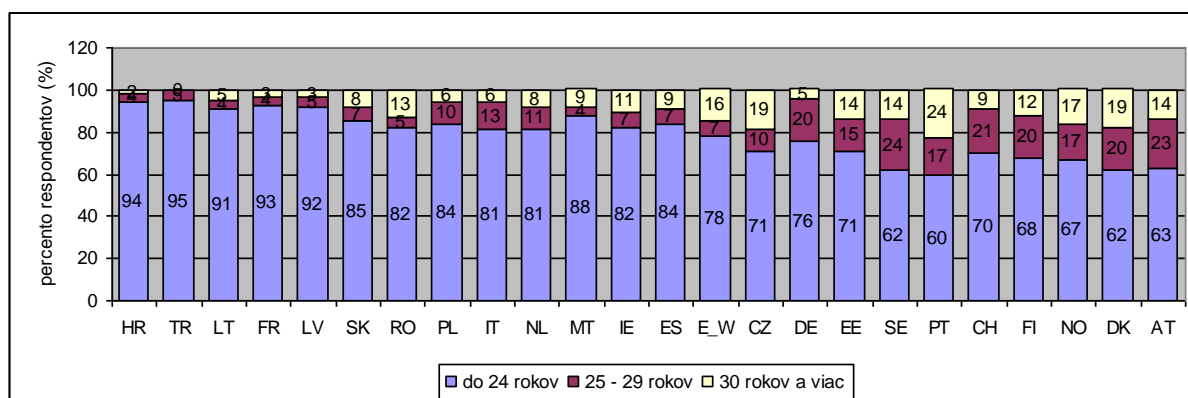
Neposkytnuté údaje: SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Veková štruktúra študentov bakalárskeho štúdia je ešte viac posunutá k väčšiemu podielu mladých ľudí vo veku do 24 rokov – vo všetkých krajinách ich je aspoň 60 %, na Slovensku 85 % (graf 7).

Graf 7: Veková štruktúra – študenti bakalárskeho štúdia

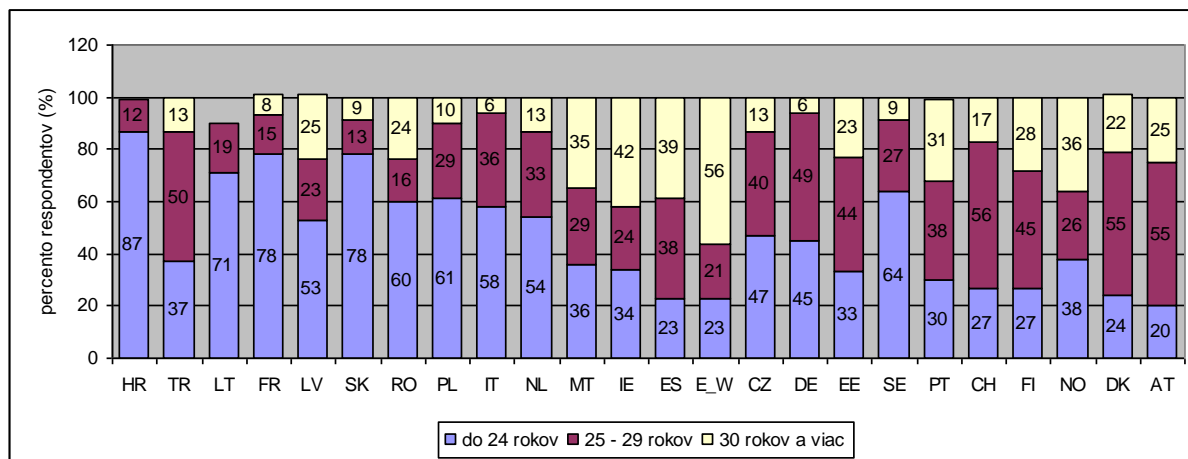
Neposkytnuté údaje: SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Porovnanie vekovej štruktúry študentov magisterského štúdia jednotlivých krajín preukazuje výrazné rozdiely (graf 8). Podľa ich prevažujúcej vekovej kategórie sme krajiny rozdelili do troch skupín:

- ✚ krajiny s najväčšou skupinou študentov vo veku do 24 rokov (Chorvátsko, Litva, Francúzsko, Lotyšsko, Slovensko, Rumunsko, Poľsko, Taliansko, Holandsko, Malta, Česká republika, Švédsko, Nórsko);
- ✚ krajiny s najväčšou skupinou študentov vo veku 25 – 29 rokov (Turecko, Nemecko, Estónsko, Portugalsko, Švajčiarsko, Fínsko, Dánsko a Rakúsko);
- ✚ krajiny s najväčšou skupinou študentov vo veku 30 rokov a viac (Írsko, Španielsko, Anglicko a Wells).

Graf 8: Veková štruktúra – študenti magisterského štúdia

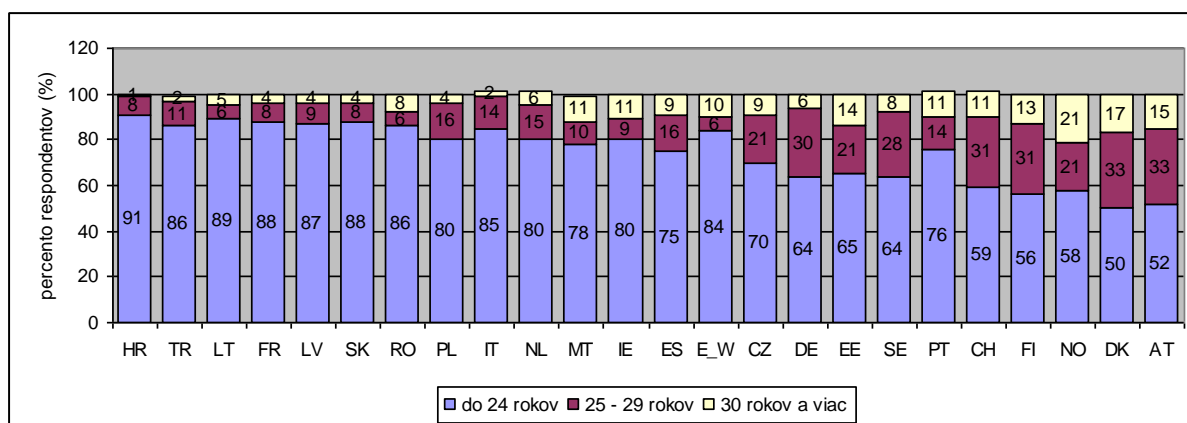

Neposkytnuté údaje: SI. Veľmi málo respondentov magisterského štúdia: HR a LT.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Pri skúmaní vplyvu vzdelania rodičov na vekové zloženie študentov možno vo všeobecnosti konštatovať, že **čím bolo vzdelanie rodičov vyššie, tým bolo väčšie percento študentov vo veku do 24 rokov**. Na druhej strane **čím bolo vzdelanie rodičov nižšie, tým bolo väčšie percento študentov vo veku 30 rokov a viac** (graf 9 až graf 11). Toto pravidlo možno veľmi zreteľne pozorovať najmä v Nórsku, Estónsku a Rumunsku, kde aspoň 66 % študentov pochádzajúcich z rodín s nízkym vzdelanostným zázemím malo 30 rokov alebo viac. Je teda pravdepodobné, že najmä v týchto krajinách môže byť dôvodom pre odklad štúdia menej priaznivá finančná situácia rodičov s nižším vzdelaním, aj keď do situácie môže vstupovať viacero iných faktorov, či už je to snaha najprv získať skúsenosti na trhu práce, prípadne založiť si rodinu alebo cestovať a potom ísť študovať na vysokú školu a iné. Jedinou krajinou, kde je percentuálne zastúpenie jednotlivých vekových kategórií u všetkých troch skupín podľa vzdelanostného zázemia takmer rovnaké, je Turecko a len malé rozdiely sú vo Švajčiarsku. V týchto krajinách teda vzdelanie rodičov takmer vôbec neovplyvňuje vzdelávaciu dráhu ich detí z časového hľadiska.

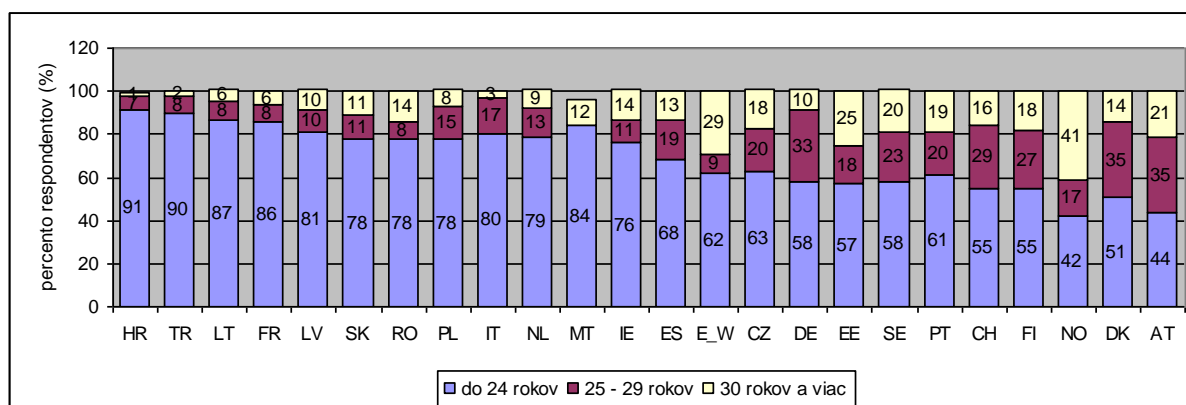
Graf 9: Veková štruktúra študentov s vysokým vzdelanostným zázemím (ISCED 5-6)

Neposkytnuté údaje: SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

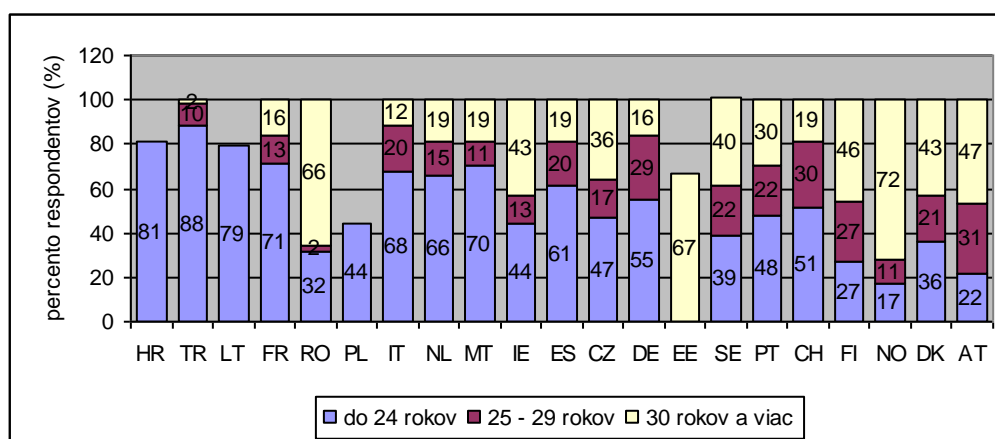
Graf 10: Veková štruktúra študentov so stredným vzdelanostným zázemím (ISCED 3-4)

Neposkytnuté údaje: SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Graf 11: Veková štruktúra študentov s nízkym vzdelanostným zázemím (ISCED 0-2)

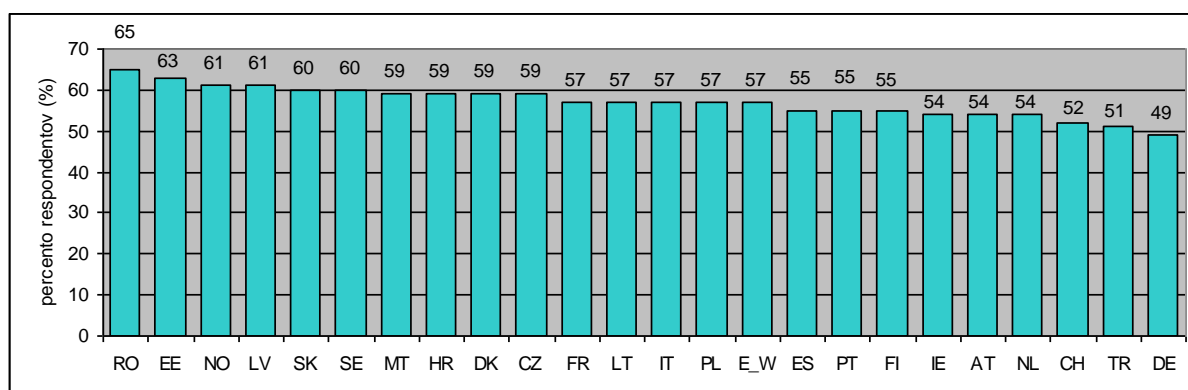

Neposkytnuté údaje: SI. Veľmi málo respondentov: LV, SK, E_W; skupina do 24 rokov: EE; skupina v rozmedzí 25 – 29 rokov: EE, HR, LT, PL, RO; skupina vo veku viac ako 30 rokov: HR, LT, PL.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

V každej krajine **tvorili ženy viac ako polovicu respondentov**, výnimkou bolo len Nemecko, avšak aj v tejto krajine tento podiel tvoril 49 %. V šiestich krajinách podiel žien dosahoval aspoň 60 % - sú to Rumunsko, Estónsko, Nórsko, Lotyšsko, Slovensko a Švédsko (graf 12). Možno teda konštatovať, že **študentská populácia je do istej miery feminizovaná**.

Graf 12: Podiel žien-študentiek v jednotlivých krajinách

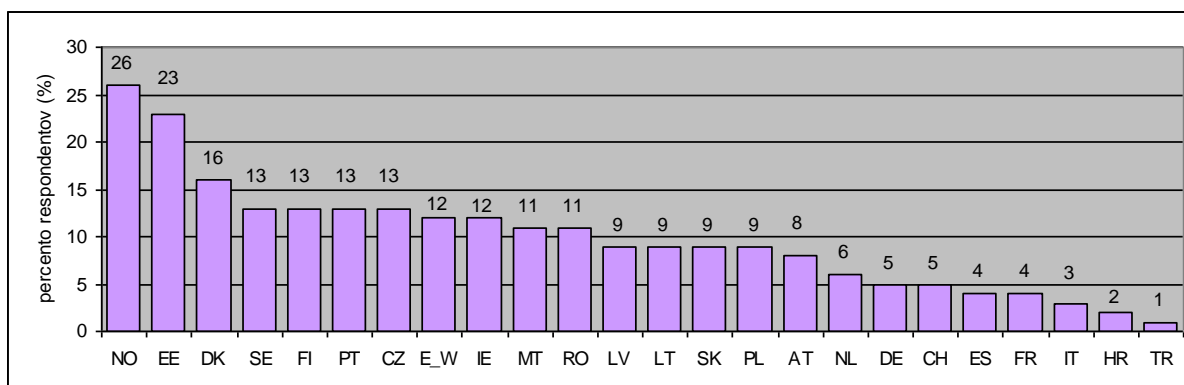

Neposkytnuté údaje: SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

V každej krajine bola prevažná väčšina študentov bezdetná. To je celkom prirodzené, pretože viac ako polovica respondentov väčšiny krajín mala vek do 24 rokov (graf 6, str. 16) a takisto väčšina začala študovať na vysokej škole po menej ako 12 mesiacoch od získania kvalifikácie pre toto štúdium (graf 3, str. 13). U študentov pokračujúcich v štúdiu na vysokej škole po absolvovaní stredoškolského vzdelávania bez prerušenia je materstvo, resp. otcovstvo zväčša výnimkou. Podiel študentov majúcich deti prekročil 20 % len v dvoch krajinách - v Nórsku a v Estónsku (26 % a 23 %; príslušne), na Slovensku to bolo 9 % respondentov (graf 13). V prvej uvedenej krajine viac ako polovica študentov začala študovať na vysokej škole aspoň po 12 mesiacoch od získania kvalifikácie pre štúdium na vysokej škole (54 %; graf 3, str. č. 13), čo môže súvisieť aj s vyšším podielom študentov, ktorí už majú dieťa.

Graf 13: Študenti s deťmi

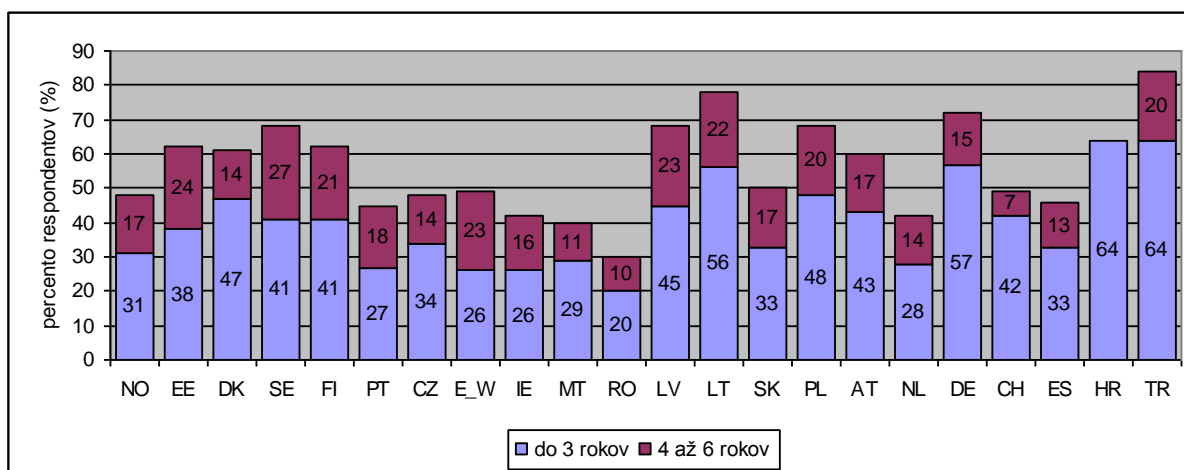

Neposkytnuté údaje: SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

V ďalšej analýze uvádzame výsledky za študentov s deťmi, u ktorých vek najmladšieho dieťaťa neprekročil hranicu 6 rokov, keďže ide o vekovú skupinu, ktorá si vyžaduje najviac starostlivosti. Deti do 3 rokov mali najmä študenti v Chorvátsku, Turecku, Nemecku a v Litve, kde tento podiel tvoril viac ako polovicu zo všetkých respondentov majúciich potomkov (64 % - 56 %, graf 14). Naopak študenti s najmenšími deťmi sa v malej miere vyskytovali najmä v Rumunsku (20 %), na Slovensku tento podiel tvoril 33 %. Deti vo veku 4 až 6 rokov mali najmä študenti zo Švédska, Estónska, Anglicka a Wellsu, Lotyšska a Litvy (27 % - 22 %), najmenej boli zastúpení v Švajčiarsku, Rumunsku a na Malte (7 % - 11 %), na Slovensku predstavovali 17 %.

Graf 14: Vek najmladšieho dieťaťa študentov

Neposkytnuté údaje: FR, IT, SI. Veľmi málo respondentov: skupina s dieťaťom vo veku 4 – 6 rokov: HR.

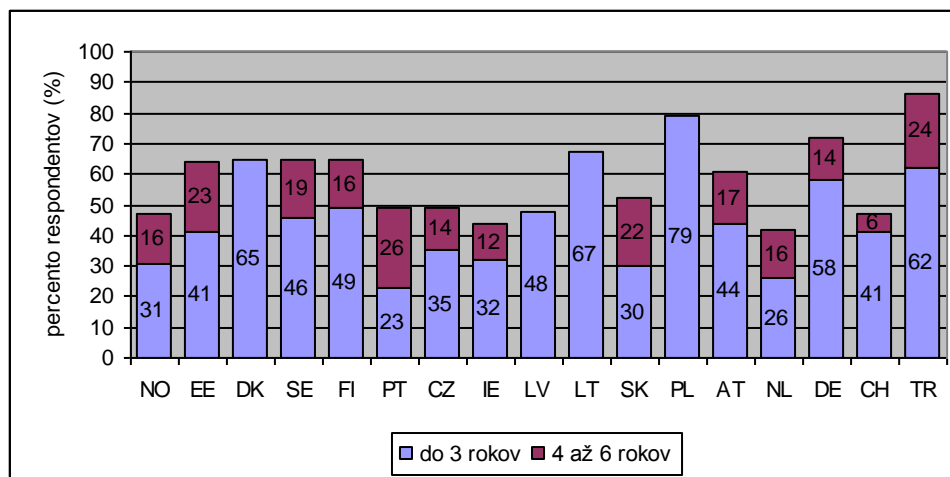
Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Študenti s nízkou intenzitou štúdia⁸ mali z uvedených dvoch vekových kategórií najmladšie dieťa najmä vo veku do 3 rokov, jedinou výnimkou bolo Portugalsko. Tento

⁸ Študent s nízkou intenzitou štúdia (de facto externého štúdia): študent, ktorý strávil menej ako 21 hodín týždenne aktivitami týkajúcimi sa štúdia (účasť na spoločnom vzdelávaní a osobné štúdium), neberúc do úvahy či je po formálnej stránke študentom denného alebo externého štúdia.

podiel bol vysoký najmä v Poľsku, Litve, Dánsku a Turecku (viac ako 60 %, graf 15). Vo všetkých uvedených krajinách s výnimkou Dánska mala prevažná väčšina študentov s nízkou intenzitou štúdia vek do 24 rokov (graf 16).

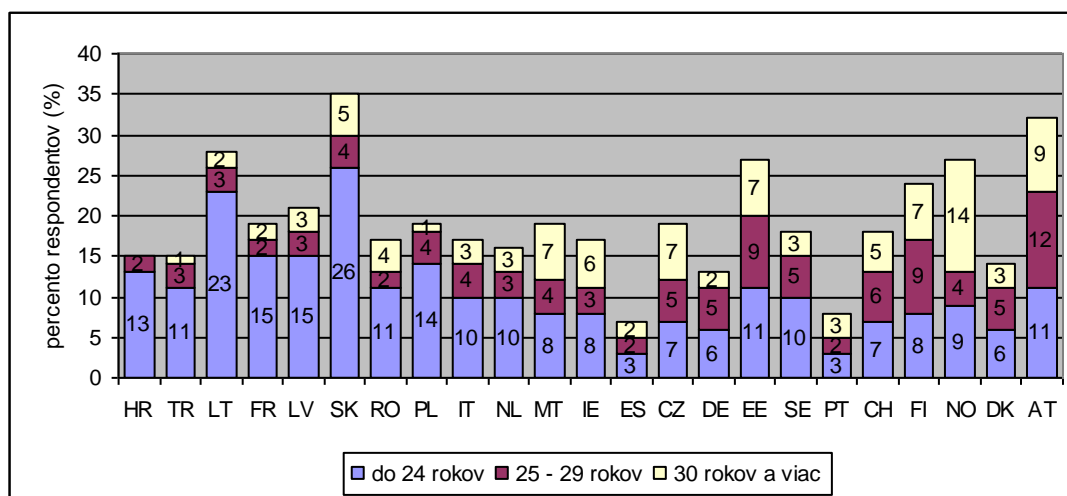
Graf 15: Vek najmladšieho dieťaťa študentov s nízkou intenzitou štúdia

Neposkytnuté údaje: FR, IT, SI. Veľmi málo respondentov: s dieťaťom vo veku do 3 rokov: ES, HR, MT, RO; s dieťaťom vo veku 4 – 6 rokov: DK, ES, HR, LT, LV, MT, PL a RO.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Graf 16: Vek študentov s nízkou intenzitou štúdia

Neposkytnuté údaje: E/W, SI. Veľmi málo respondentov: vo veku 30 a viac rokov: HR.

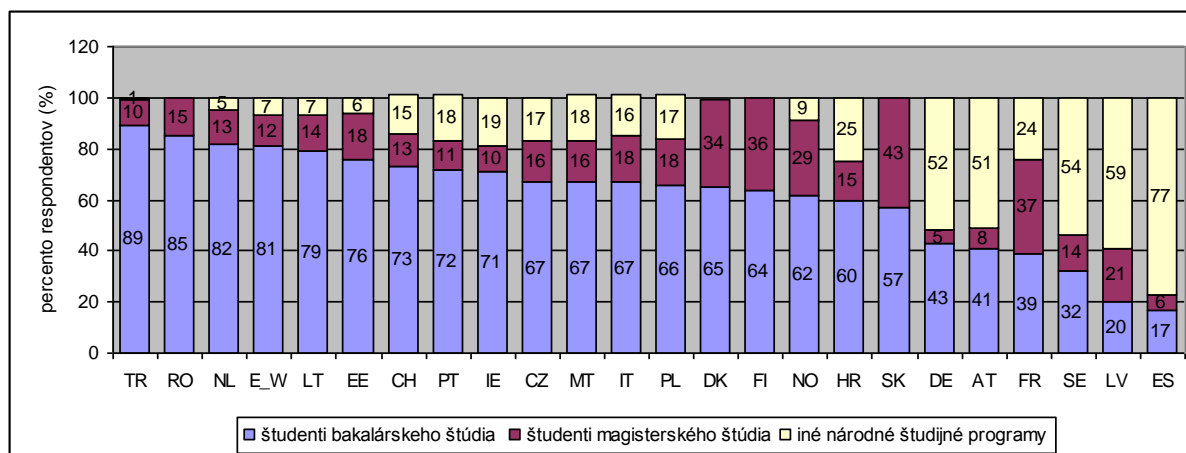
Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

3.4. Študenti vysokých škôl podľa študijného programu a formy štúdia

Vo väčšine krajín vrátane Slovenska prevládali v prieskumnom súbore študenti bakalárskeho stupňa štúdia, výnimkou boli Nemecko, Rakúsko, Francúzsko, Švédsko, Lotyšsko a Španielsko. V týchto krajinách s výnimkou Francúzska tvorili najväčší podiel študenti národných programov (viac ako 50 %, graf 17). Vo Francúzsku bol tento podiel značne nižší (24 %). Študenti magisterského štúdia boli zastúpení najmä na Slovensku, potom

vo Francúzsku, Fínsku a Dánsku (43 % - 34 %). Na druhej strane veľmi malé percento tvorili najmä v Nemecku, Španielsku a Rakúsku (menej ako 10 %).

Graf 17: Študenti podľa študijného programu

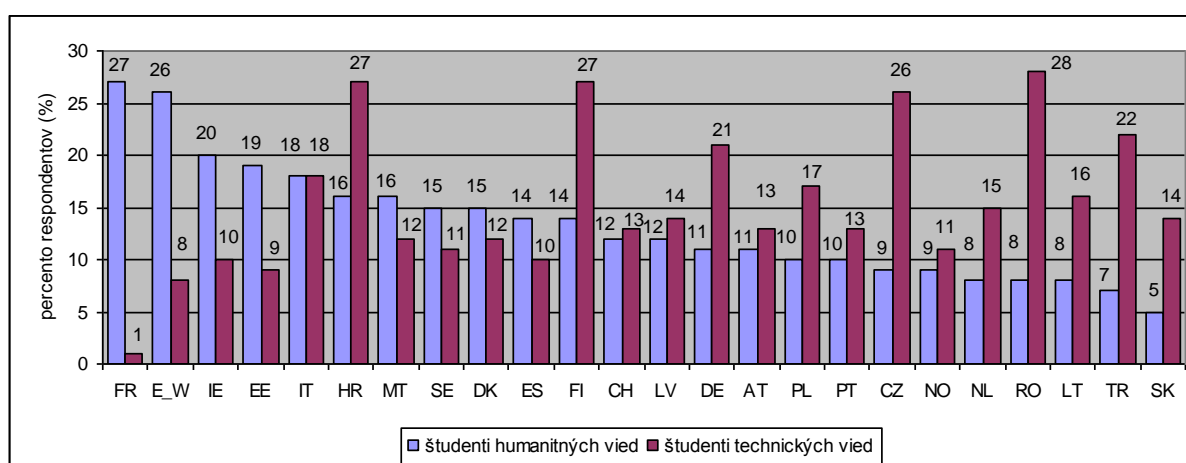

Neposkytnuté údaje: SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Medzi krajinami existovali **veľmi veľké rozdiely v percentuálnom zastúpení študentov humanitných vied a umenia a technických študijných odborov**. Podiel prvej uvedenej skupiny dosiahol hodnotu v rozsahu 5 % až 27 %. Najväčší podiel týchto študentov bol vo Francúzsku a Anglicku a Wellse (27 % a 26 %; príslušne). Naopak v malom zastúpení boli na Slovensku, v Turecku, Litve, Rumunsku, Holandsku, Nórsku a v Českej republike (menej ako 10 %). Študenti technických študijných odborov boli najviac zastúpení v Rumunsku, Fínsku, Chorvátsku a v Českej republike (viac ako 25 %). Vo Francúzsku, Anglicku a Wellse a v Estónsku tvorili menej ako 10 %, na Slovensku to bolo 14 %. Na jednej strane teda existujú krajiny s veľkou prevahou študentov humanitných vied a umenia (Francúzsko, Anglicko a Wells) a na druhej strane krajiny, ako sú Rumunsko a Česká republika, v ktorých je vysoký podiel študentov technických študijných odborov (graf 18).

Graf 18: Študenti bakalárskeho štúdia humanitných vied a umenia a technických študijných odborov

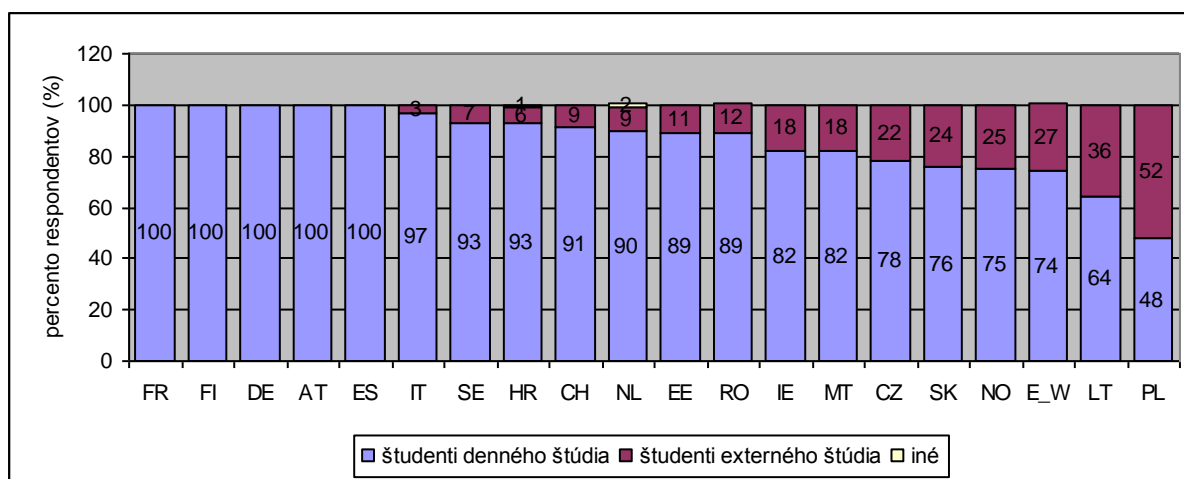
Neposkytnuté údaje: SI, LT.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Podľa výsledkov prieskumu **prebiehalo štúdium vo všetkých krajinách prevažne v dennej forme**, výnimkou bolo len Poľsko (graf 19). Inú formu štúdia uviedli len dve krajiny – Chorvátsko a Holandsko, avšak jej zastúpenie bolo len minimálne (1 % a 2 %; príslušne). V proporcionalite foriem štúdia sme zistili medzi krajinami veľké rozdiely. Podľa zastúpenia študentov externého štúdia sme ich rozdelili do nasledujúcich skupín:

- ✚ maximálne 20 % (Taliansko, Švédsko, Chorvátsko, Holandsko, Estónsko, Rumunsko, Írsko a Malta);
- ✚ 21 % - 30 % (Česká republika, Slovensko, Nórsko, Anglicko a Wells);
- ✚ 31 % - 50 % (Litva);
- ✚ viac ako 50 % (Poľsko);
- ✚ celá prieskumná vzorka pozostávala len zo študentov denného štúdia (Francúzsko, Fínsko, Nemecko, Rakúsko a Španielsko).

Graf 19: Študenti podľa formálneho statusu štúdia

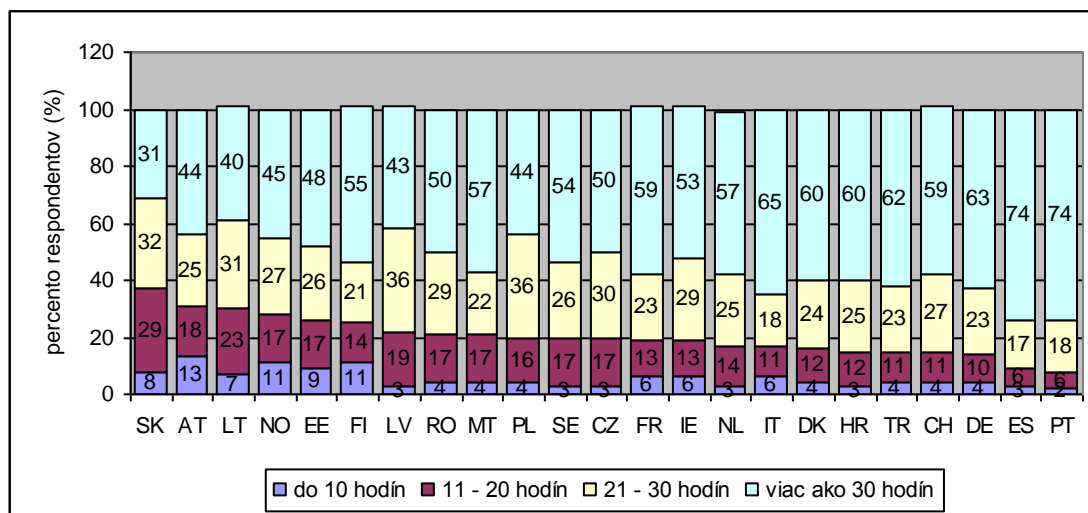
Neposkytnuté údaje: SI, TR, PT, DK, LV.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

3.5. Časový rozsah pre štúdium a platenú prácu

Najväčšia skupina študentov jednotlivých krajín trávil študijnými aktivitami na prednáškach, seminároch, cvičeniach a osobným štúdiom viac ako 30 hodín počas bežného týždňa semestra. Jedinou výnimkou bolo Slovensko, kde vznikli tri takmer rovnako veľké skupiny študentov, ktoré strávili uvedenými aktivitami rôzny počet hodín. Najvyššie percento takýchto študentov sme zistili v Španielsku a Portugalsku (pre obidve krajiny 74 %). V prípade prvej uvedenej krajiny je to pravdepodobne spôsobené aj tým, že v prieskumnej vzorke neboli respondenti externej formy štúdia, ktorí sa študijným aktivitám venujú vo všeobecnosti menej (graf 19). V ostatných krajinách bol podiel študentov tráviacich čas študijnými aktivitami aspoň o 9 percentuálnych bodov menší. Na druhej strane Slovensko malo len 31 % najsilovnejších študentov, čo je aspoň o 9 percentuálnych bodov menej ako v prípade ostatných krajín, pričom podiel respondentov externého štúdia nebol zďaleka najvyšší (graf 19). Slovensko malo zároveň najvyššie percento študentov, ktorí strávili študijnými aktivitami 11 – 20 hodín týždenne (29 %, graf 20). **Možno teda usudzovať, že slovenskí študenti sa v porovnaní s inými krajinami venujú štúdiu vo všeobecnosti najmenej intenzívne.**

Graf 20: Študenti podľa počtu hodín strávených študijnými aktivitami počas bežného týždňa semestra - všetci študenti

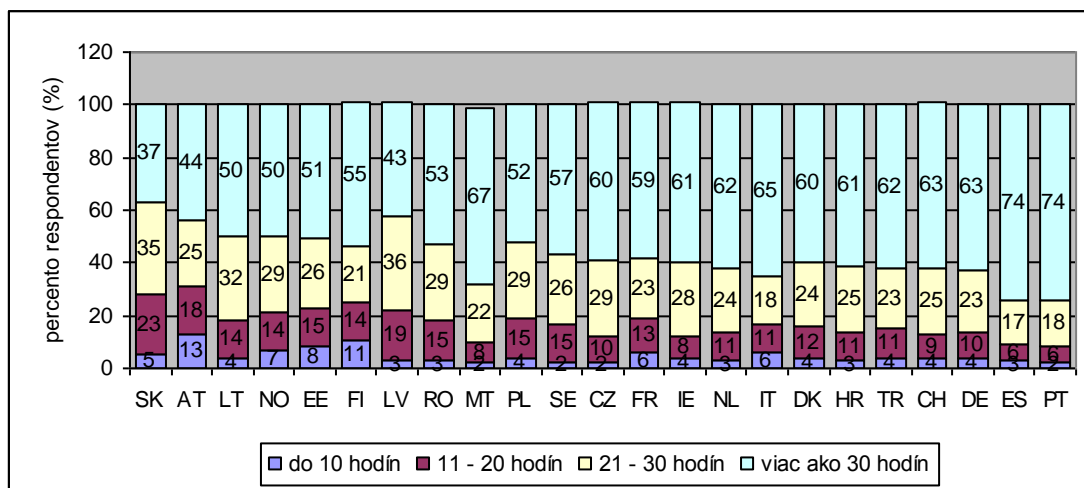

Neposkytnuté údaje: E/W, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Výsledky za študentov denného štúdia sa len málo líšia od výsledkov za celý súbor (graf 21), čo možno vysvetliť tým, študenti denného štúdia boli vo väčšine krajín v prevahe, prípadne tvorili celú prieskumnú vzorku (graf 19, str. 23).

Graf 21: Študenti podľa počtu hodín strávených študijnými aktivitami počas bežného týždňa semestra - študenti denného štúdia (podľa formálneho statusu)

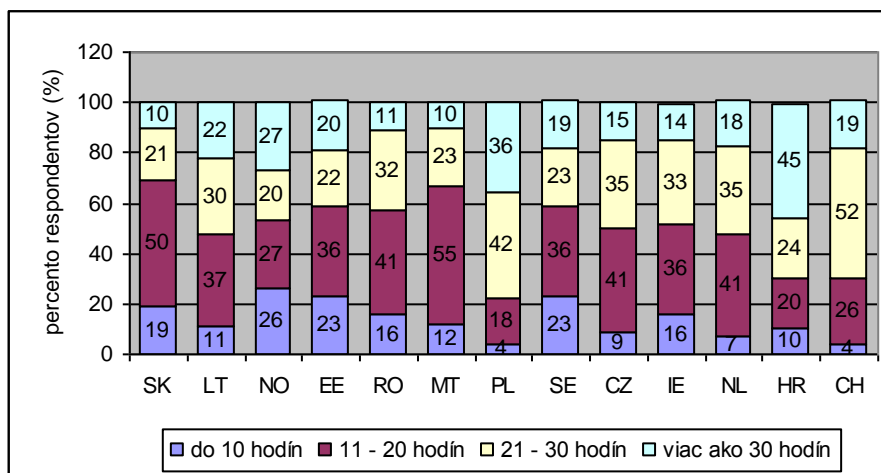
Neposkytnuté údaje: E/W, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Študenti externého štúdia trávili študijnými aktivitami viac ako 30 hodín týždenne najmä v Chorvátsku a potom v Poľsku (45 % a 36 %; príslušne). Najmenší podiel tvorili títo študenti na Slovensku, Malte a v Rumunsku (10 %; 10 % a 11 %; príslušne). Vyhodnocujúc výsledky za všetky časové rozpätia možno usudzovať, že študenti **zo Slovenska a Malty venovali štúdiu v porovnaní s ostatnými zúčastnenými krajinami najmenej času** (graf 22).

Graf 22: Študenti podľa počtu hodín strávených študijnými aktivitami počas bežného týždňa semestra u študentov externého štúdia (podľa formálneho statusu)

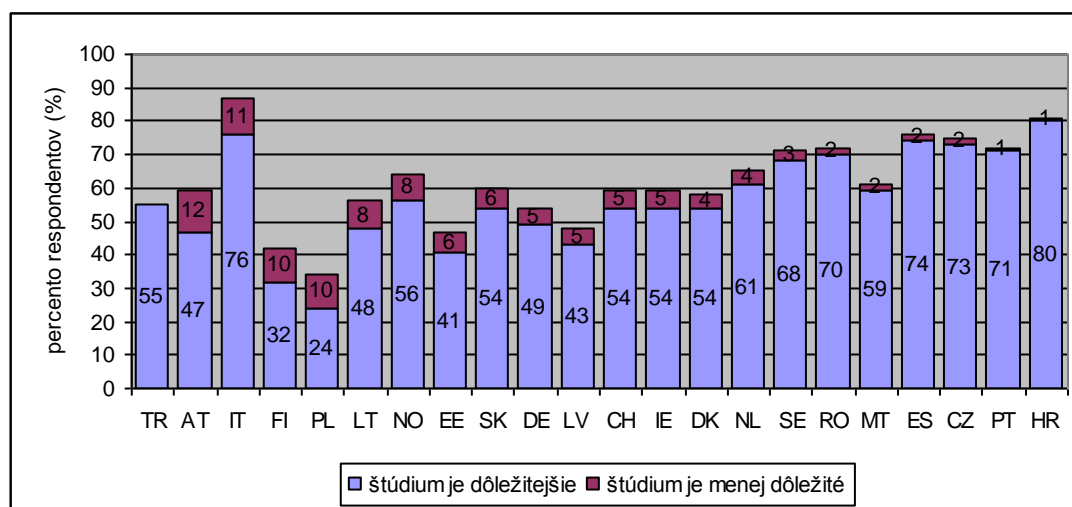

Neposkytnuté alebo neexistujúce údaje: E/W, SI, AT, FI, LV, FR, IT, DK, TR, DE, ES, PT.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Viac ako 50 % študentov väčšiny krajín vrátane Slovenska uviedlo, že **štúdium je pre nich dôležitejšie ako iné aktivity** (graf 23). V piatich krajinách južnej, prípadne strednej Európy tento podiel dosiahol dokonca viac ako 70 % (Chorvátsko, Taliansko, Španielsko, Česká republika a Portugalsko). Súvisí to zrejme okrem iného aj s tým, že najväčšia skupina študentov v týchto krajinách býva spolu s rodičmi, nemusia sa teda starať o chod vlastnej domácnosti a môžu sa viac sústrediť na štúdium (graf 51, str. 47). Podiel študentov, ktorí považujú štúdium na najdôležitejšiu aktivitu, bol nižší ako 50 % v Poľsku, Fínsku, Estónsku, Lotyšsku, Rakúsku, Litve a Nemecku. Len Poliáci však mali v prieskumnej vzorke nadpolovičný počet študentov externého štúdia (52 %, graf 19, str. 23), u ktorých vo všeobecnosti možno predpokladať, že svojej práci alebo iným aktivitám budú prisudzovať aspoň takú dôležitosť ako štúdiu.

Graf 23: Hodnotenia dôležitosti štúdia v porovnaní s inými aktivitami

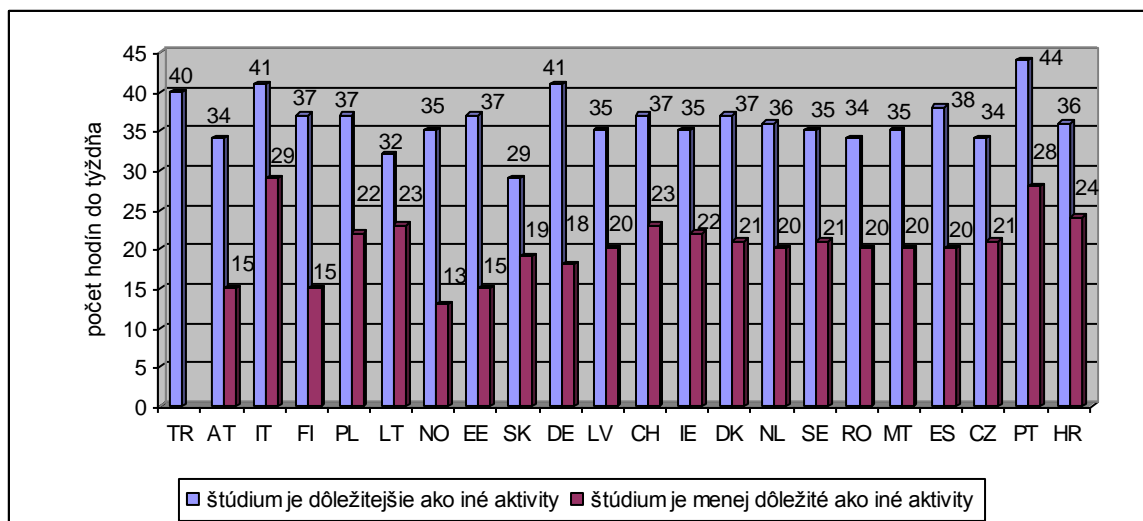

Neposkytnuté údaje: E/W, FR, SI. Neposkytnuté údaje za študentov, ktorí hodnotili svoje štúdium ako menej dôležité: TR.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

V analýze sme ďalej skúmali vzťah medzi počtom hodín týždenne venovaných študijným aktivitám a hodnotením dôležitosti štúdia v porovnaní s inými aktivitami. Medzi týmito charakteristikami sme zistili pozitívnu koreláciu: u študentov, ktorí považujú štúdium za dôležitejšie ako iné aktivity, dosahoval počet hodín venovaných štúdiu značne vyššie hodnoty ako u študentov, ktorí považovali štúdium za menej dôležité. V medzinárodnom porovnaní boli rozdiely v počte hodín venovaných štúdiu v oboch skupinách rôzne, na Slovensku a v Litve bol uvedený rozdiel najmenej výrazný – len 9 a 10 percentuálnych bodov (graf 24).

Graf 24: Dôležitosť štúdia podľa hodinovej dotácie pre študijné aktivity (hod./týž.)

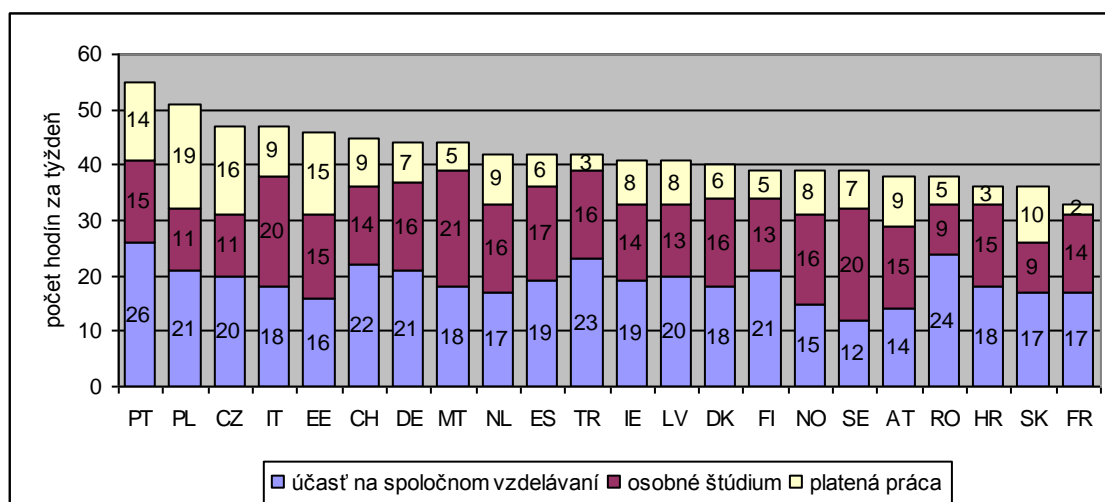
Neposkytnuté údaje: E/W, FR, SI. Neposkytnuté údaje za študentov, ktorí zhodnotili svoje štúdium ako menej dôležité: TR.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Z hľadiska časového rozvrhu sme hlbšie skúmali počet hodín počas bežného týždňa venovaný trom typom aktivít: účasti na spoločnom vzdelávaní, osobnému štúdiu a platenej práci. Účasť na spoločnom vzdelávaní zahŕňala prednášky, semináre, laboratórne cvičenia, testy a iné. Osobné štúdium zahŕňalo rôzne teoretické resp. praktické prípravy, učenie sa, čítanie odbornej literatúry, písanie prác a iné. Platená práca zahŕňala brigády, zamestnanie, prácu na živnosť, podnikanie apod.

U študentov bakalárskeho štúdia existuje medzi krajinami veľký rozdiel v celkovej časovej dotácii pre uvedené aktivity. **Študenti trávili na vyučovaní, osobným štúdiom a platenou prácou spolu 33 až 55 hodín**, v prípade Slovenska to bolo 36 hodín. Najvyššiu priemernú hodnotu dosiahlo Portugalsko, najnižšiu Francúzsko. **Vo väčšine krajín včítane Slovenska venovali študenti bakalárskeho štúdia z celkového časového fondu za uvedené tri aktivity najviac času účasti na spoločnom vzdelávaní (prednáškam, cvičeniam, seminárom apod.)**, výnimkou boli Taliansko, Malta, Nórsko, Švédsko a Rakúsko. V týchto krajinách študenti venovali najviac času osobnému štúdiu, rozdiel v porovnaní s časovou dotáciou pre účasť na spoločnom vyučovaní bol najväčší u švédskych študentov (8 hodín), ktorí strávili osobným štúdiom 51,3 % z celkového časového fondu venovaného štúdiu a práci. Časová dotácia pre platenú prácu bola u študentov troch krajín strednej Európy väčšia ako pre osobné štúdium (Poľsko, Česká republika a Slovensko), v prípade Poľska tento rozdiel predstavoval až 8 hodín (graf 25).

Graf 25: Počet hodín venovaných jednotlivým typom aktivít u študentov bakalárskeho štúdia

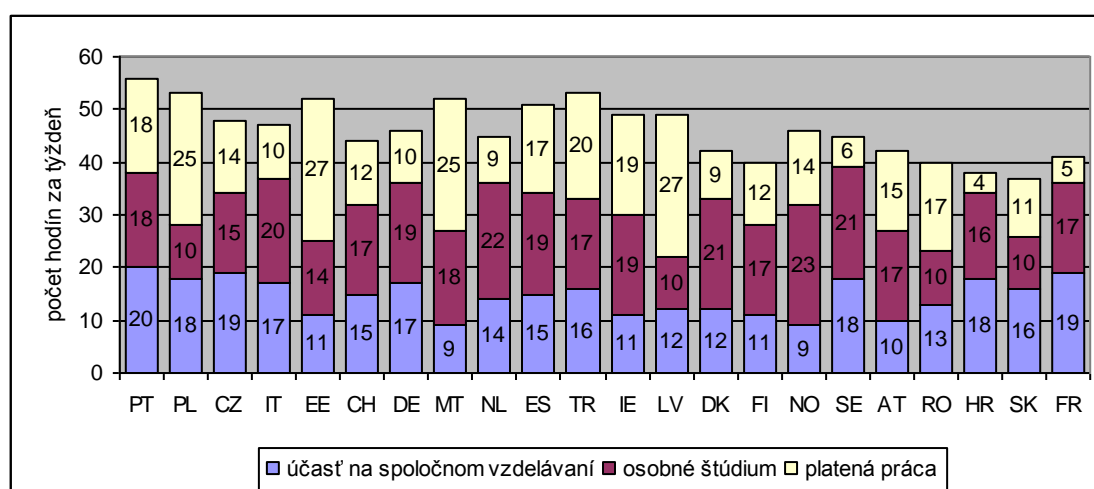
Neposkytnuté údaje: E/W, LT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Študenti magisterského štúdia venovali uvedeným trom typom aktivít čas v rozsahu **37 až 56 hodín**, pričom dolná hranica reprezentuje Slovensko (graf 26). Podľa toho, ktorou aktivitou strávili najviac času, rozdelili sme krajiny do štyroch skupín:

- ✚ najväčšiu skupinu tvoria krajiny, kde študenti venovali najviac času osobnému štúdiu. Ide zväčša o prosperujúce krajiny západnej a severnej Európy (Taliansko, Švajčiarsko, Nemecko, Holandsko, Španielsko, Dánsko, Fínsko, Nórsko, Švédsko a Rakúsko).
- ✚ druhú skupinu tvoria krajiny, v ktorých študenti investovali najviac času paradoxne do platenej práce. Ide zväčša o krajiny s menej priaznivou hospodárskou a ekonomickou situáciou (Poľsko, Estónsko, Malta, Turecko, Lotyšsko a Rumunsko).
- ✚ tretiu skupinu tvoria krajiny, kde študenti trávili najviac času na vyučovaní. Do tejto skupiny patria Portugalsko, Česká republika, Chorvátsko, Slovensko a Francúzsko.
- ✚ osobitnú kategóriu tvorí Írsko, kde študenti venovali rovnaký počet hodín osobnému štúdiu aj platenej práci.

Graf 26: Počet hodín venovaných jednotlivým typom aktivít u študentov magisterského štúdia

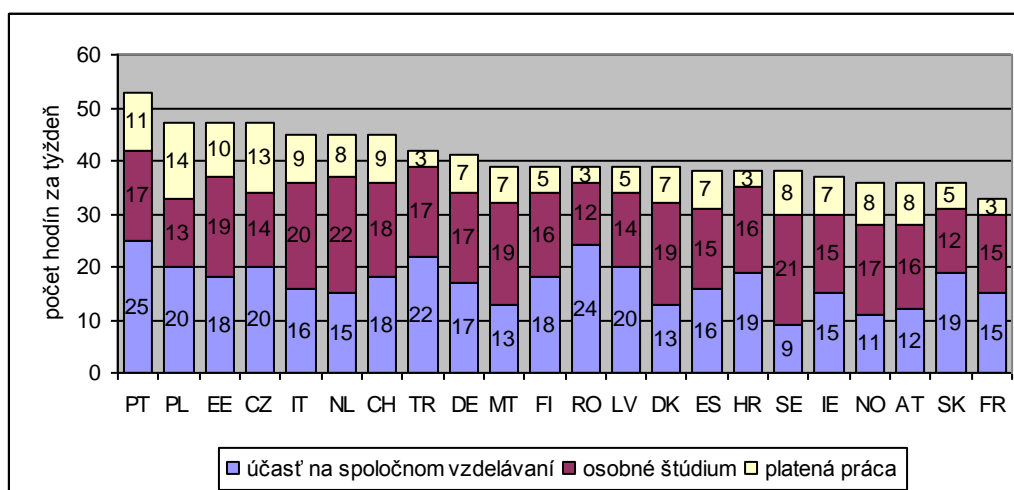
Neposkytnuté údaje: E/W, LT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

V medzinárodnom porovnaní rovnako **u oboch študijných programov venovali najviac času platenej práci a študijným aktivitám portugalskí študenti** (55 hodín a 56 hodín; príslušne).

V projekte bol podrobnejšie skúmaný časový rozvrh **študentov bakalárskeho štúdia** dvoch diametrálne odlišných zameraní - **humanitných vied a umenia a technických študijných odborov**. Celková časová dotácia pre štúdium a platenú prácu predstavovala u prvej uvedenej skupiny **33 až 53 hodín** (graf 27). Najväčšiu skupinu tvorili krajiny, kde študenti strávili najviac času na prednáškach, seminároch, cvičeniach apod. Do tejto skupiny patrí aj Slovensko. V ostatných krajinách bolo prevládajúcou aktivitou osobné štúdium (Estónsko, Taliansko, Holandsko, Malta, Dánsko, Švédsko, Nórsko, a Rakúsko) alebo účasť na prednáškach, seminároch, cvičeniach a osobné štúdium v rovnakej miere (Švajčiarsko, Nemecko, Írsko a Francúzsko). V práci trávili najviac času poľskí a potom českí študenti (14 hodín a 13 hodín; príslušne).

Graf 27: Časový rozvrh študentov bakalárskeho štúdia humanitných vied a umenia

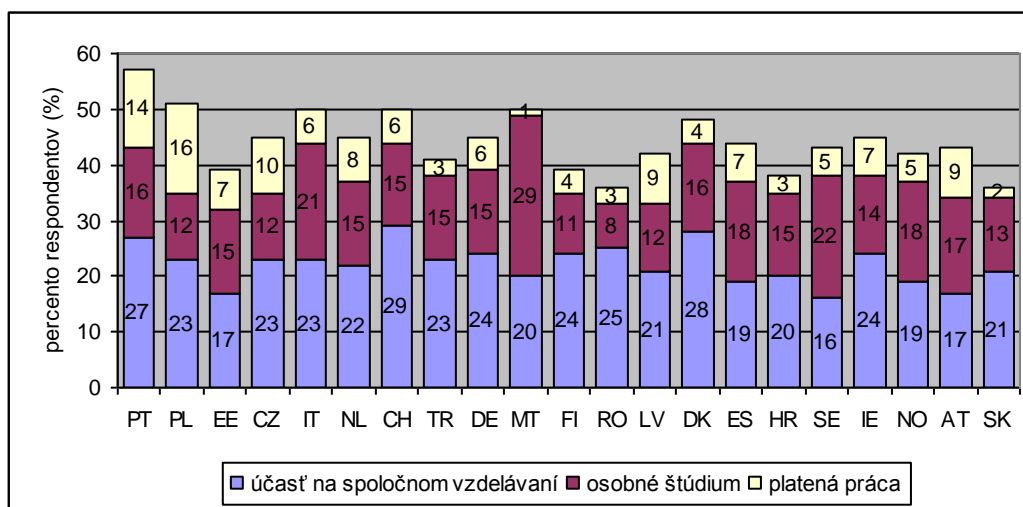

Neposkytnuté údaje: E/W, LT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Študenti **technických študijných odborov** venovali študijným a pracovným aktivitám čas v rozpätí **36 až 57 hodín**. V porovnaní so študentmi humanitných vied a umenia **takmer vo všetkých krajinách** včítane Slovenska **prevládala čas strávený na prednáškach, seminároch, cvičeniach** (graf 28). Výnimkou boli len tri krajiny: Malta, Švédsko (v oboch prevládalo osobné štúdium) a Rakúsko (účasť na spoločnom vzdelávaní a osobné štúdium boli rovnako zastúpené). Najviac pracovali poľskí a potom portugalskí študenti (16 hodín a 14 hodín; príslušne).

Graf 28: Časový rozvrh študentov bakalárskeho štúdia technických študijných odborov

Neposkytnuté údaje: E/W, LT, SI. Veľmi málo respondentov: FR.

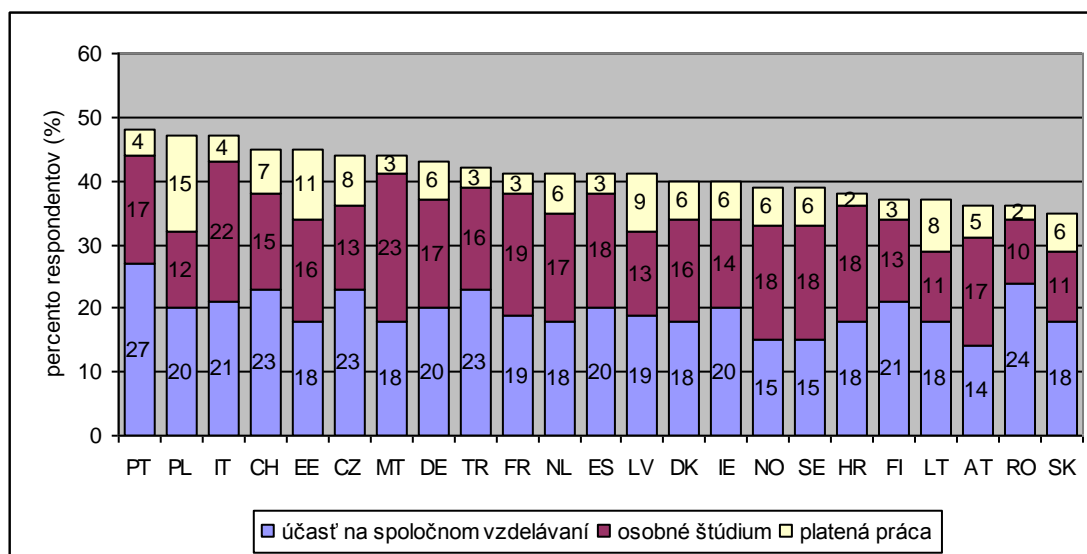
Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

V medzinárodnom porovnaní **u oboch skupín študijných odborov sa najviac venovali študijným aktivitám a platenej práci portugalskí študenti** (53 hodín a 57 hodín; príslušne).

Proporcionalita času investovaného do študijných a pracovných aktivít sa medzi najmladšou a najstaršou vekovou kategóriou študentov nebývajúcich u rodičov výrazne menila.⁹ Študenti vo veku do 24 rokov trávili najviac času na prednáškach, seminároch, cvičeniach alebo osobným štúdiom. Neexistuje ani jedna krajina, ktorá by bola výnimkou (graf 29). Tieto výsledky dokumentujú skutočnosť, že najmladší študenti sa venujú najmä štúdiu a platená práca pre nich vo všeobecnosti zohráva marginálnu úlohu. **S časovým odstupom aspoň 6 rokov študenti väčšiny krajín včítane Slovenska investovali najviac času do platenej práce**, ktorá predstavovala najväčší podiel z celkového času pre študijné a pracovné aktivity u Slovákov (66,0 %). Dominancia práce u 30-ročných a starších študentov je spôsobená pravdepodobne ich vyšším vekom, pre ktorý je vo všeobecnosti charakteristické založenie vlastnej rodiny a výchova detí. V prípade Fínska a Nemecka venovali títo študenti práci a osobnému štúdiu rovnaký počet hodín. Len u dánskych a švédskych študentov platená práca nepredstavovala jednoznačne hlavnú aktivitu (graf 30).

⁹ Medzinárodné porovnanie za študentov bývajúcich u rodičov nie je v záverečnej štúdií *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011* obsiahnuté.

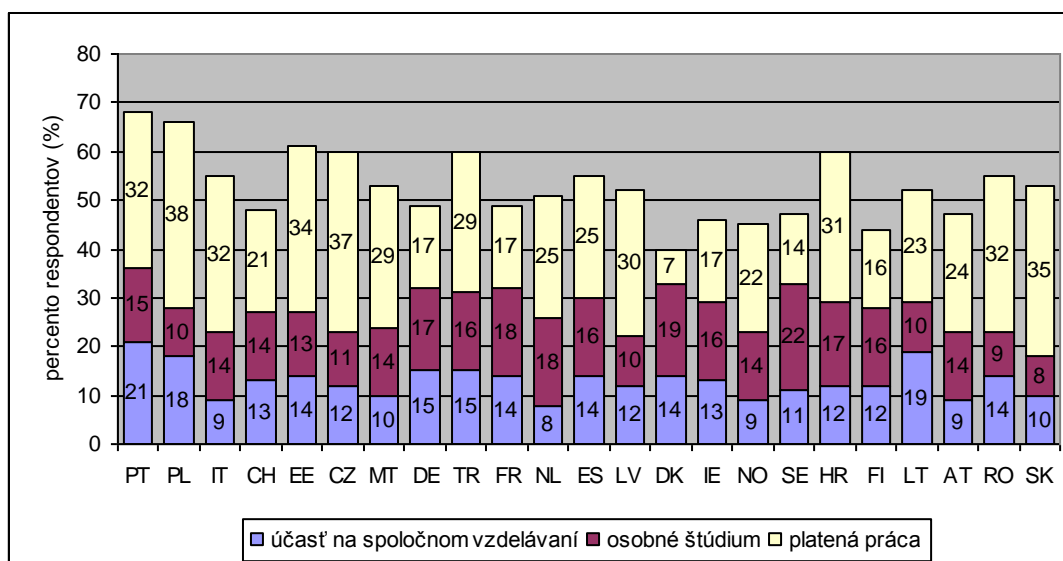
Graf 29: Časový rozvrh študentov vo veku do 24 rokov - nebývajúci u rodičov

Neposkytnuté údaje: E/W, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Graf 30: Časový rozvrh študentov vo veku aspoň 30 rokov - nebývajúci u rodičov

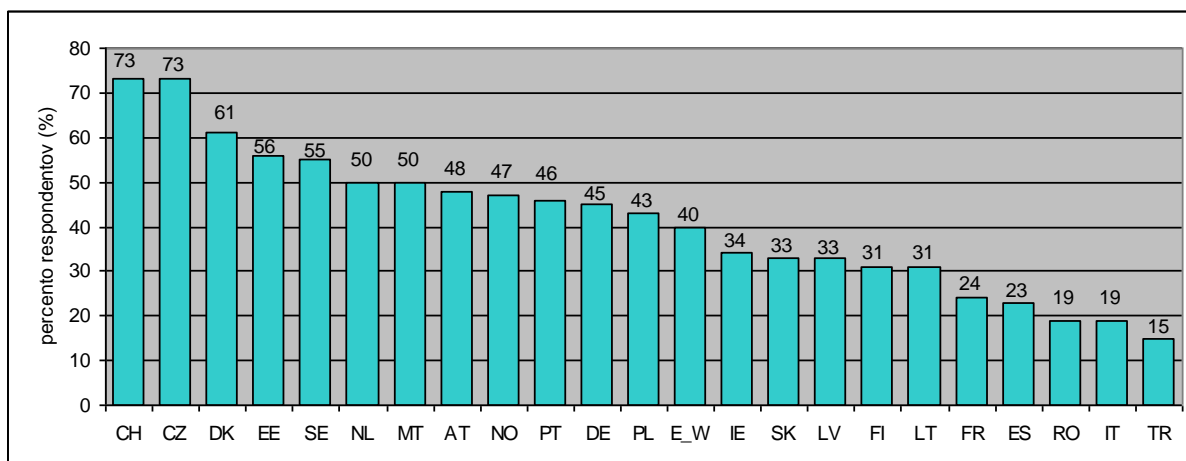

Neposkytnuté údaje: E/W, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Veľké rozdiely medzi krajinami bolo možné sledovať v podiele študentov nebývajúcich u rodičov, ktorí mali počas semestra pravidelnú prácu. Tento ukazovateľ nadobudol hodnotu od 73 % v prípade Švajčiarska a Českej republiky do 15 % v prípade Turecka, zo slovenských študentov mal pravidelnú prácu jeden z troch (graf 31). Výskyt fenoménu pravidelnej práce v študentskej populácii súvisí s mnohými faktormi, medzi ktoré patrí forma štúdia, študijný odbor, ročník štúdia, sociálno-ekonomická situácia študentov, spôsob ich bývania, pracovné príležitosti, odvíjajúce sa od celkovej hospodárskej a ekonomickej situácie v krajine.

Graf 31: Študenti nebyvajúci u rodičov s pravidelnou prácou počas semestra

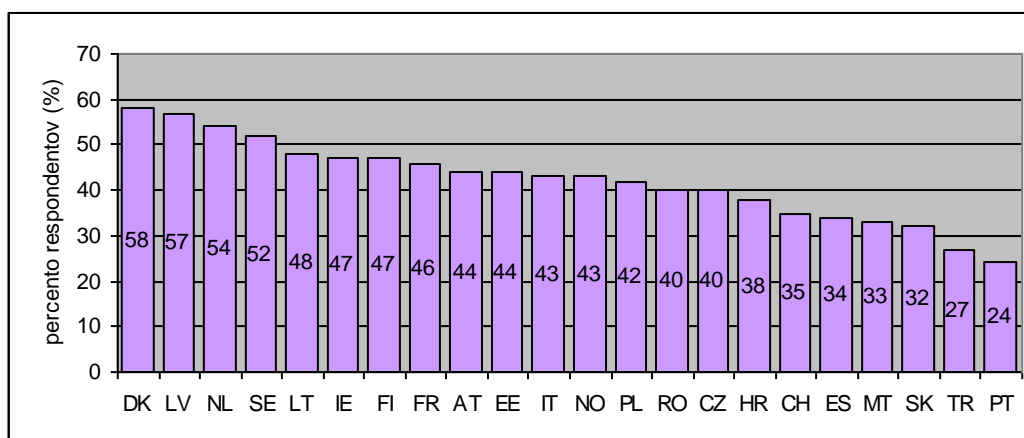

Neposkytnuté údaje: HR, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Aj spokojnosť s časovým rozvrhom, súvisiacim so študijnými a pracovnými aktivitami, dosahovala veľmi odlišné hodnoty. Ide však o subjektívne hodnotenie, vyplývajúce nielen z objektívnych okolností života študentov, čo zahŕňa najmä počet hodín, strávených študijnými a pracovnými povinnosťami, ale aj z názorov a životného štýlu študentov. U dánskych, lotyšských, holandských a švédskych študentov vyjadřila (veľkú) spokojnosť viac ako polovica, najmenej spokojní boli portugalskí a tureckí študenti (24 % a 27 %; príslušne). V prípade portugalských študentov je to pravdepodobne spôsobené ich veľkou časovou dotáciou na štúdium a prácu (graf 25, str. 27 a graf 26, str. 27). Zo slovenských študentov vyjadřil (veľkú) spokojnosť približne jeden z troch, čo je v porovnaní s ostatnými krajinami málo (32 %; graf 32).

Graf 32: Študenti, ktorí sú (veľmi) spokojní s ich celkovým časovým rozvrhom

Neposkytnuté údaje: DE, E/W, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

3.6. Finančná situácia študentov

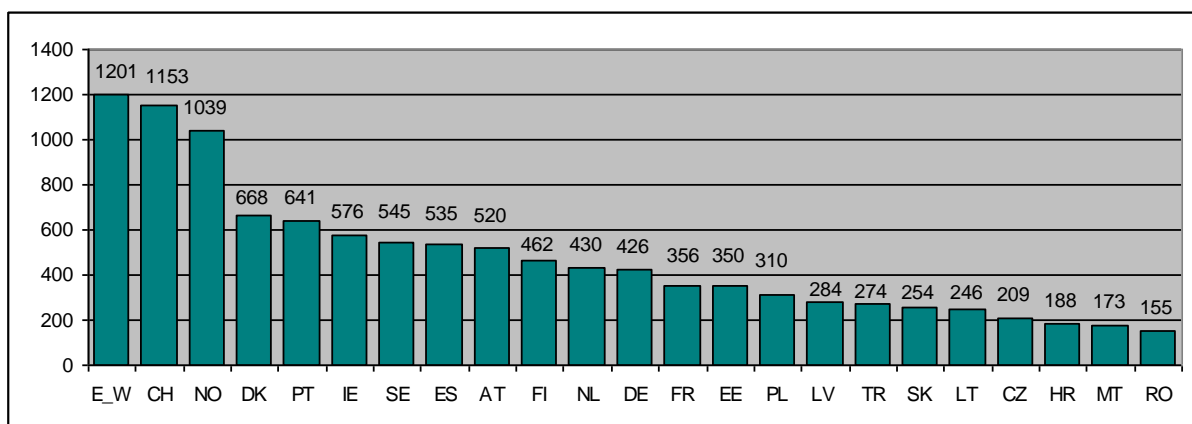
Rozhodujúcim indikátorom sociálnych a ekonomických podmienok života študentov je ich finančná situácia. Kvôli získaniu celistvého obrazu sme skúmali výšku ich príjmov aj výdavkov. Keďže spôsob bývania je faktorom, ktorý výrazným spôsobom ovplyvňuje finančnú náročnosť života študentov, osobitne sme brali do úvahy **študentov, bývajúcich u rodičov** a osobitne **študentov, nebývajúcich počas semestra u rodičov**. Z hľadiska štatistického vyhodnotenia kvantitatívnych ukazovateľov finančnej situácie uvádzame hodnoty aritmetického priemeru a mediánu. **Výsledky sa týkajú časového obdobia jeden mesiac.**

3.6.1. Finančné zabezpečenie

Zdrojmi finančného zabezpečenia študentov sme sa zaoberali z hľadiska týchto štyroch kategórií: **financie od rodiny, príp. partnera/manžela, príspevok z verejných zdrojov** (vo forme študentského grantu, štipendia alebo pôžičky), **príjem z vlastnej práce počas semestra a ostatné zdroje**. Príjem študentov bývajúcich u rodičov sme skúmali len v hotovostnej forme, pretože je veľmi náročné presne odhadnúť materiálne zabezpečenie tejto skupiny v bezhotovostnej forme. Finančné zabezpečenie študentov nebývajúcich u rodičov predstavovalo súčet hotovostnej a bezhotovostnej formy, preto nie je správne výsledky týchto dvoch kategórií študentov porovnávať.

Celkový príjem študentov bývajúcich u rodičov sa medzi jednotlivými krajinami **veľmi výrazne líšil**. Výška tohto ukazovateľa je ovplyvnená veľkým počtom rôznych faktorov, najmä hospodárskymi a ekonomickými parametrami danej krajiny, systémom verejnej finančnej podpory študentov a sociálno-ekonomickou situáciou študentov a ich rodičov. **Mediánová hodnota celkového príjmu za všetky krajiny bola 426 €**. Najvyšší príjem (viac ako 1 000 €) sme zaznamenali u troch významne prosperujúcich krajín Európy: Anglicka a Walesu, Švajčiarska a Nórska. Pre ostatné krajiny je charakteristický výrazne nižší príjem tejto skupiny študentov, najslabšie finančné zabezpečenie mali Chorváti, Malťania a Rumuni (menej ako 200 €; graf 33). Teda britskí študenti mali približne 7,8-násobne vyšší príjem ako rumunskí študenti. Slovenskí študenti disponovali sumou 254 €, čo znamená v medzinárodnom porovnaní malú hodnotu.

Graf 33: Celkový mesačný príjem v hotovosti (aritmetický priemer), študenti bývajúci u rodičov (€)

Neposkytnuté údaje: IT, SI.

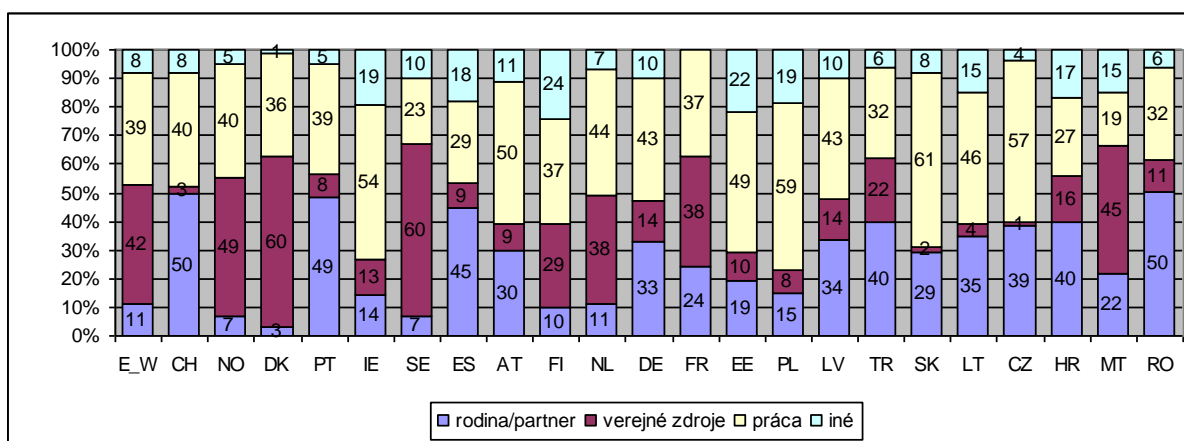
Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Na základe výsledkov zobrazených v grafe 34 sme krajiny rozdelili podľa dominancie jednotlivých zdrojov príjmu do niekoľkých kategórií:

- ✚ finančný príspevok od rodiny alebo partnera - Španielsko, Chorvátsko, Rumunsko;
- ✚ finančná pomoc od rodiny alebo partnera v kombinácii s platenou prácou študentov - Švajčiarsko, Portugalsko, Nemecko, Lotyšsko, Turecko;
- ✚ finančný príspevok z verejných zdrojov - Dánsko, Švédsko, Malta;
- ✚ veľká finančná podpora z verejných zdrojov v kombinácii s platenou prácou študentov - Veľká Británia, Nórsko, Fínsko, Holandsko, Francúzsko;
- ✚ platená práca - Írsko, Rakúsko, Estónsko, Poľsko, Slovensko, Litva, Česká republika.

Graf 34: Kompozícia mesačného príjmu v hotovostnej forme u študentov bývajúcich u rodičov

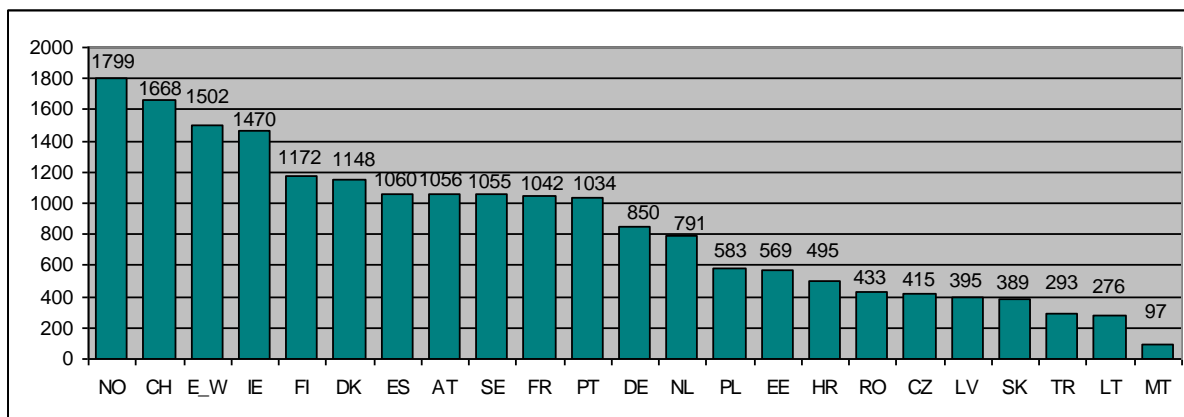

Neposkytnuté údaje: IT, FR (kategória *iné príjmy*), SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Z hľadiska medzinárodného porovnania bol **celkový mesačný príjem študentov nebývajúcich u rodičov** (aritmetický priemer aj medián) **podobne ako u predchádzajúcej skupiny študentov veľmi rozdielny**. Tieto rozdiely sú determinované ekonomickou situáciou študentov, ich rodín, vo veľkej miere aj ekonomickou a hospodárskou situáciou jednotlivých krajín (graf 35 a graf 36). **Mediánová hodnota tohto ukazovateľa bola 850 €** za všetky krajiny, zúčastnené na prieskume. Z hľadiska hodnôt **aritmetického priemeru** sme najvyšší príjem zistili u nórskeho študentov, potom švajčiarskych, britských a írskych študentov (viac ako 1 400 €), teda u predstaviteľov vysoko rozvinutých krajín západnej a severnej Európy. Prvé tri štáty s najvyšším príjmom sú rovnaké v oboch základných skupinách študentov podľa typu bývania. Najmenší príjem v skupine študentov nebývajúcich u rodičov mali jednoznačne Malťania (97 €), slovenskí študenti mali mesačne k dispozícii 389 €, čo ich podobne ako študentov bývajúcich s rodičmi zaraďuje do skupiny krajín s veľmi nízkym príjmom.

Graf 35: Celkový mesačný príjem včítane nepriamej finančnej pomoci (aritmetický priemer), študenti nebyvajúci u rodičov (€)

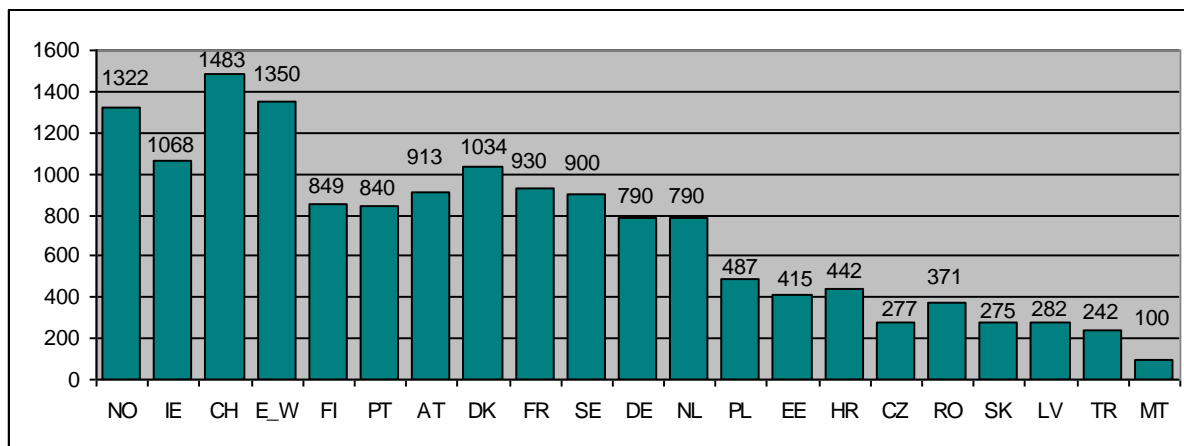

Neposkytnuté údaje: IT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Mediánová hodnota celkového príjmu bola najvyššia v prípade švajčiarskych študentov (1 483 €), potom u britských a nórske študentov (1 350 € a 1 322 €; príslušne). Tak ako u hodnôt aritmetického priemeru sme najnižší príjem zistili u študentov Malty (100 €). Švajčiarski študenti mali teda 14,8-násobne vyšší príjem ako študenti Malty. Stredná hodnota príjmu slovenských študentov bola 275 €.

Graf 36: Mediánová hodnota celkového príjmu včítane nepriamej finančnej pomoci u študentov nebyvajúcich u rodičov (€)

Neposkytnuté údaje: ES, IT, LT, SI.

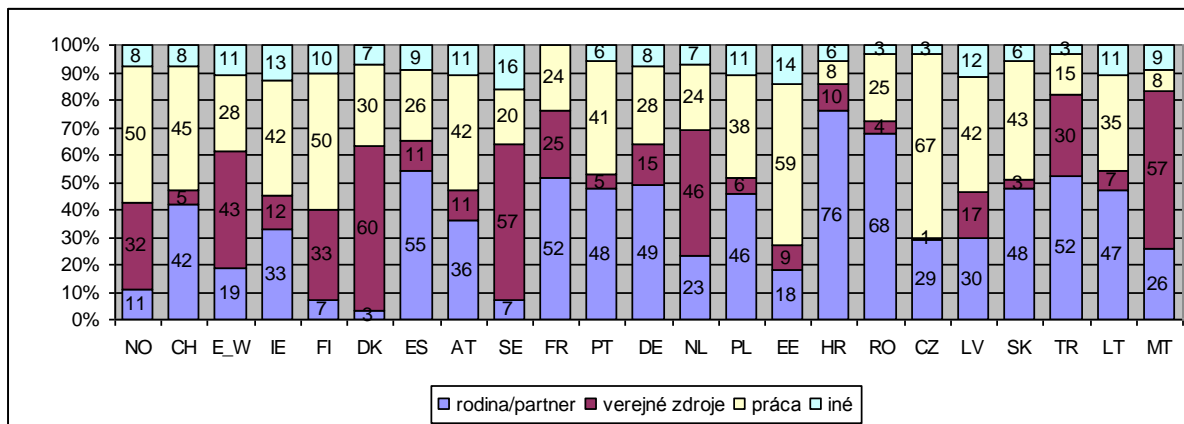
Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Na základe výsledkov uvedených v grafe 37 sme krajiny rozdelili podľa dominancie jednotlivých typov finančných zdrojov do nasledujúcich kategórií:

- ✚ finančný príspevok od rodiny alebo partnera - Španielsko, Francúzsko, Nemecko, Chorvátsko, Rumunsko, Turecko, Litva;
- ✚ finančný príspevok od rodiny alebo partnera v kombinácii s prácou - Švajčiarsko, Írsko, Rakúsko, Portugalsko, Poľsko, Slovensko;
- ✚ príspevok z verejných zdrojov - Veľká Británia, Dánsko, Švédsko, Holandsko, Malta;
- ✚ platená práca - Nórsko, Fínsko, Estónsko, Česká republika, Lotyšsko.

Na druhej strane minimálnu finančnú pomoc od rodičov dostávali dánski študenti (3 %), veľmi malý príspevok z verejných zdrojov je charakteristický pre Švajčiarsko, Portugalsko, Rumunsko, Českú republiku a Slovensko (5 % alebo menej).

Graf 37: Kompozícia celkového mesačného príjmu študentov včítane nepriamej finančnej pomoci, nebývajúcí u rodičov

Neposkytnuté údaje: IT, FR (kategória *iné príjmy*), SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

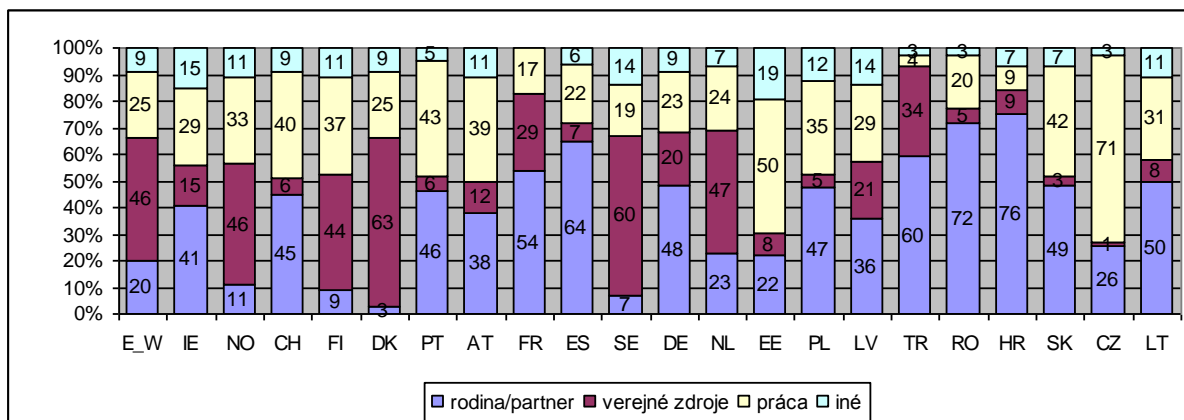
Vo väčšine krajín sa proporcionálnosť jednotlivých zdrojov financií medzi študentmi bakalárskeho a magisterského štúdia nebývajúcimi u rodičov výraznejšie líšila (graf 38 a graf 39). Možno pozorovať niekoľko hlavných trendov:

- ✚ **pokles** podielu finančného príspevku **od rodiny alebo partnera a z verejných zdrojov** so simultánnym **nárastom podielu platenej práce** (Írsko, Lotyšsko, Turecko);
- ✚ **pokles** podielu finančného príspevku **od rodiny alebo partnera** a súčasne **nárast** podielu **z verejných zdrojov a z práce** (Španielsko);
- ✚ **pokles** podielu finančného príspevku **od rodiny alebo partnera** so simultánnym **nárastom podielu platenej práce** (Rakúsko, Estónsko, Rumunsko a Litva);
- ✚ **nárast** podielu príspevku **od rodiny alebo partnera** so súčasným **znížením** podielu **financií z práce** (Česká republika);
- ✚ **pokles** podielu finančného príspevku **z verejných zdrojov** so simultánnym **nárastom** podielu **platenej práce** (Nórsko, Fínsko);
- ✚ **nárast podielu financií z práce** (Francúzsko, Poľsko, Dánsko, Nemecko).

Vo Švajčiarsku, Portugalsku, Švédsku, Holandsku, Chorvátsku a na Slovensku sme výraznejšie rozdiely v proporcionálnosti finančných zdrojov u študentov bakalárskeho a magisterského štúdia nezaznamenali.

Celkovo možno usudzovať, že prechodom z bakalárskeho na magisterský stupeň štúdia sa znižuje podiel financií od rodiny/partnera, prípadne z verejných zdrojov a narastá podiel financií z platenej práce.

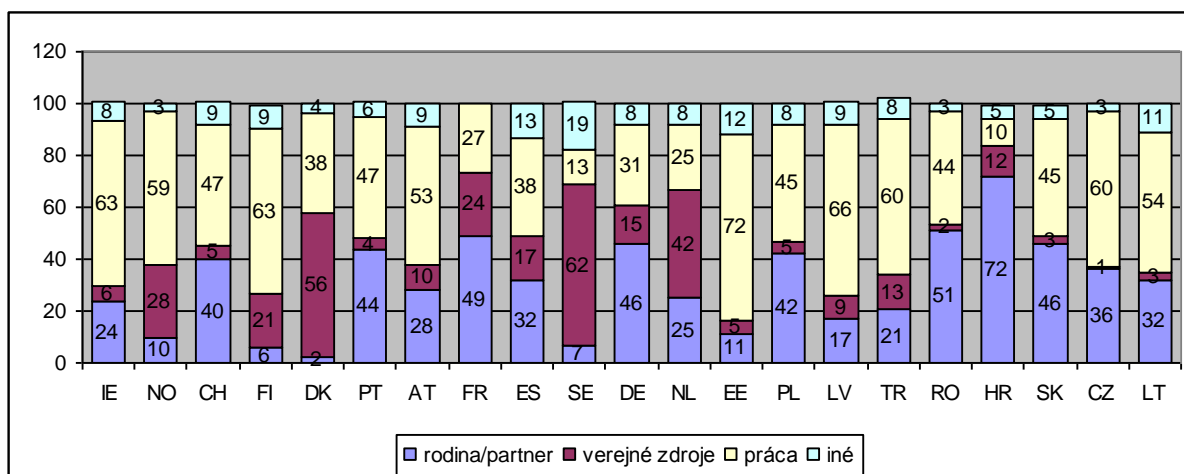
Graf 38: Kompozícia mesačného príjmu včítane nepriamej finančnej pomoci u študentov bakalárskeho štúdia nebyvajúcich u rodičov

Neposkytnuté údaje: FR (kategória *iné príjmy*), IT, SI. Veľmi málo respondentov: MT.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Graf 39: Kompozícia mesačného príjmu včítane nepriamej finančnej pomoci u študentov magisterského štúdia nebyvajúcich u rodičov (%)

Neposkytnuté údaje: E/W, FR (kategória *iné príjmy*), IT, SI. Veľmi málo respondentov: MT.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Meranie ekvivalencie rozloženia bohatstva a dôchodkov v jednotlivých územných celkoch, najčastejšie štátoch, charakterizuje Giniho koeficient. Tento ukazovateľ môže nadobudnúť hodnotu 0 až 1. Nula znamená dokonalú rovnosť príjmov, teda všetci majú rovnaký príjem a 1 znamená dokonalú nerovnosť, kde jedna osoba má celý príjem a ostatní ľudia nemajú žiadny (definícia podľa Wikipedie¹⁰). Z údajov v tabuľke č. 1 vyplýva, že Holandsko a Nemecko majú najvyššiu mieru rovnosti príjmov študentov (Gini koeficient je menší ako 0,20). Na druhej strane najvyššia miera nerovnosti v príjmoch študentov bola zistená v Estónsku, Írsku, Českej republike a na Slovensku (Gini koeficient je 0,40 alebo viac). V týchto krajinách teda existujú najväčšie rozdiely v celkovom finančnom zabezpečení študentov. Táto rozdielnosť je v prípade slovenských študentov pravdepodobne podmienená

¹⁰ Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Giniho_koeficient

najmä zárobkom z práce, ktorý je veľmi odlišný najmä u študentov denného a externého štúdia. Druhým zdrojom výraznejšie ovplyvňujúcim diferenciaciu celkového príjmu je výška finančnej pomoci od rodiny.

Tab. č. 1: Gini koeficient celkového príjmu včítane nepriamej finančnej pomoci u študentov nebývajúcich u rodičov

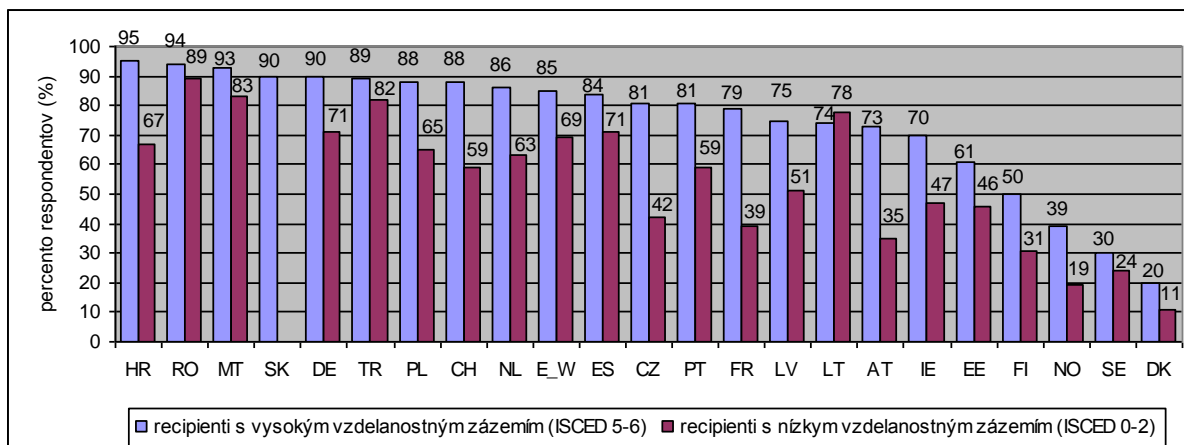
Krajina	
Estónsko	0,42
Írsko	0,41
Česká republika	0,40
Slovenská republika	0,40
Lotyšsko	0,37
Fínsko	0,32
Poľsko	0,32
Portugalsko	0,32
Turecko	0,32
Francúzsko	0,31
Nórsko	0,31
Chorvátsko	0,30
Rumunsko	0,27
Rakúsko	0,25
Švédsko	0,25
Anglicko a Wells	0,24
Švajčiarsko	0,20
Dánsko	0,20
Malta	0,20
Nemecko	0,18
Holandsko	0,15

Neposkytnuté údaje: ES, IT, LT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag. 2011

Vo väčšine krajín dostávalo priamu resp. nepriamu finančnú pomoc od rodiny alebo partnera aspoň 70 % študentov s vysokým vzdelanostným zázemím nebývajúcich u rodičov, v prípade Slovenska až 90 %. Táto skupina študentov je teda vo všeobecnosti finančne a materiálne podporovaná od rodiny alebo partnera. Takýto jav sa zriedkavejšie vyskytoval u severských študentov (Fíni, Nóri, Švédi a Dáni), z ktorých dostávala finančnú pomoc od rodiny alebo partnera maximálne polovica. Na druhej strane **študenti s nízkym vzdelanostným zázemím boli finančne a materiálne podporovaní od svojej rodiny alebo partnera vo všeobecnosti v oveľa menšej miere**. Výnimkou bola najmä Litva, kde bol podiel študentov finančne podporovaných rodinou alebo partnerom o 4 % vyšší ako v prípade druhej uvedenej skupiny (graf 40). Výsledok za Slovensko nie je v grafe uvedený kvôli veľmi malému počtu respondentov uvedenej skupiny študentov.

Graf 40: Recipienti finančného príspevku od rodiny alebo partnera podľa vzdelanostného zázemia zo študentov nebývajúcich u rodičov

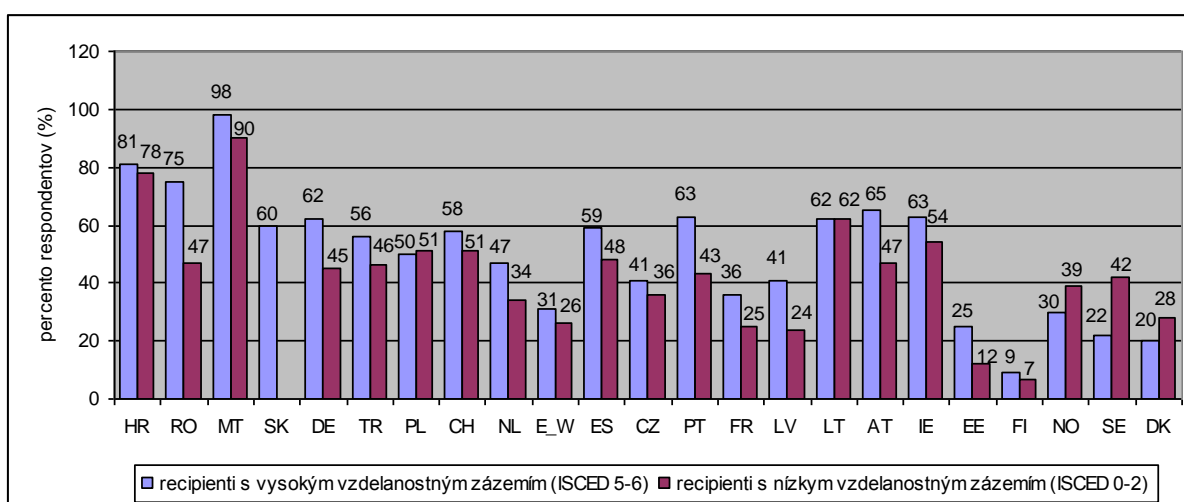

Neposkytnuté údaje: IT, SI. Veľmi málo respondentov (nízke vzdelanostné zázemie) : SK.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

U recipientov s vysokým vzdelanostným zázemím, ktorí nebývali u rodičov, predstavovala finančná pomoc od rodiny alebo partnera vyšší percentuálny podiel z ich celkového príjmu ako v prípade študentov so základným vzdelaním rodičov vo väčšine krajín. **Rodičia s vysokým vzdelaním teda finančne podporujú svoje deti študujúce na vysokej škole vo všeobecnosti vo väčšej miere ako rodiny s nízkym vzdelanostným zázemím.** Opačný jav sme zistili v Poľsku, Nórsku, Švédsku a Dánsku. Na Malte tvoril príspevok od rodiny alebo partnera v oboch uvedených skupinách aspoň 90 % z celkového príjmu študentov, čo je výnimočne vysoký podiel. Na opačnej strane spektra sa nachádzalo Fínsko, kde príspevok od rodiny/partnera predstavoval menej ako 10 % v oboch uvedených skupinách študentov (graf 41).

Graf 41: Podiel finančného príspevku od rodiny alebo partnera z celkového príjmu včítane bezhotovostnej finančnej pomoci u študentov nebývajúcich u rodičov

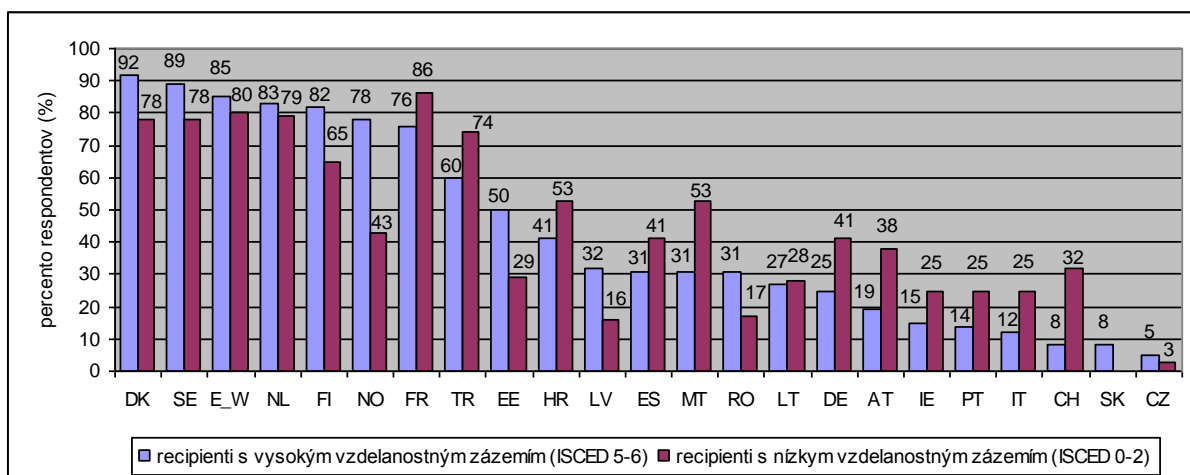

Neposkytnuté údaje: IT, SI. Veľmi málo respondentov (nízke vzdelanostné zázemie) : SK.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

V pridelovaní finančnej pomoci z verejných zdrojov sme zistili v jednotlivých krajinách výrazne rozdielnú situáciu. Na jednej strane existujú krajiny, ktoré veľmi štedro udeľujú svojim študentom takúto pomoc, sú to Dánsko, Švédsko, Anglicko a Wales, Holandsko a Francúzsko. V týchto krajinách boli financie z verejných zdrojov poskytnuté viac ako 75 % študentov nebývajúcim u rodičov, a to tak v skupine s vysokým ako aj v skupine s nízkym vzdelaním rodičov (graf 42). Na druhej strane existujú krajiny poskytujúce študentom finančný príspevok z verejných zdrojov len malej skupine študentov, pričom najnižší percentuálny podiel recipientov tejto pomoci je v Českej republike a na Slovensku. Tieto dve krajiny poskytujú financie pre menej ako 10 % študentov oboch uvedených skupín. Vzniká teda zaujímavý obraz: prosperujúce a bohaté krajiny severnej a západnej Európy finančne podporujú väčšinu svojich študentov, avšak v krajinách bývalého Československa, kde ešte len prebieha transformačný proces a sú vo veľkej miere ekonomicky závislé od exportu svojich výrobkov do zahraničia, sú študenti takmer výlučne odkázaní na súkromné zdroje financovania svojho štúdia.

Graf 42: Recipienti finančného príspevku z verejných zdrojov podľa vzdelanostného zázemia - študenti nebývajúci u rodičov

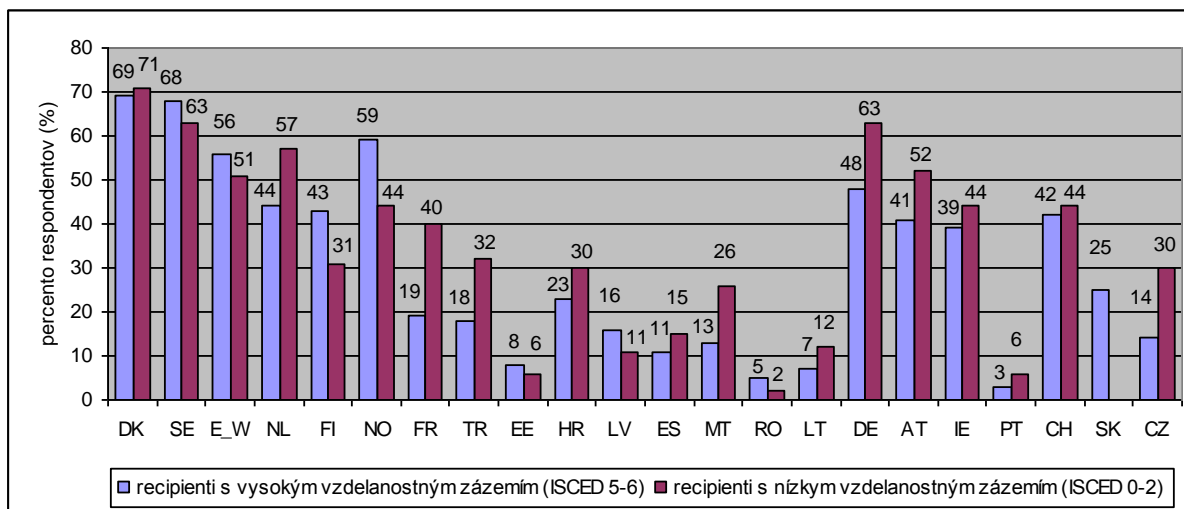

Neposkytnuté údaje: PL, SI. Veľmi málo respondentov (nízke vzdelanostné zázemie) : SK.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Aj v podiele finančnej pomoci z verejných zdrojov na celkovom príjme študentov nebývajúcich u rodičov sa krajiny veľmi výrazne líšili. Dánsko a Švédsko poskytujú recipientom verejnej pomoci finančný príspevok, ktorý tvoril viac ako 60 % ich celkového príjmu, bez ohľadu na to, či ide o študentov s vysokým alebo nízkym vzdelaním rodičov. Na druhej strane Estónsko, Rumunsko a Portugalsko poskytujú obovom uvedeným skupinám recipientov verejnej finančnej pomoci len čiastku, ktorá tvorila menej ako 10 % ich celkového príjmu (graf 43). Za Slovensko sme získali spoľahlivý výsledok len za študentov s vysokým vzdelanostným zázemím (študenti s nízkym vzdelanostným zázemím boli zastúpení nízkym počtom respondentov, ktorý neumožňoval zovšeobecnenie). Pomoc z verejných zdrojov bola udelená jednej štvrtine z nich.

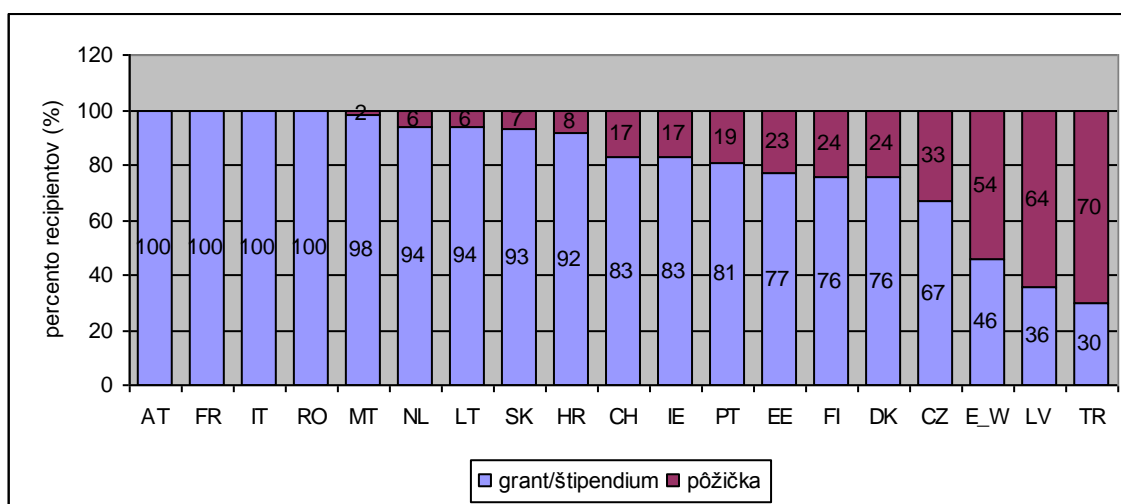
Graf 43: Podiel finančného príspevku z verejných zdrojov na celkovom príjme študentov nebývajúcich u rodičov

Neposkytnuté údaje: IT (príjem), PL, SI. Veľmi málo respondentov (nízke vzdelanostné zázemie) : SK.
 Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Väčšina krajín poskytuje svojim študentom najmä nenávratnú verejnú finančnú pomoc vo forme grantu alebo štipendia (graf 44). Podľa výsledkov prieskumu predstavuje takáto forma výlučný nástroj verejnej finančnej pomoci v Rakúsku, Francúzsku, Taliansku a Rumunsku. S výnimkou troch krajín predstavovala pôžička minoritný podiel verejnej finančnej pomoci (2 % až 33 %). Do tejto skupiny patrí aj Slovensko so 7 %-ným podielom pôžičiek. Existujú však aj krajiny, kde poberatelia tejto finančnej pomoci predstavovali viac ako polovicu recipientov verejnej finančnej pomoci (Anglicko a Wells, Lotyšsko a Turecko).

Graf 44: Verejná finančná pomoc podľa jej návratnosti

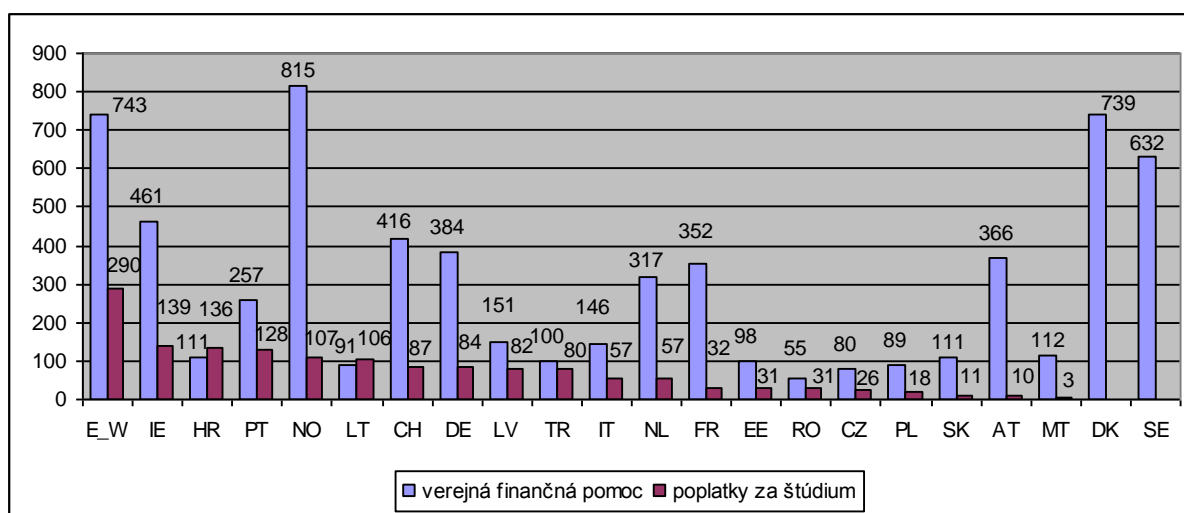

Neposkytnuté údaje: DE, ES, NO, PL, SE, SI.
 Pozn.: Percento recipientov je vypočítané iba zo skupiny študentov, ktorí verejnú finančnú pomoc dostávali.
 Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Na grafe 45 je zobrazená výška verejnej finančnej pomoci a poplatkov za štúdium v jednotlivých krajinách¹¹. Položka poplatky za štúdium zahŕňa súčet zápisného do ročníka a školného (sú zahrnuté len údaje za recipientov verejnej pomoci). Porovnanie týchto dvoch parametrov vyznieva najviac v prospech študentov troch škandinávskych krajín - Dánska, Nórska a Švédsko¹². Bilancia uvedených výdavkov a príjmov dánskych a švédskych študentov je výnimočne pozitívna z toho dôvodu, že poberajú veľmi vysokú verejnú finančnú pomoc a neplatia poplatky za štúdium. Nórski študenti síce platia poplatky za štúdium, avšak po odpočítaní tejto sumy od vysokej hodnoty verejnej finančnej pomoci je výsledok takisto vysoko pozitívny (+708 €). Situácia vyznieva najmenej priaznivo pre študentov Chorvátska a Litvy. V prípade týchto dvoch krajín výška poplatkov za štúdium preyšovala výšku verejnej finančnej pomoci a teda bilancia uvedených výdavkov a príjmov je záporná. Slovensko parí ku krajinám s nízkou hodnotou verejnej pomoci pre jej recipientov (111 €), avšak poplatky za štúdium patria k najnižším v Európe (11 €).

Graf 45: Výška pomoci z verejných zdrojov a poplatkov na štúdium u recipientov verejnej finančnej pomoci (aritmetický priemer) - študenti bakalárskeho študijného programu (€)

Neposkytnuté údaje: ES, FI, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

3.6.2. Výdavky študentov

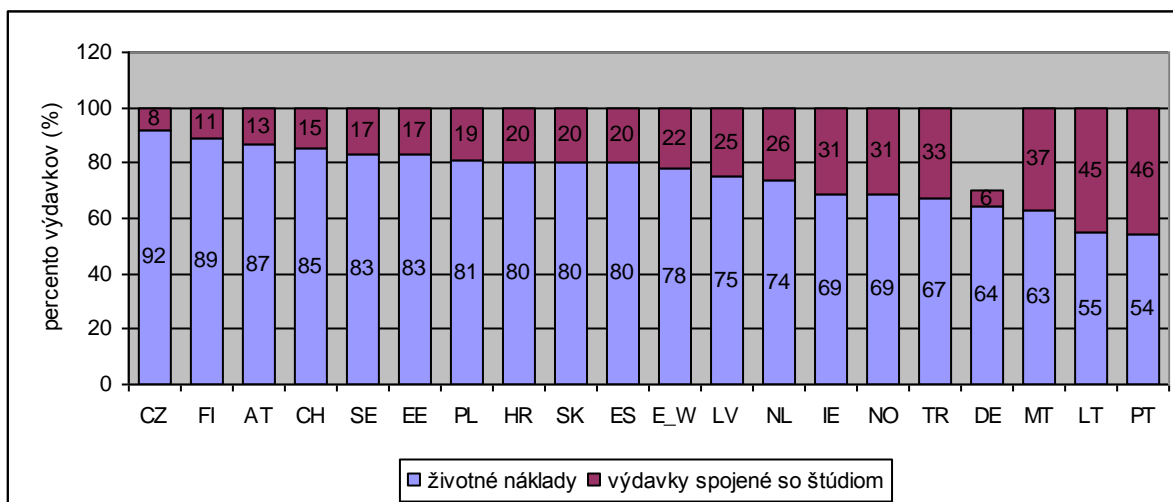
Z hľadiska výdavkov študentov sme skúmali výšku a kompozíciu **životných nákladov a výdavkov spojených so štúdiom**. Prvá uvedená kategória zahŕňala: poplatok za ubytovanie plus dodatočné výdavky spojené s bývaním (voda, plyn, elektrina apod.), stravu, odevy, hygienické potreby a kozmetiku, aktivity voľného času, cestovné, poplatky za zdravotnícke služby a lieky, komunikačné prostriedky (telefonovanie, internet), starostlivosť o deti a ostatné platby (poistenie, splácanie dlhu, cigarety apod.). Druhá uvedená kategória zahŕňala: zápisné do ročníka a školné, príspevky študentským organizáciám a spolkom, študijný materiál (knihy, fotokópie, DVD atď.) a iné poplatky.

¹¹ Výšku poplatkov za štúdium sme zisťovali za časové obdobie jeden semester. Graf obsahuje tieto údaje prepočítané na mesačné hodnoty.

¹² Prieskumná vzorka v Dánsku obsahovala iba študentov denného štúdia, ktorí neplatia poplatky za štúdium. Študenti externého štúdia, ktorí tieto poplatky platia, neboli do prieskumnej vzorky zahrnutí.

Percentuálny podiel životných nákladov prevyšoval podiel výdavkov spojených so štúdiom u študentov všetkých krajín, či už bývali u rodičov alebo nie. Tento podiel však u jednotlivých krajín dosiahol v rámci obidvoch uvedených skupín študentov výrazne odlišné hodnoty. **U študentov bývajúcich u rodičov** bol podiel sumy **výdavkov spojených so štúdiom** najnižší u českých, potom u fínskych a rakúskych študentov (u všetkých troch menej ako 15 %, graf 46), v prípade Slovenska to bolo 20 %. Uvedený podiel bol naopak najväčší u študentov Portugalska a Litvy (46 % a 45 %; príslušne). Zo **študentov nebývajúcich u rodičov** minuli najmenšiu časť výdavkov na študijné potreby Dáni, potom Švédi a Česi (u všetkých troch menej ako 7 %, graf 47), u Slovákov to bolo 13 %, uvedený podiel bol výrazne najväčší u študentov Malty (47 %). Ak by sme vzali do úvahy obidve skupiny študentov, teda bývajúcich aj nebývajúcich u rodičov, výdavky na štúdium predstavovali najmenší percentuálny podiel z celkovej sumy výdavkov u českých študentov. Slováci sa nachádzajú v medzinárodnom porovnaní približne v strede, pričom výdavky na štúdium tvorili mierne vyšší percentuálny podiel u študentov bývajúcich u rodičov (20 % vs. 13 %), čo pravdepodobne súvisí s celkovo vyššími životnými nákladmi študentov bývajúcich na internáte, v podnájme, vo vlastnom byte alebo dome.

Graf 46: Profil životných nákladov a výdavkov na štúdium u študentov bývajúcich u rodičov

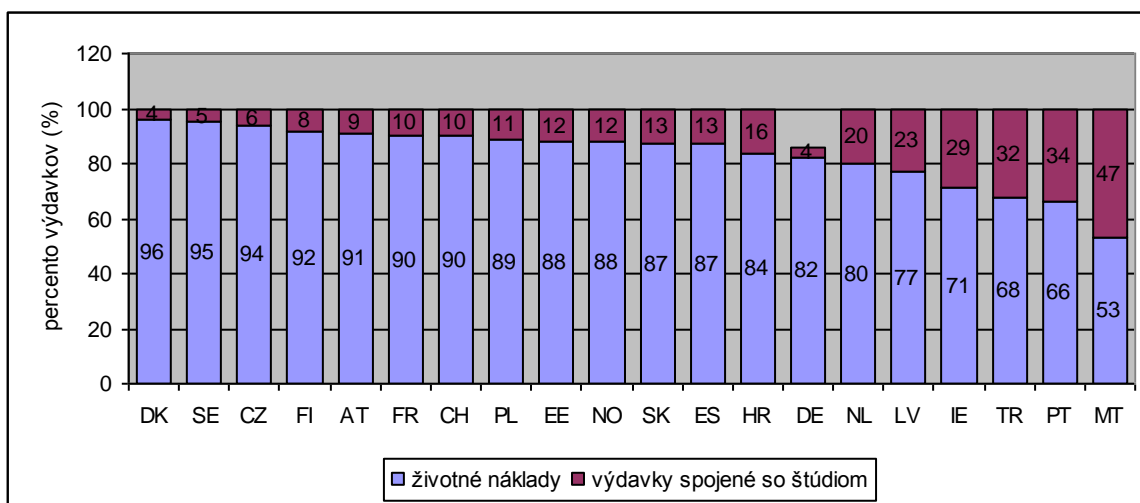
Neposkytnuté údaje: DK, FR, IT, RO, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Pozn.: V prípade Nemecka nie sú k dispozícii údaje za všetky kategórie výdavkov definovaných v projekte. Kvôli výpočtu percent bez nadhodnotenia podielov v celkových výdavkoch, absolútne hodnoty pre jednotlivé kategórie výdavkov boli dané do súvislosti s celkovým príjmom študentov, ktorý bol použitý ako referenčná hodnota pre celkové výdavky študentov. Preto podiely spolu netvorili 100 %.

Pozn.: Údaje za Švajčiarsko obsahujú aj výdavky financované priamo rodinou, partnerom apod.

Graf 47: Profil životných nákladov a výdavkov na štúdium u študentov nebývajúcich u rodičov

Neposkytnuté údaje: E/W, IT, LT, RO, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Pozn.: V prípade Nemecka nie sú k dispozícii údaje za všetky kategórie výdavkov definovaných v projekte. Kvôli výpočtu percent bez nadhodnotenia podielov v celkových výdavkoch, absolútne hodnoty pre jednotlivé kategórie výdavkov boli dané do súvislosti s celkovým príjmom študentov, ktorý bol použitý ako referenčná hodnota pre celkové výdavky študentov. Preto podiely spolu netvoria 100 %.

Celková výška mesačného poplatku za ubytovanie na internáte v absolútnom vyjadrení dosiahla mimoriadne odlišné hodnoty – od 46 € v Chorvátsku po 1 166 € v Nórsku. Výška tohto poplatku na Slovensku patrí k najnižším (55 €). Podiel tohto poplatku na celkových výdavkoch študentov dosiahol hodnotu v rozpätí od 11 % (Lotyšsko) až po 71 % (Nórsko), čo je nesmierne veľký rozdiel. Pre slovenských študentov bol uvedený podiel veľmi nízky (15 %). Ubytovanie na internáte na Slovensku teda patrí medzi cenovo najvýhodnejšie v porovnaní s ostatnými krajinami zapojenými do prieskumu (tab. č. 2).

Tab. č. 2: Výška poplatku za ubytovanie a jeho podiel na celkových výdavkoch u študentov bývajúcich na internáte

Krajina	Výška poplatku za ubytovanie (€)	Podiel poplatku za ubytovanie z celkových výdavkov (%)
Nórsko	1 166	71
Turecko	128	32
Nemecko	223	30
Španielsko	413	46
Dánsko	352	33
Chorvátsko	46	12
Švajčiarsko	374	26
Francúzsko	294	32
Česká republika	101	22
Holandsko	308	33
Rakúsko	248	25
Fínsko	393	37
Poľsko	83	19
Švédsko	290	29
Slovensko	55	15
Írsko	378	25

Tab. č. 2 pokr.: Výška poplatku za ubytovanie a jeho podiel na celkových výdavkoch u študentov bývajúcich na internáte

Krajina	Výška poplatku za ubytovanie (€)	Podiel poplatku za ubytovanie z celkových výdavkov (%)
Estónsko	96	17
Portugalsko	144	14
Lotyšsko	51	11
Anglicko a Wells	329	*
Litva	72	*
Rumunsko	57	*

Neposkytnuté údaje: (*): IT, SI; celková hodnota výdavkov: E/W, LT, RO. Veľmi málo respondentov: MT.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

V analýze budeme ďalej sledovať, akú časť z celkových výdavkov tvorili tri kľúčové položky: **ubytovanie, cestovné a poplatky za štúdium**. Pozornosť sme zamerali na študentov nebývajúcich u rodičov, z dvoch vekových skupín: **vek do 24 rokov a vek 30 rokov alebo viac**¹³.

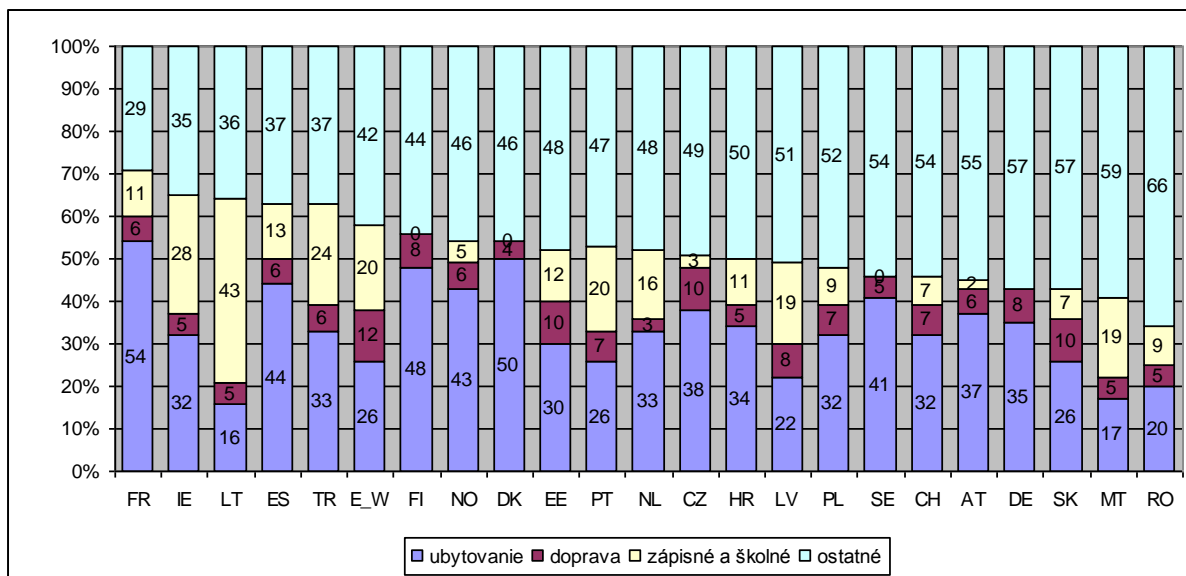
V prvej zmienenej skupine bol súčet týchto troch položiek najvyšší u francúzskych študentov (71 %). Dávali viac ako polovicu svojich výdavkov na ubytovanie (54 %), čo je najviac zo všetkých krajín, hoci táto položka tvorila najväčšiu časť kľúčových výdavkov vo všetkých krajinách s výnimkou Litvy a Malty. V Litve tvoril poplatok za ubytovanie najmenší podiel zo všetkých krajín (16 %), avšak prekvapivo veľkou časťou ich výdavkov bolo financované zápisné a školné (43 %), čo je jednoznačne najviac zo všetkých krajín. Slovenskí študenti minuli na uvedené kľúčové položky menej ako polovicu z celkových výdavkov (43 %), menšiu časť tvorili len u študentov z Malty a Rumunska (41 % a 34 %; príslušne). Výsledky sú uvedené v grafe 48.

Vo vekovej skupine 30-roční a starší minuli na kľúčové položky najväčší podiel výdavkov opäť francúzski študenti (66%), pričom až 50 % z celkových výdavkov tvoril poplatok za ubytovanie, čo je najviac zo všetkých krajín. Uvedený poplatok predstavoval najväčšiu časť z kľúčových výdavkov vo všetkých krajinách s výnimkou Litvy, Malty a Rumunska (graf 49). V prvých dvoch uvedených krajinách bol zaznamenaný nezvyčajne veľký podiel výdavkov na zápisné a školné (42 % a 43 %; príslušne). U slovenských študentov predstavovali kľúčové výdavky spolu 42 % z celkových výdavkov, pričom len u piatich krajín bol tento podiel nižší (Chorvátsko, Poľsko, Švédsko, Rakúsko a Rumunsko).

Medzi obidvoma uvedenými vekovými skupinami teda v rámci jednotlivých krajín neexistujú veľmi výrazné rozdiely v proporcionálnosti výdavkov na ubytovanie, cestovné, zápisné a školné.

¹³ Výsledky za skupinu študentov bývajúcich u rodičov nie sú v citovanej záverečnej správe *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe* k dispozícii.

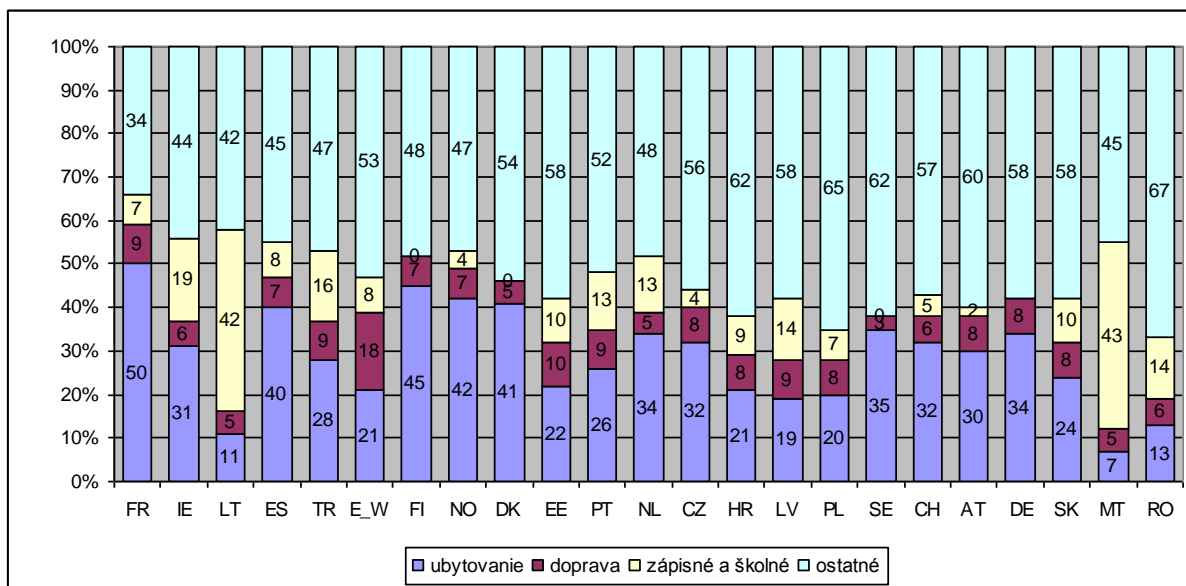
Graf 48: Profil kľúčových výdavkov ako podiel na celkových mesačných výdavkoch - študenti do 24 rokov nebývajúci u rodičov

Neposkytnuté údaje: DE (zápisné a školné), IT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Graf 49: Profil kľúčových výdavkov ako podiel na celkových mesačných výdavkoch - študenti vo veku 30 rokov alebo viac, nebývajúci u rodičov

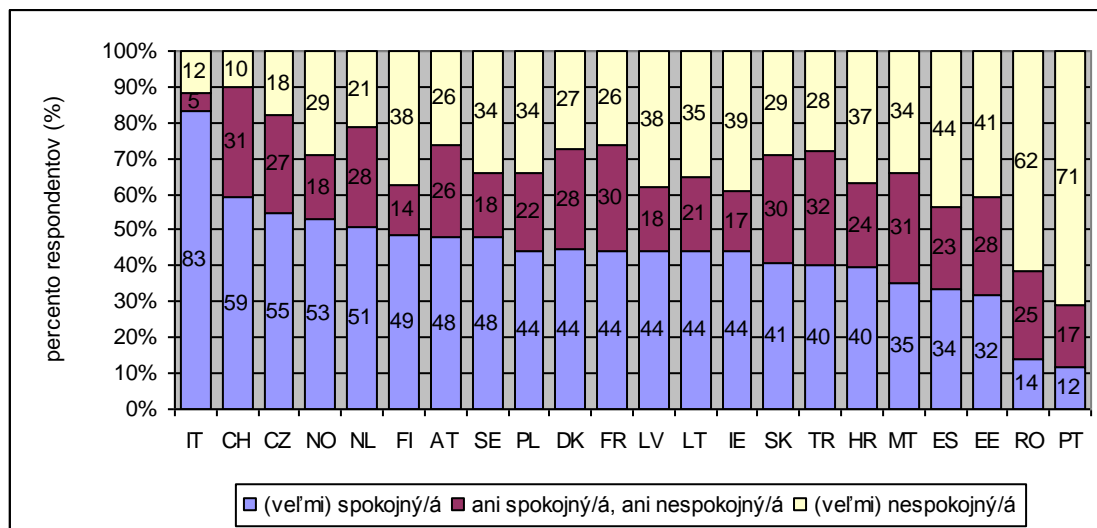
Neposkytnuté údaje: DE (zápisné a školné), IT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

(Veľkú) spokojnosť so svojou finančnou situáciou vyjadrilo až 83 % talianskych študentov, čo je jednoznačne najviac zo všetkých krajín. Na druhej strane väčšina portugalských a rumunských študentov uviedla, že sú v tejto súvislosti (veľmi) nespokojní so svojou situáciou (71 % a 62 %; príslušne). Ani pre jednu z týchto dvoch krajín však neplatí, že by podiel výdavkov na ubytovanie, cestovné, zápisné a školné patril v medzinárodnom porovnaní k veľmi vysokým, v prípade Rumunska je dokonca najnižší

v oboch vekových skupinách študentov (do 24 rokov, 30 rokov alebo viac; graf 48 a graf 49). Aj hodnota poplatku za ubytovanie v absolútnom vyjadrení patrila u oboch týchto krajín k najnižším (tab. č. 2, str. č. 42), takže veľká miera nespokojnosti pravdepodobne vyplýva z celkovo malej sumy financií, ktorú majú k dispozícii. Najväčšia skupina slovenských študentov je so svojou finančnou situáciou (veľmi) spokojná (41 %), približne traja z desiatich sú (veľmi) nespokojní. Ide však o subjektívne hodnotenie, ovplyvnené životnými okolnosťami a očakávaniami študentov.

Graf 50: Hodnotenie dostatku financií na uhradenie mesačných výdavkov (%)

Neposkytnuté údaje: DE, E/W, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

3.7. Bývanie študentov

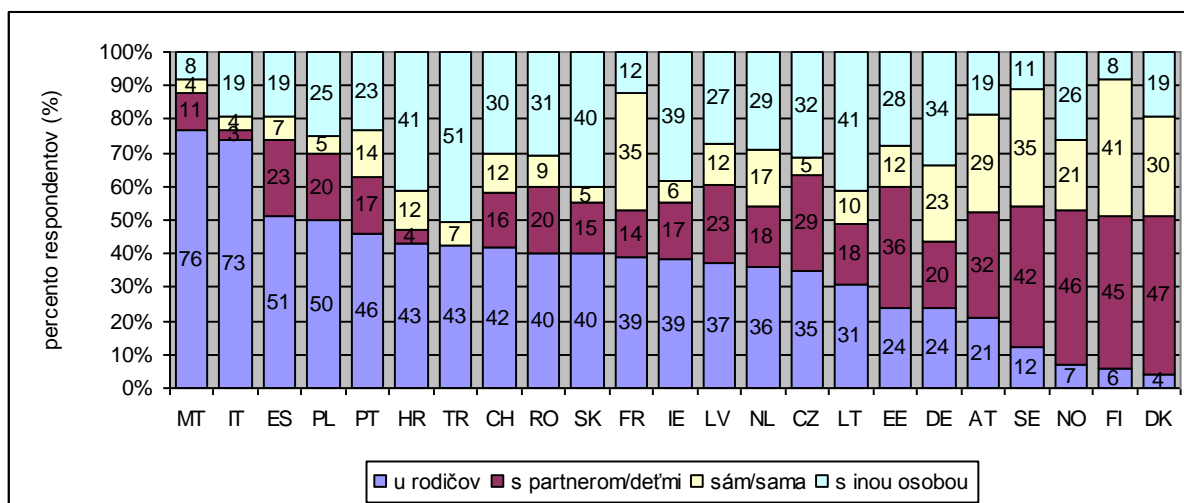
Z hľadiska bývania sme rozlišovali niekoľko základných typov: **bývanie u rodičov, s partnerom a/alebo deťmi, sám/sama, s inou osobou**. Ak študent/ka býval/a s partnerkou/partnerom u rodičov, takúto situáciu sme zaradili do kategórie bývanie u rodičov.

Podľa toho, ktorý typ bývania bol medzi študentmi dominantný, sme krajiny rozdelili do niekoľkých kategórií:

- ✚ bývanie u rodičov (Malta, Taliansko, Španielsko, Poľsko, Portugalsko, Švajčiarsko, Rumunsko, Lotyšsko)
- ✚ kategórie bývanie u rodičov a s inou osobou ako partner a/alebo dieťa/deti boli (približne) rovnako zastúpené (Chorvátsko, Slovensko, Írsko, Holandsko, Česká republika)
- ✚ kategórie bývanie u rodičov a sám/sama boli približne rovnako zastúpené (Francúzsko)
- ✚ bývanie s partnerom alebo deťmi (Estónsko, Nórsko, Dánsko)
- ✚ kategórie bývanie s partnerom a/alebo deťmi a sám/sama boli približne rovnako zastúpené (Rakúsko, Švédsko, Fínsko)
- ✚ bývanie s inou osobou ako partner alebo dieťa/deti (Turecko, Litva, Nemecko).

Výsledky sú zobrazené v grafe 51.

Graf 51: Typ bývania študentov

Neposkytnuté údaje: E/W; TR (s partnerom/deťmi).

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

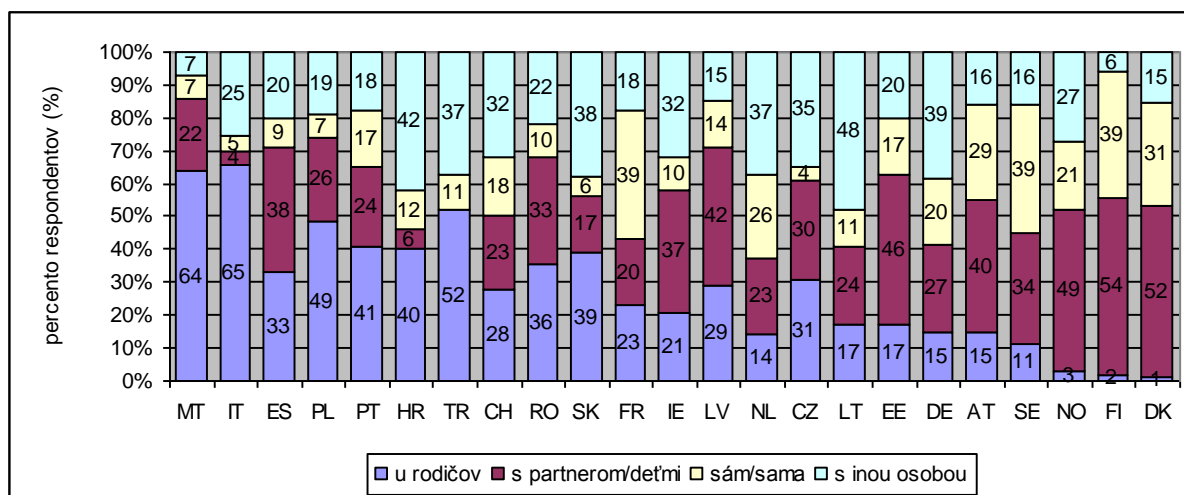
Prechodom na magisterské štúdium môžeme pozorovať niekoľko trendov¹⁴:

- ✓ zníženie podielu študentov bývajúcich u rodičov (Malta, Taliansko, Španielsko, Švajčiarsko, Francúzsko, Írsko, Lotyšsko, Holandsko, Litva, Nemecko);
- ✓ zníženie podielu študentov bývajúcich s inou osobou ako partner alebo dieťa/deti (Turecko, Rumunsko, Lotyšsko, Estónsko);
- ✓ zvýšenie podielu študentov bývajúcich s partnerom a/alebo deťmi (Malta, Španielsko, Rumunsko, Írsko, Lotyšsko, Estónsko, Rakúsko, Fínsko).

Zastúpenie jednotlivých typov bývania sa zmenilo len minimálne v Poľsku, Portugalsku, Chorvátsku, na Slovensku, v Českej republike, Nórsku a v Dánsku. Výsledky sú zobrazené v grafe 52.

¹⁴ Za zmenu v rámci jednej krajiny sme považovali zvýšenie alebo zníženie podielu daného typu spolunažívania aspoň o 8 %. Zmenu sme zaradili medzi trendy, ak sme ju zaznamenali aspoň v troch krajinách. Ak sme zistili dva protichodné trendy v rámci jedného typu spolunažívania (zníženie versus zvýšenie), uviedli sme trend, ktorý bol charakteristický pre väčší počet krajín.

Graf 52: Typ bývania študentov magisterského štúdia

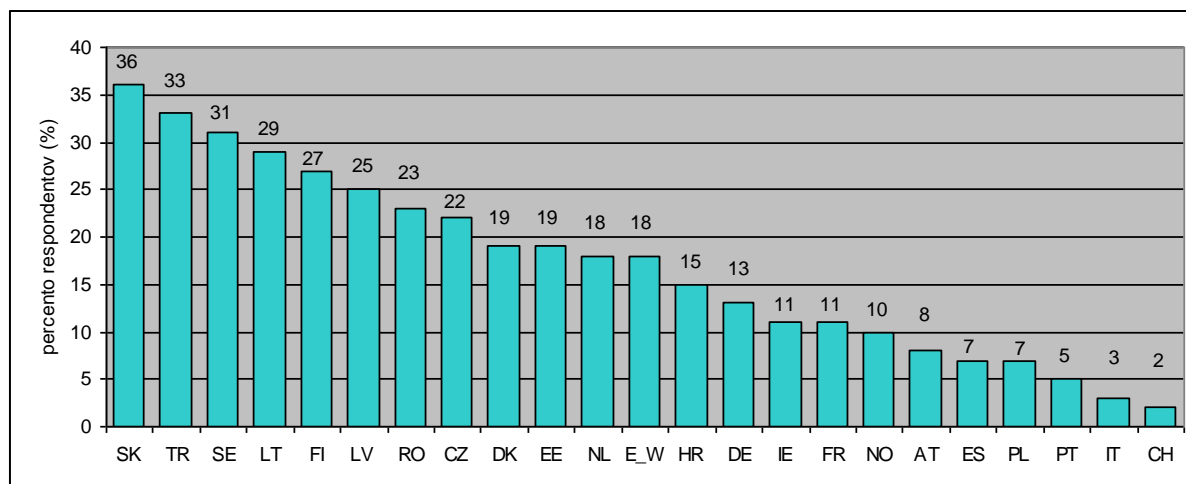

Neposkytnuté údaje: E/W; TR (s partnerom/deťmi).

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Bývanie na internáte je jednou z viacerých foriem bývania, vhodná najmä pre slobodných študentov. Podmienky pridelenia lôžok sa môžu medzi krajinami líšiť, hlavným limitujúcim faktorom je pravdepodobne počet žiadateľov o takúto formu ubytovania a počet lôžok na internátoch. Jednotlivé krajiny sa v podiele bývajúcich na internáte veľmi výrazne líšia. Táto forma ubytovania je najbežnejšia na Slovensku, potom v Turecku a Švédsku (viac ako 30 % respondentov). Naopak v Portugalsku, Taliansku a Švajčiarsku ubytovanie na internáte uviedlo maximálne 5 % študentov (graf 53).

Graf 53: Študenti bývajúci na internáte

Neposkytnuté údaje: SI. Veľmi málo respondentov: MT.

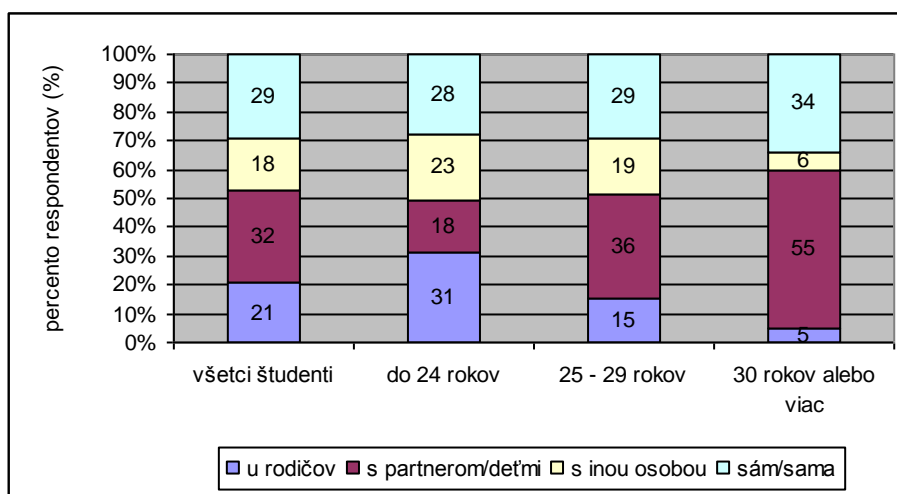
Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Proporcionalita jednotlivých foriem bývania sa s pribúdajúcim vekom študentov mení, situácia v jednotlivých oblastiach Európy je silno determinovaná tradíciami, čo potvrdzujú aj výsledky prieskumu. V grafe 54.1 až 54.6 sú zobrazené výsledky šiestich vybraných krajín Európy. V Taliansku, ktoré sa nachádza v južnej časti Európy, žije väčšina študentov u rodičov až do veku 30 rokov. Úplne opačná situácia je vo Švédsku, krajine severnej Európy,

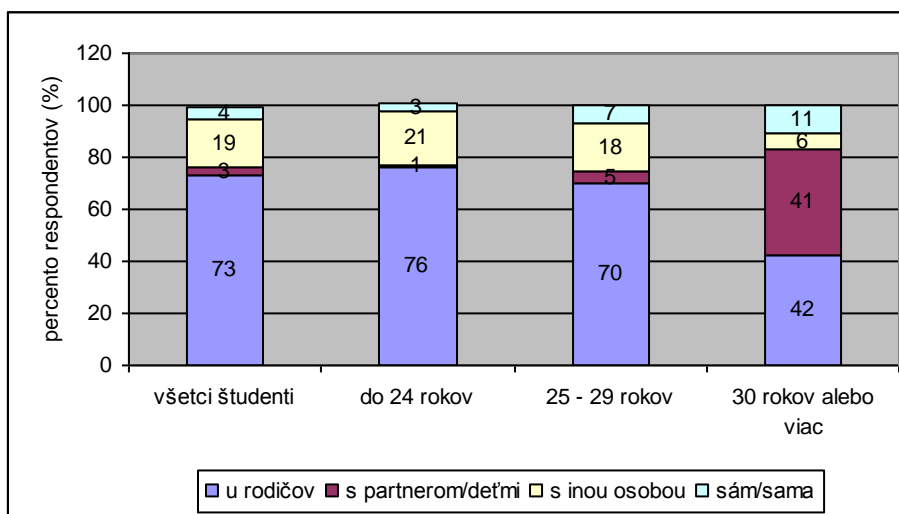
kde najväčšia skupina študentov žije od začiatku štúdia na vysokej škole samostatne, takmer polovica vo veku 25 – 29 rokov a 80 % aspoň 30-ročných s partnerom/deťmi. V Holandsku a Rumunsku bývala najväčšia skupina študentov do 24 rokov u rodičov (43 % a 46 %; príslušne), avšak tento podiel bol oveľa nižší ako v Taliansku (76 %). Rakúski študenti najmladšej vekovej skupiny bývali najmä u rodičov alebo sami (31 % a 28 %; príslušne), bývanie s partnerom alebo deťmi je charakteristické najmä pre vekovú skupinu 30 rokov alebo viac (55 %). Na Slovensku žijú najmladší študenti buď s inou osobou alebo u rodičov (46 % a 42 %; príslušne), v prípade prvého uvedeného typu spolunažívania ide vo väčšine prípadov pravdepodobne o bývanie na internáte alebo v podnájme/prenájme. Vo vekovej skupine 25 – 29 ročných najväčší podiel tvorili bývajúci u rodičov (39 %) a po dovŕšení 30 roku veku žijú traja zo štyroch študentov s partnerom a/alebo deťmi (76 %). Podobne väčšina študentov najstaršej vekovej kategórie žije s partnerom/deťmi aj v Holandsku a Rumunsku (72 % a 76 %; príslušne).

Graf 54.1: Typ bývania vo vzťahu k veku študentov v Rakúsku

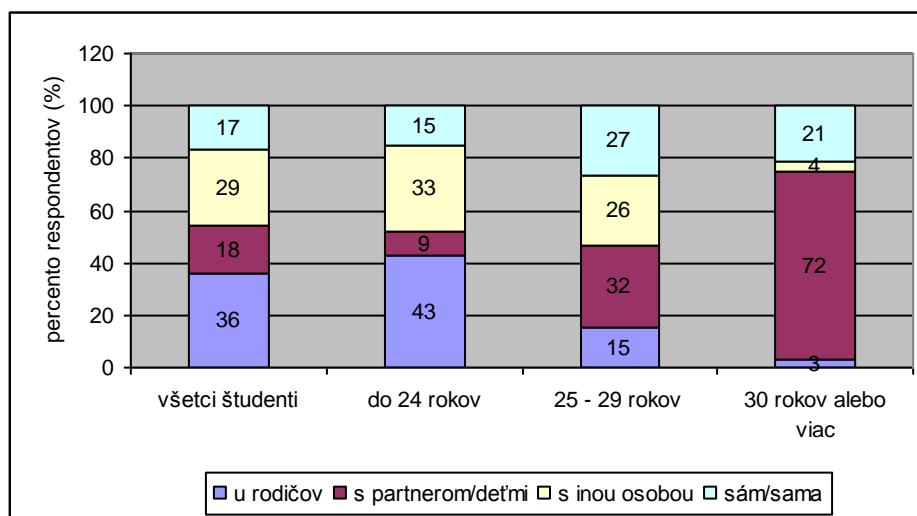
Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Graf 54.2: Typ bývania vo vzťahu k veku študentov v Taliansku

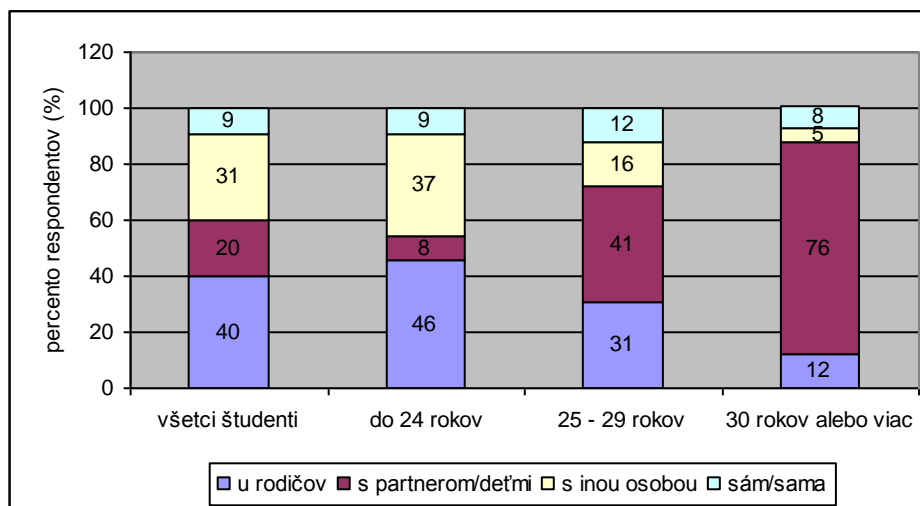
Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Graf 54.3: Typ bývania vo vzťahu k veku študentov v Holandsku

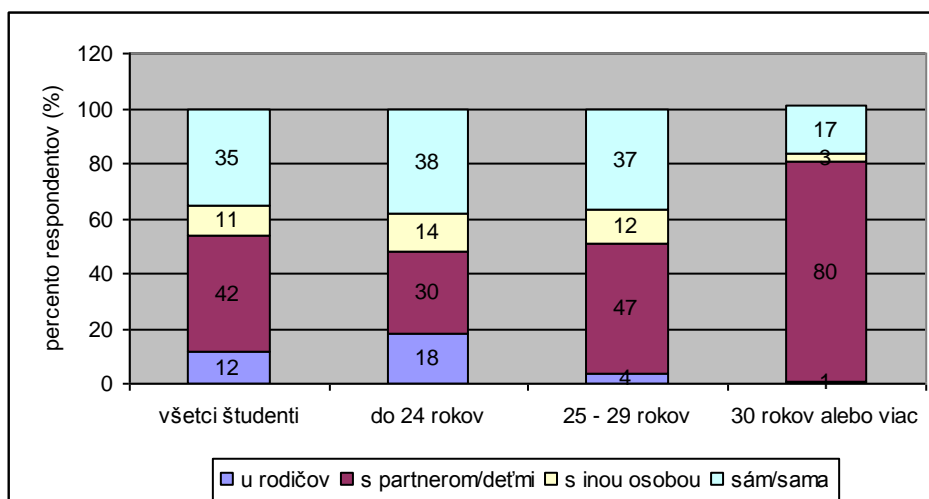
Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Graf 54.4: Typ bývania vo vzťahu k veku študentov v Rumunsku

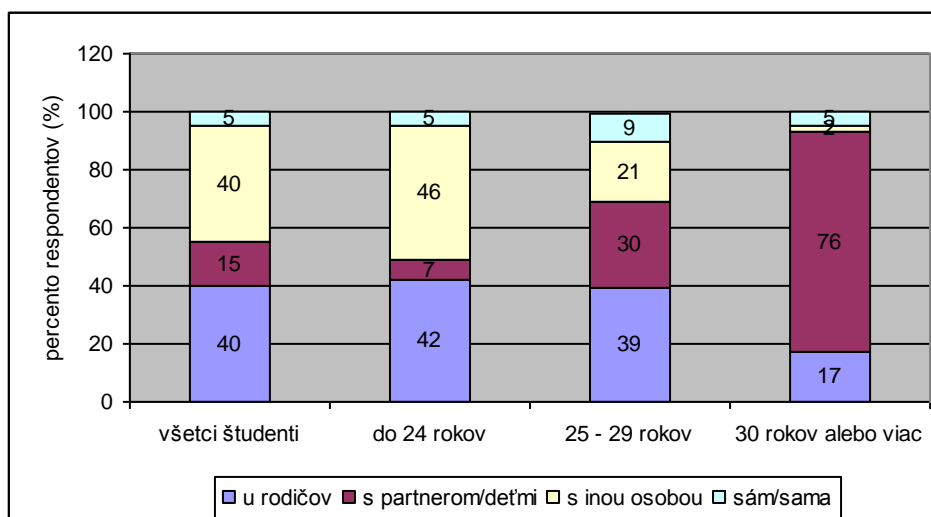
Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Graf 54.5: Typ bývania vo vzťahu k veku študentov vo Švédsku

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

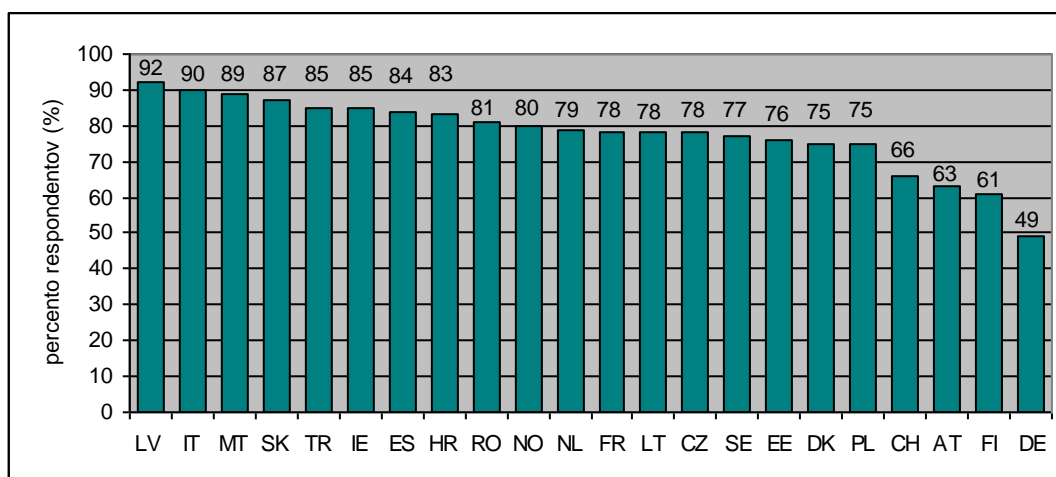
Graf 54.6: Typ bývania vo vzťahu k veku študentov na Slovensku

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Väčšina študentov bývajúcich u rodičov vyjadrila (veľkú) spokojnosť s bývaním, jedinou výnimkou je Nemecko, kde takúto odpoveď zvolila necelá polovica (49 %). Najväčší podiel (veľmi) spokojných bol v Lotyšsku a Taliansku (aspoň 90 %). Slovenskí študenti patria do skupiny štyroch krajín s najlepším výsledkom (87 %; graf 55).

Graf 55: Podiel študentov (veľmi) spokojných s bývaním u rodičov

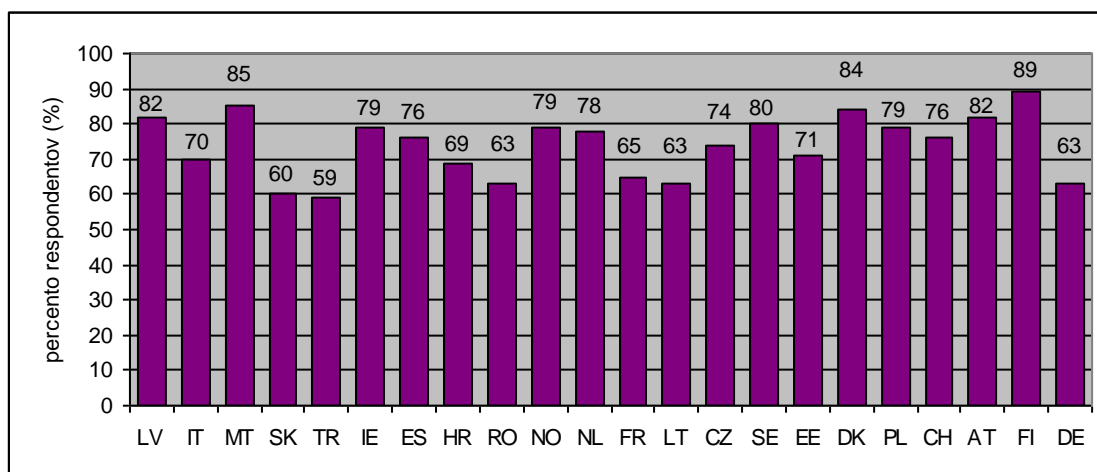

Neposkytnuté údaje: E/W, PT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Medzi nebývajúcimi u rodičov bol podiel (veľmi) spokojných študentov vo väčšine krajín nižší (graf 56). Najväčšie zníženie sme zistili u slovenských a tureckých študentov (27 p.b. a 26 p.b.; príslušne). Naopak k zvýšeniu spokojnosti došlo v siedmych krajinách (Švédsko, Dánsko, Poľsko, Švajčiarsko, Rakúsko, Fínsko a Nemecko), v prípade predposlednej uvedenej krajiny išlo až o 28 p.b.

Graf 56: Podiel študentov (veľmi) spokojných s bývaním mimo domácnosti rodičov

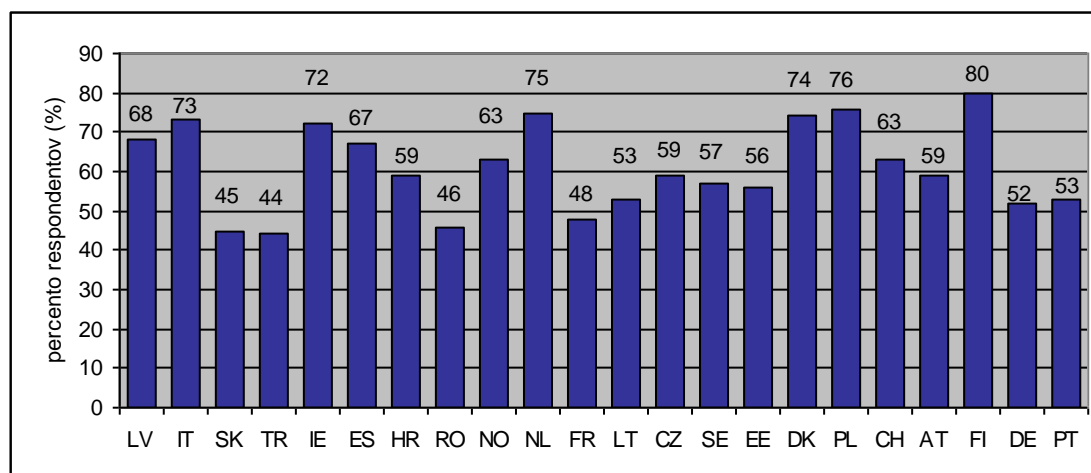

Neposkytnuté údaje: E/W, PT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Bývanie na internáte sa vo väčšine krajín spája s najmenším podielom (veľmi) spokojných študentov, výnimkou sú len štyri krajiny: Taliansko, Poľsko, Fínsko a Nemecko. U slovenských študentov tento podiel dosiahol 45 %, čím sa zaradilo medzi krajiny s najnižšou mierou spokojnosti študentov s úrovňou ubytovania na internáte (graf 57). Do tejto skupiny ešte patrí Turecko, Rumunsko a Francúzsko (44 %, 46 % a 48 %; príslušne).

Graf 57: Podiel študentov (veľmi) spokojných s bývaním na internáte

Neposkytnuté údaje: E/W, SI. Veľmi málo respondentov: MT.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

3.8. Medzinárodná mobilita

Organizovanie vzdelávacích aktivít do zahraničia pre študentov za účelom posilnenia medzinárodnej mobility je jednou z dimenzií vzdelávania na vysokých školách, najmä vo vyspelých krajinách. Za účelom zistenia aktuálnej situácie týkajúcej sa medzinárodnej mobility v jednotlivých krajinách sa v rámci projektu skúmalo absolvovanie jednotlivých druhov vzdelávacích aktivít v zahraničí, organizačné zastrešenie a financovanie takýchto pobytov, miera dôležitosti jednotlivých aspektov študijného pobytu v cudzine z pohľadu študentov a miera splnenia očakávaní aj pociťovanie prekážok v súvislosti s realizáciou študijného pobytu v zahraničí.

3.8.1. Absolvovanie študijného pobytu na vysokej škole v zahraničí

Z hľadiska medzinárodnej mobility je **väčšina krajín** zúčastnených na projekte **charakteristická tým, že poskytuje študentom najmä možnosť absolvovať študijný pobyt na VŠ v zahraničí**. Táto aktivita je dominantná najmä vo Fínsku, Nórsku, Holandsku a Dánsku, kde ju absolvovalo 13 % až 14 % respondentov. Chorvátsko, Španielsko a Švajčiarsko sú zaujímavé najmä značne vysokým percentom študentov, ktorí absolvovali v zahraničí jazykový kurz (12 % až 22 % respondentov), kým v ostatných krajinách uviedlo účasť na takejto aktivite maximálne 5 % študentov. Pre chorvátskych študentov je charakteristické takisto vysoké percento absolventov odbornej praxe v zahraničí (11 %). **Slovensko patrí medzi krajiny s najslabšou medzinárodnou mobilitou študentov. Ani jednu vzdelávaciu aktivitu v zahraničí neabsolvovali viac ako 3 % respondentov** (tab. č. 3).

Tab. č. 3: Podiel študentov, ktorí realizovali študijnú aktivitu v zahraničí podľa jej typu (%)

	Študijný pobyt	Odborná prax	Jazykový kurz
Fínsko	14	6	5
Nórsko	14	1	2
Holandsko	14	9	4
Dánsko	13	6	2
Švédsko	11	2	1
Francúzsko	10	6	
Rakúsko	10	7	5
Estónsko	9	3	5
Španielsko	9	3	17
Nemecko	9	8	3
Malta	8	4	2
Lotyšsko	7	4	3
Česká republika	7	4	4
Portugalsko	7	2	2
Švajčiarsko	6	7	12
Taliansko	6	2	2
Írsko	5	2	1
Rumunsko	5		
Litva	5	2	
Turecko	4	1	2
Slovensko	3	2	3
Poľsko	2	4	3
Chorvátsko	2	11	22

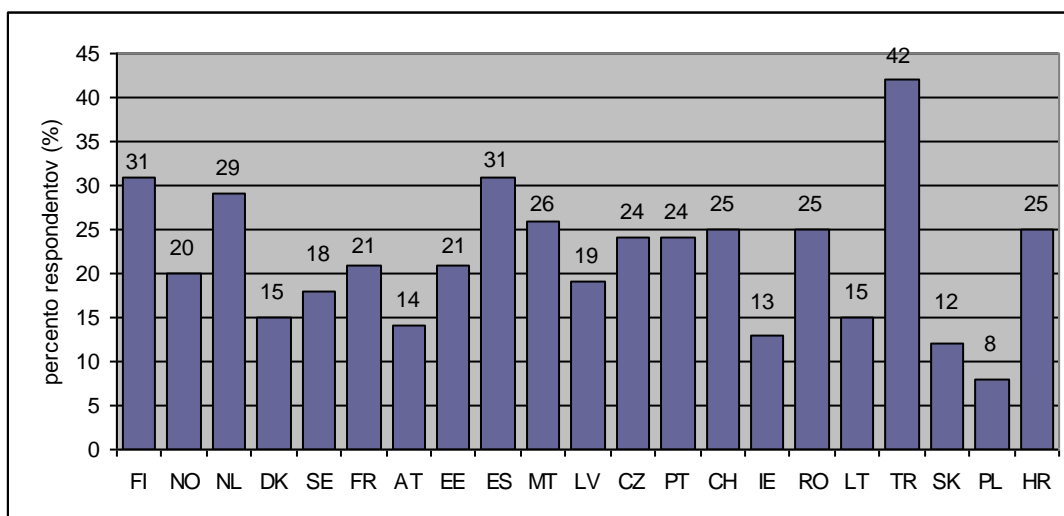
Pozn.: Študenti mali uviesť všetky typy študijných aktivít, ktoré absolvovali.

Neposkytnuté údaje: E/W, MT, SI. Veľmi málo respondentov: RO (odborná prax); FR, RO, LT (jazykový kurz)

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Ambíciu absolvovať študijný pobyt na VŠ v zahraničí v budúcnosti vyjadrili najmä tureckí študenti (42 %), s väčším rozdielom Fíni, Španieli a Holanďania (31 %, 31 % a 29 %; príslušne). Najmenší záujem prejavili poľskí študenti (8 %), zo Slovákov vyjadrilo takýto plán len 12 %, naši študenti teda patria z uvedeného hľadiska k veľmi málo ambicióznym (graf 58), to však môže byť do značnej miery spôsobené realistickým zhodnotením možností a prekážok v absolvovaní takéhoto pobytu.

Graf 58: Študenti, ktorí neboli na študijnom pobyte na VŠ v zahraničí, ale plánujú ísť v budúcnosti

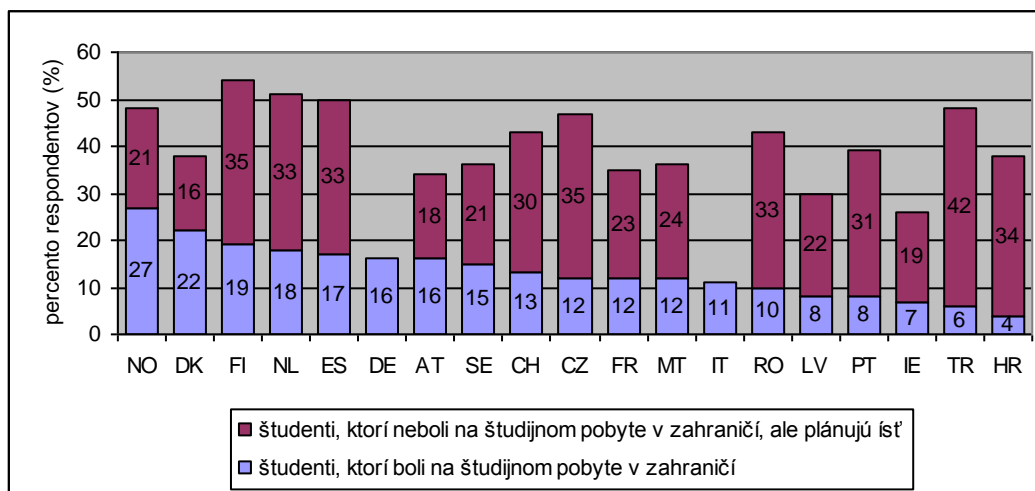

Neposkytnuté údaje: E/W, SI, DE, IT.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag. 2011

Zo študentov **humanitných vied a umenia** boli na študijnom pobyte na VŠ v zahraničí najmä Nóri a Dáni (27 % a 22 %; príslušne, graf 59), teda z krajín, kde aj podiel všetkých študentov zúčastnených na takejto aktivite patrí v medzinárodnom porovnaní k najvyšším (14 % a 13 %; príslušne, tab. č. 3, str. 54). Na druhej strane vycestovali na študijný pobyt do zahraničia len 4 % chorvátskych študentov. Táto krajina má spolu s Poľskom najmenší podiel všetkých študentov, ktorí absolvovali uvedenú aktivitu (2 %, tab. č. 3, str. 54). Tieto výsledky naznačujú, že účasť na študijnom pobyte v zahraničí u študentov humanitných vied a umenia a u všetkých študentov sú do istej miery spojené ukazovatele. Ambíciu absolvovať uvedenú aktivitu v budúcnosti vyjadrili najmä tureckí študenti (42 %), nízke percento sme zistili najmä u Dánov, Rakúšanov a Írov (16 %, 18 % a 19 %; príslušne). Výsledok za Slovensko nie je v grafe uvedený kvôli veľmi malému počtu respondentov uvedenej skupiny študijných odborov, ktorí boli na študijnom pobyte v zahraničí alebo by ho chceli v budúcnosti absolvovať.

Graf 59: Podiel študentov humanitných vied a umenia, ktorí boli na študijnom pobyte na VŠ v zahraničí alebo neboli, ale plánujú ísť v budúcnosti

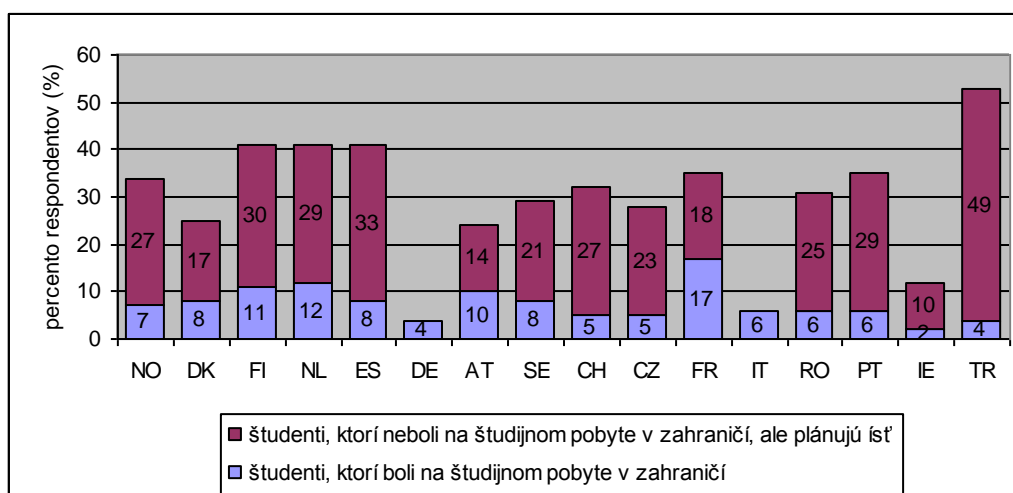

Neposkytnuté údaje: E/W, LT, SI. Neodoslané údaje pre plán pobytu: DE, IT. Veľmi málo respondentov: EE, PL, SK.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Študenti **technických študijných odborov** absolvovali študijný pobyt v zahraničí v menšej miere. Výnimkou je Francúzsko s podielom takýchto študentov 17 %, teda o 5 % viac ako v prípade študujúcich humanitné vedy a umenie (graf 60 a graf 59). Z írskych, nemeckých a tureckých študentov technického zamerania bolo na študijnom pobyte v zahraničí menej ako 5 %, čo je v medzinárodnom porovnaní najmenej. Najväčšiu ambíciu absolvovať študijný pobyt v zahraničí sme opäť zistili u tureckých študentov (49 %), najmenšiu v prípade Írov (10 %). Výsledky za Slovensko opäť nie sú uvedené kvôli veľmi malému počtu respondentov, ktorí na uvedenom pobyte v zahraničí boli, resp. plánujú ísť.

Graf 60: Podiel študentov technických študijných odborov, ktorí boli na študijnom pobyte na VŠ v zahraničí alebo neboli, ale plánujú ísť v budúcnosti

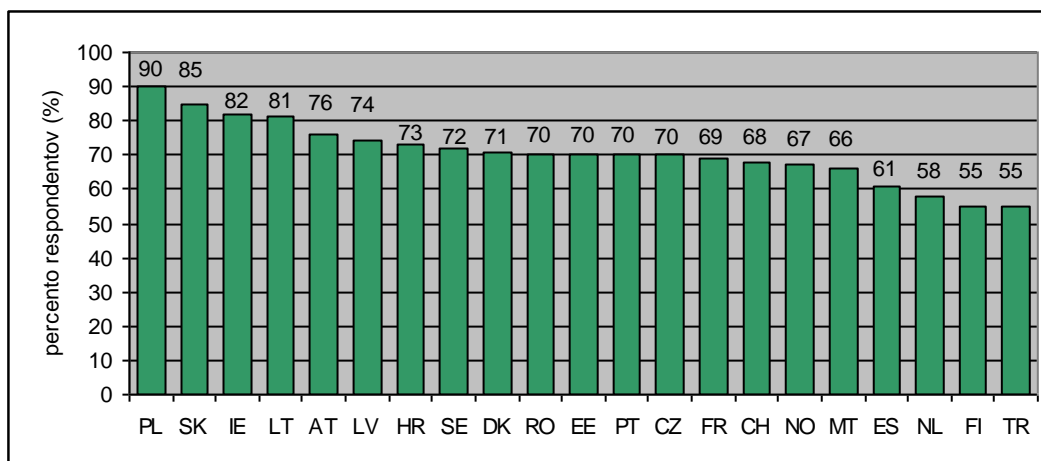
Neposkytnuté údaje: E/W, LT, SI. Neodoslané údaje pre plánovanie pobytu: DE, IT. Veľmi málo respondentov: EE, HR, LV, MT, PL, SK.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Medzi študentmi Poľska, Slovenska, Írska a Litvy bolo najväčšie percento takých, ktorí sa nezúčastnili na študijnom pobyte v zahraničí a nemajú takýto plán ani do budúcnosti (viac ako 80 %; príslušne, graf 61). Na druhej strane najmenší podiel takýchto študentov bol medzi tureckými, fínskymi a holandskými študentmi (menej ako 60 %). Medzi študentmi jednotlivých krajín teda existujú značne veľké rozdiely v postoji k uvedenej aktivite, ktoré sú pravdepodobne ovplyvnené ich reálnymi možnosťami, prekážkami a ambíciami takýto pobyt absolvovať.

Graf 61: Študenti, ktorí neboli na študijnom pobyte v zahraničí a ani neplánujú vycestovať na takýto pobyt v budúcnosti

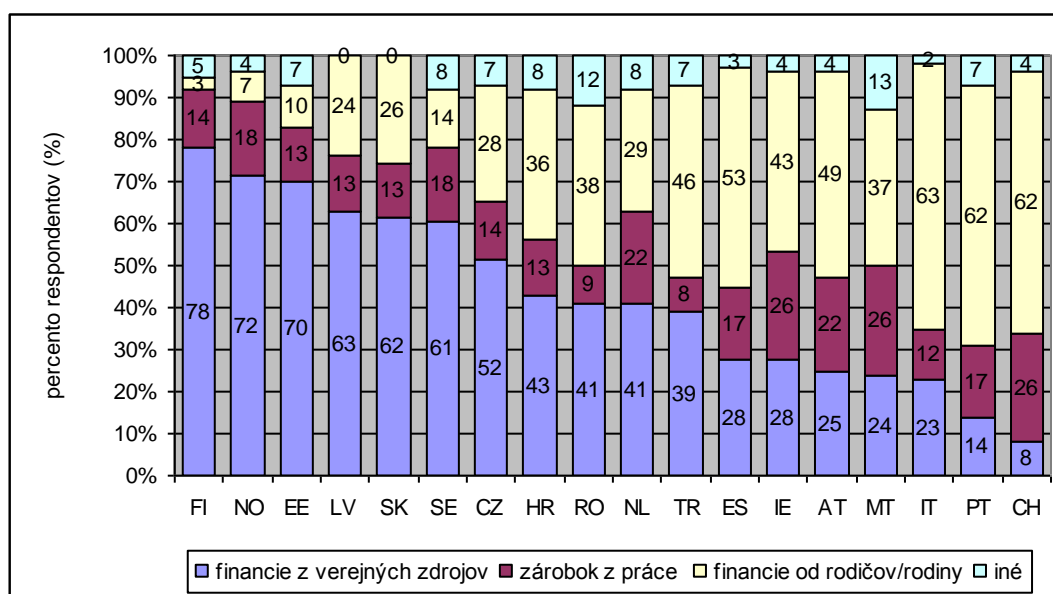
Neposkytnuté údaje: DE, E/W, IT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

3.8.2. Financovanie študijného pobytu na vysokej škole v zahraničí

Hlavným zdrojom financovania študijného pobytu na VŠ v zahraničí boli financie z verejných zdrojov alebo od rodičov, prípadne rodiny. Do prvej uvedenej kategórie patrilo Fínsko, Nórsko, Estónsko, Lotyšsko, Slovensko, Švédsko, Česká republika, Chorvátsko, Rumunsko a Holandsko. V týchto krajinách najväčšia skupina študentov uviedla príspevok z verejných zdrojov ako hlavný zdroj financovania uvedenej aktivity v zahraničí, podiel týchto študentov tvoril 41 % až 78 % (graf 62). Do druhej kategórie, kde je hlavným zdrojom financovania pobytu príspevok od rodičov, patrí Turecko, Španielsko, Írsko, Rakúsko, Malta, Taliansko, Portugalsko a Švajčiarsko. Podiel študentov, ktorým pobyt v zahraničí finančne zabezpečili hlavne rodičia alebo rodina, dosiahol hodnotu v rozsahu 37 % až 63 %.

Graf 62: Hlavný zdroj financovania študijného pobytu v zahraničí

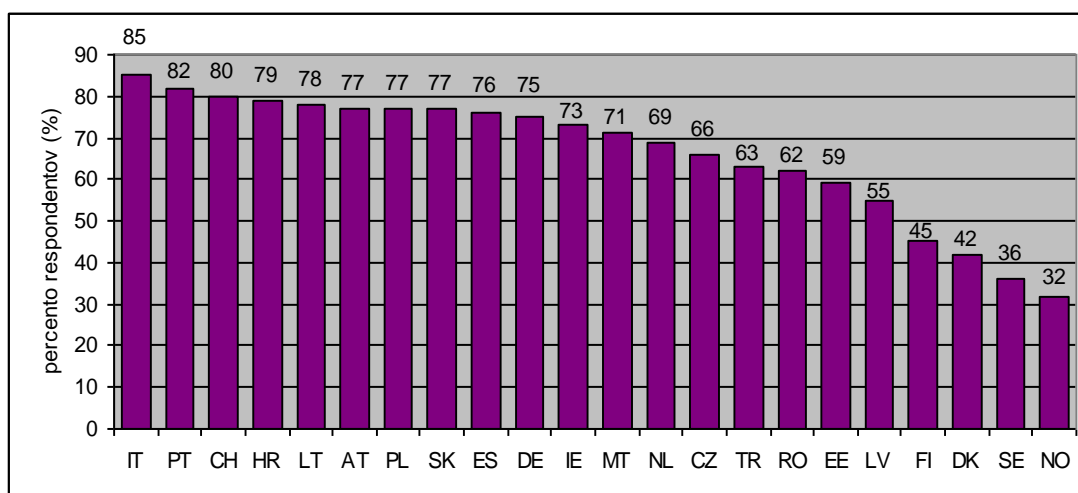

Neposkytnuté údaje: DE, DK, E/W, FR, SI. Veľmi málo respondentov: LT, PL.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Väčšina krajín je charakteristická tým, že rodičia alebo rodina vo veľmi rozšírenej miere finančne podporujú svoje deti alebo príbuzných pri ich realizácii študijného pobytu v zahraničí. Podiel študentov, ktorí takýto príspevok od rodičov alebo príbuzných dostali, predstavoval viac ako 70 % vo väčšine zúčastnených krajín, do tejto skupiny patrí aj Slovensko (77 %). Uvedený ukazovateľ dosiahol najvyššiu hodnotu v prípade Talianska a potom Portugalska (85 % a 82 %; príslušne). Uvedenú pomoc dostala menej ako polovica študentov len v štyroch severných krajinách: vo Fínsku, Dánsku, Švédsku a Nórsku (graf 63).

Graf 63: Študenti, ktorí dostali príspevok od rodičov/rodiny na financovanie študijného pobytu v zahraničí

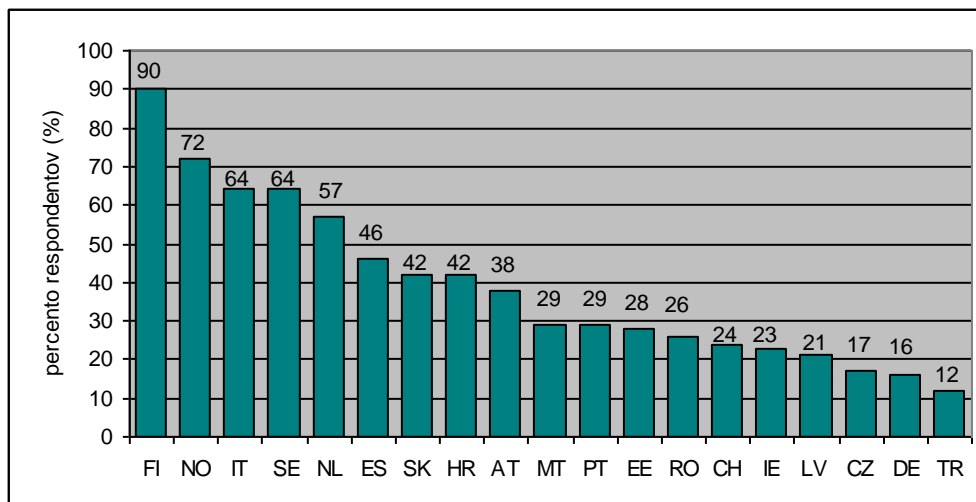

Neposkytnuté údaje: E/W, FR, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Podpora účasti na študijnom pobyte v zahraničí poskytnutím študentského grantu z domovskej krajiny bola najštedrejšia jednoznačne vo Fínsku (90 %), s väčším rozdielom v Nórsku, Taliansku a Švédsku, kde túto pomoc dostalo 72 % až 64 % študentov, ktorí sa uvedenej aktivity zúčastnili. Domáci študentský grant bol poskytnutý v najmenšej miere tureckým, nemeckým a českým študentom, túto pomoc dostalo menej ako 20 % z nich (graf 64). Slovensko sa nachádza v medzinárodnom porovnaní približne v stredovej pozícii, domáci grant dostalo 42 % študentov, ktorí sa zúčastnili študijného pobytu v zahraničí.

Graf 64: Študenti, ktorým bol udelený domáci študentský grant ako jeden zo zdrojov financovania študijného pobytu v zahraničí

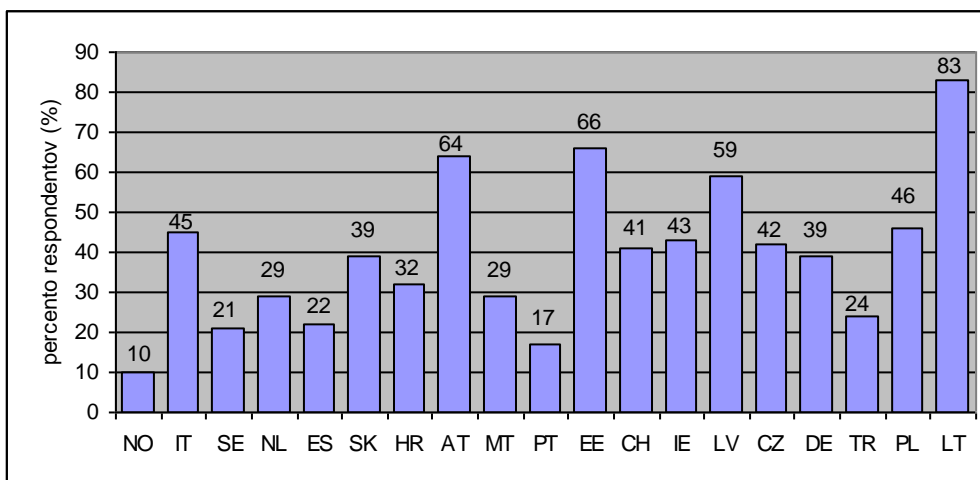

Neposkytnuté údaje: DK, E/W, FR, SI. Veľmi málo respondentov: LT, PL.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

V poberaní grantu z Európskej únie pre účel študijného pobytu v zahraničí sme medzi krajinami zistili veľmi veľké rozdiely. Túto pomoc poberalo pozoruhodne veľké percento študentov Litvy (83 %), s väčším rozdielom Estónci, Rakúšania a Lotyšši (66 % až 59 %). Na druhej strane v Portugalsku a Nórsku uvedenú pomoc dostalo len menej ako 20 % študentov (17 % a 10 %; príslušne). Slovensko sa nachádza približne v stredovej pozícii, grant z Európskej únie prideliť približne štyrom z desiatich študentov, ktorí vycestovali na pobyt (39 %). Výsledky sú uvedené v grafe 65.

Graf 65: Študenti, ktorým bol udelený študentský grant z Európskej únie ako jeden zo zdrojov financovania študijného pobytu v zahraničí

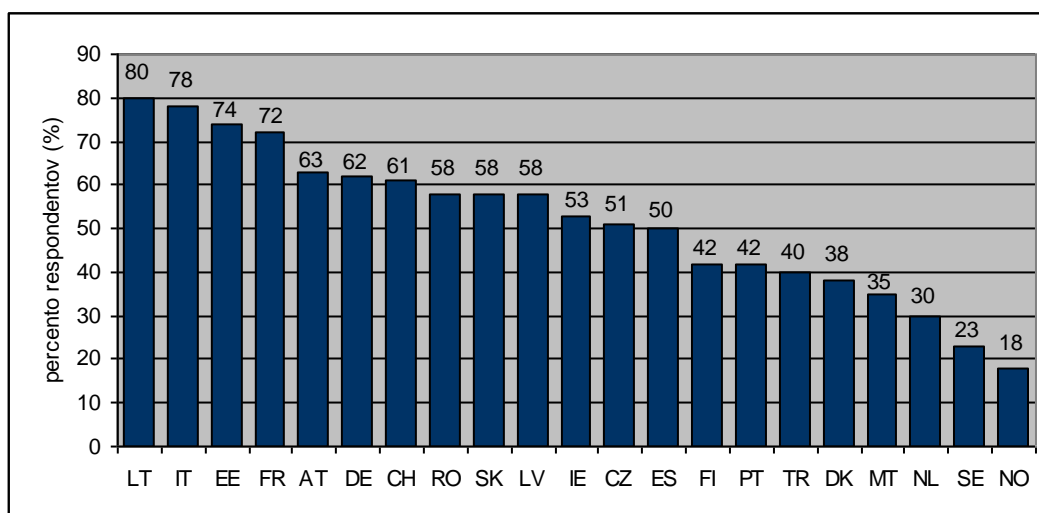
Neposkytnuté údaje: DK, E/W, FR, SI. Veľmi málo respondentov: FI, RO.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

3.8.3. Organizačné zastrešenie študijného pobytu v zahraničí

Vo väčšine krajín bol študentský pobyt v zahraničí organizovaný mobilitným programom ERASMUS pre viac ako polovicu študentov, do tejto skupiny patrí aj Slovensko (u 58 % študentov, ktorí absolvovali študijný pobyt v zahraničí). Najväčší podiel takýchto študentov sme zistili v Litve a Taliansku (80 % a 78 %; príslušne), naopak najnižší v Nórsku a Švédsku (18 % a 23 %; príslušne). Vo všetkých škandinávskych krajinách predstavoval podiel študentov, absolvujúcich pobyt prostredníctvom programu ERASMUS, menej ako polovicu (graf 66).

Graf 66: Študenti, ktorí absolvovali študijný pobyt v zahraničí prostredníctvom programu ERASMUS

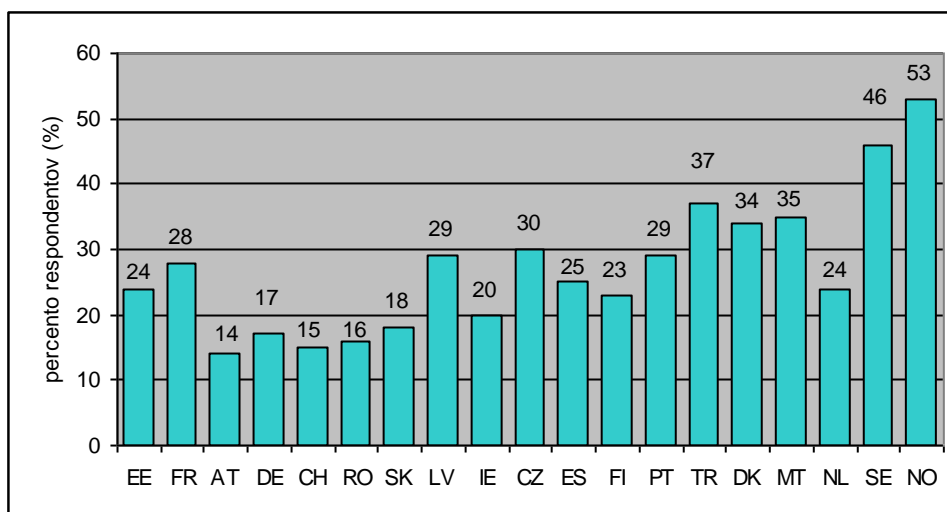

Neposkytnuté údaje: E/W, SI. Veľmi málo respondentov: HR, PL.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Aj v percentuálnom podiele študentov, ktorí študijný pobyt v zahraničí absolvovali bez programového organizačného zastrešenia, sa krajiny výrazne líšili (graf 67). Na jednej strane existujú krajiny, kde podiel takýchto študentov nedosiahol 20 % (Rakúsko, Švajčiarsko, Rumunsko, Nemecko a Slovensko). Na opačnom konci spektra sa nachádzalo Nórsko, kde až 53 % študentov absolvovalo pobyt bez programu.

Graf 67: Študenti, ktorí absolvovali študijný pobyt v zahraničí bez programu

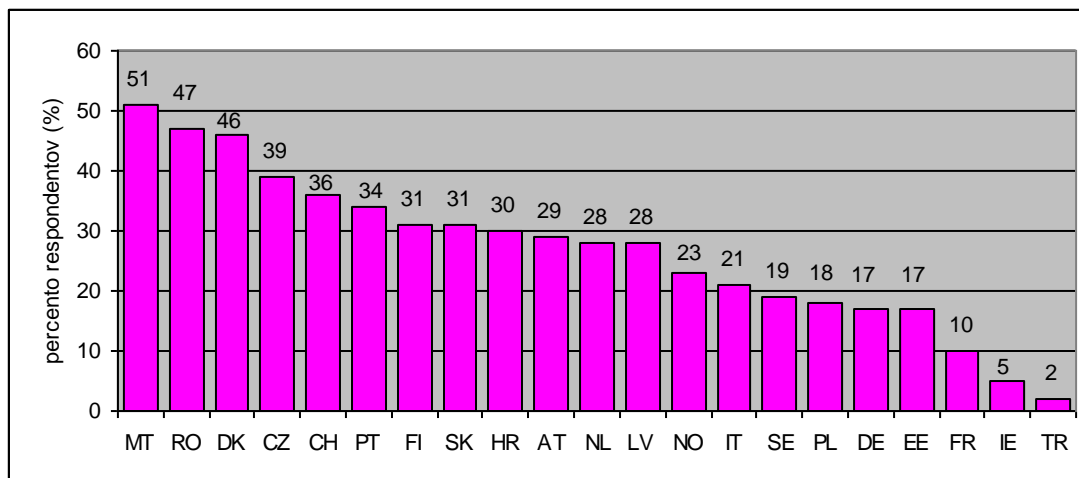
Neposkytnuté údaje: E/W, SI, IT, LT. Veľmi málo respondentov: HR, PL.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

3.8.4. Ovládanie cudzích jazykov

Podľa výsledkov prieskumu mali najlepšiu jazykovú vybavenosť študenti Malty, Rumunska a Dánska, z ktorých približne polovica ovládala aspoň dva cudzie jazyky (veľmi) dobre (51 %, 47 % a 46 %; príslušne). Na druhej strane Turci a Íri disponovali najslabšou jazykovou kompetenciou – dva alebo viac cudzích jazykov ovládala na uvedenej úrovni menej ako desatina (2 % a 5 %; príslušne). Ak by sme podľa uvedeného kritéria rozdelili všetky krajiny na dve polovice, Slovensko sa nachádzalo v skupine s lepšou jazykovou vybavenosťou – dva alebo viac cudzích jazykov ovládalo (veľmi) dobre 31 % študentov, čo je uspokojivý výsledok (graf 68). Ide však o subjektívne hodnotenie samotných študentov, nevychádza z jednotného testovania ovládania jazykov, takže tieto výsledky treba brať s istou opatrnosťou.

Graf 68: Študenti s (veľmi) dobrou znalosťou dvoch alebo viacerých cudzích jazykov podľa ich vlastného hodnotenia

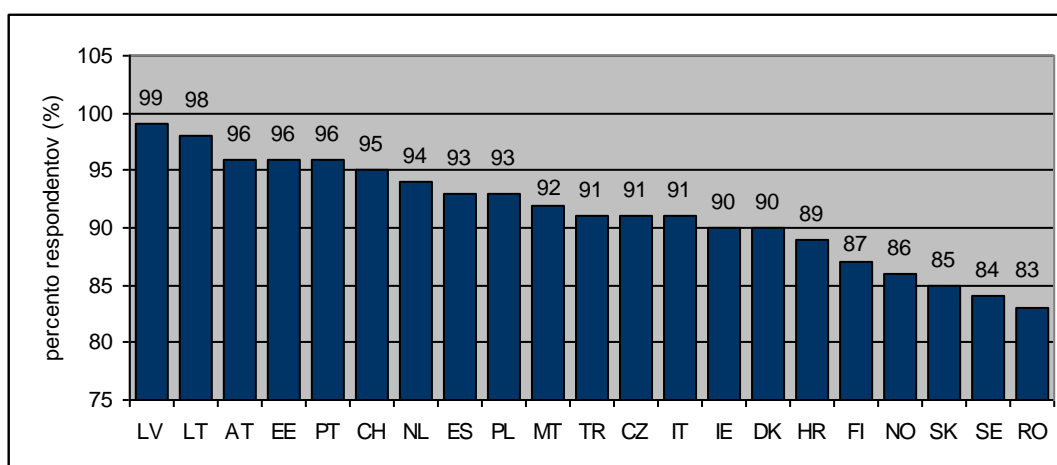
Neposkytnuté údaje: ES, E/W, LT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

3.8.5. Naplnenie očakávaní v súvislosti so študijným pobytom v zahraničí

Študenti väčšiny krajín vrátane Slovenska v prieskume uviedli, že v súvislosti so študijným pobytom v zahraničí boli najviac naplnené ich očakávania týkajúce sa **osobnostného rozvoja**. Tieto očakávania boli naplnené vo (veľmi) veľkej miere aspoň u ôsmich študentov z desiatich v rámci každej krajiny, za ktorú bol tento výsledok k dispozícii. V prípade Slovenska uvedenú odpoveď zvolilo 85 % zo študentov, ktorí absolvovali študijný pobyt v zahraničí. Zlepšenie ovládania cudzieho jazyka a sociálna integrácia boli vo všeobecnosti ohodnotené približne rovnako, mierne v prospech prvého uvedeného aspektu. S kvalitou vzdelávania boli študenti spokojní najmenej. Očakávania ohľadne posledných troch uvedených aspektov boli naplnené vo (veľmi) veľkej miere u približne troch zo štyroch slovenských študentov (75%; 76 % a 74 %; príslušne). Výsledky sú zobrazené v grafe 69 až grafe 72.

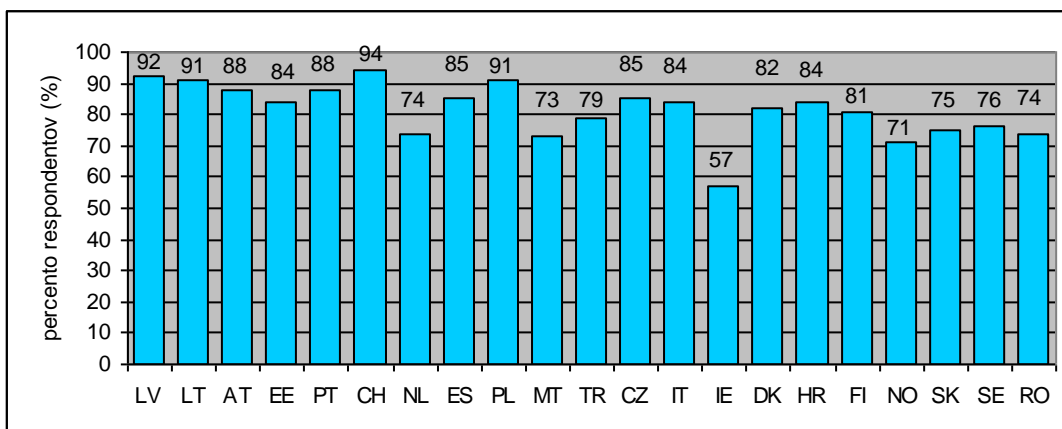
Graf 69: Študenti, ktorých očakávania týkajúce sa osobnostného rozvoja v súvislosti so študijným pobytom v zahraničí boli naplnené vo (veľmi) veľkej miere

Neposkytnuté údaje: DE, E/W, FR, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

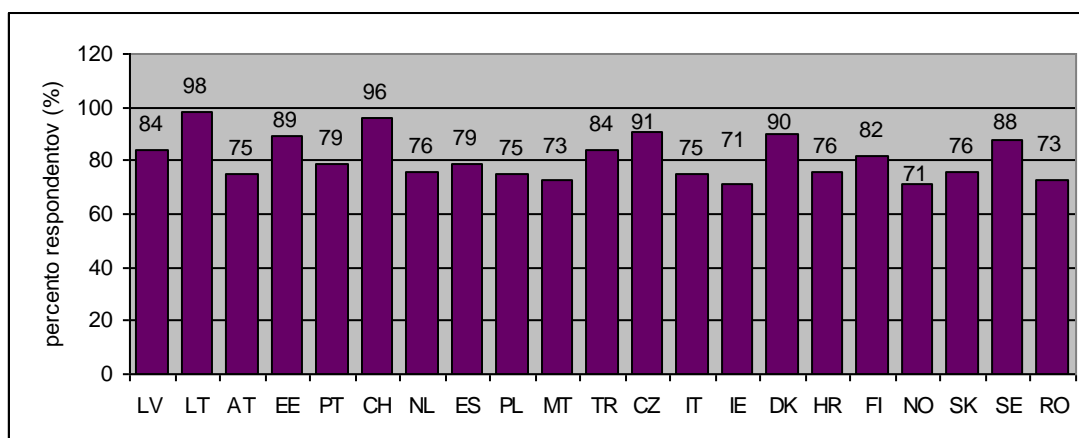
Graf 70: Študenti, ktorých očakávania týkajúce sa zlepšenia jazykových schopností v súvislosti so študijným pobytom v zahraničí boli naplnené vo (veľmi) veľkej miere

Neposkytnuté údaje : DE, E/W, FR, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

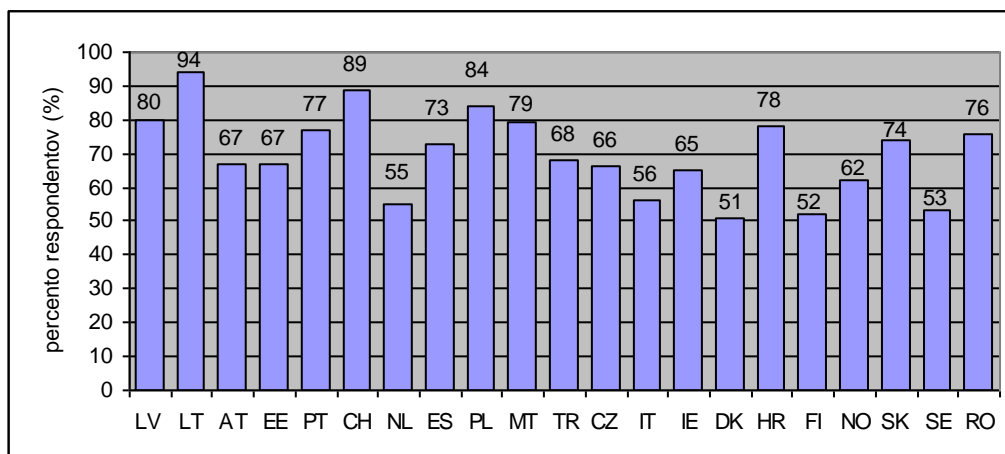
Graf 71: Študenti, ktorých očakávania týkajúce sa sociálnej integrácie v súvislosti so študijným pobytom v zahraničí boli naplnené vo (veľmi) veľkej miere

Neposkytnuté údaje: DE, E/W, FR, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Graf 72: Študenti, ktorých očakávania týkajúce sa kvality vzdelávania v súvislosti so študijným pobytom v zahraničí boli naplnené vo (veľmi) veľkej miere

Neposkytnuté údaje: DE, E/W, FR, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

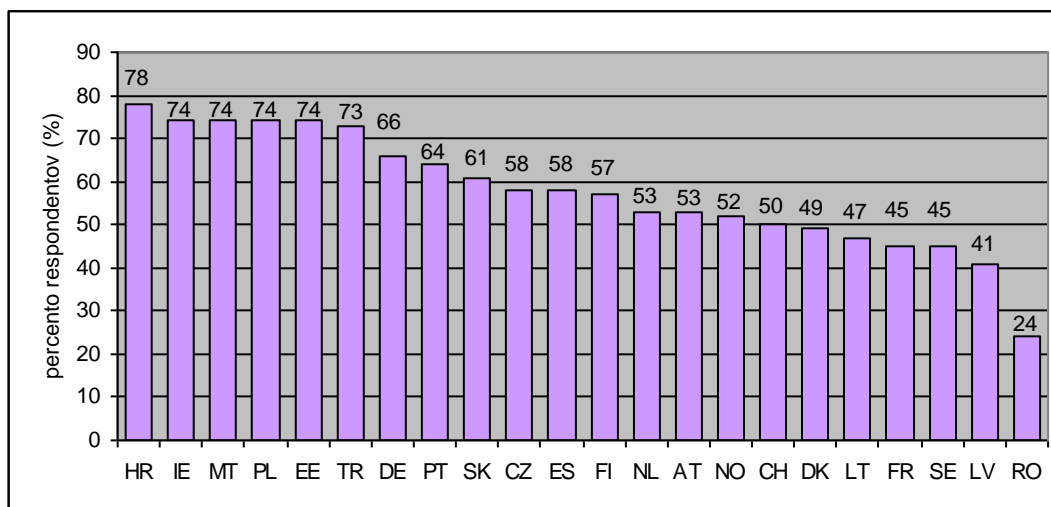
3.8.6. Vplyv potenciálnych negatívnych javov na plánovanie študijnej aktivity v zahraničí

Študenti, ktorí zatiaľ neboli na študijnom pobyte na VŠ v zahraničí, mali uviesť, do akej miery hodnotia prípadné negatívne javy ako prekážky, ktoré sa môžu vyskytnúť v súvislosti s realizáciou takejto aktivity.

Slovenskí študenti vnímali ako najväčší problém očakávanú zväčšenú finančnú záťaž. Tento aspekt hodnotila ako (veľký) problém viac ako polovica študentov väčšiny krajín. Takúto odpoveď zvolilo 61 % slovenských študentov, výsledok za všetky krajiny dosiahol hodnotu v rozpätí 24 % (Rumunsko) až 78 % (Chorvátsko). Odlúčenie od partnera vnímali ako (veľký) problém najmä študenti Malty, Poľska, Fínska, Českej republiky a Nórska (59 % až 57 %), na druhej strane len menej ako pätina Francúzov a Švajčiarov (21 % a 24 %; príslušne), zo Slovákov takúto odpoveď uviedla polovica (50 %). Predpokladané oneskorenie v napredovaní štúdia vnímali ako (veľký) problém najmä Nemci (47 %), naopak najmenej sa tohto javu obávali tureckí študenti (8 %), zo Slovákov takúto odpoveď uviedlo 34 % respondentov. Prípadné problémy s uznaním výsledkov štúdia dosiahnutých v zahraničí a obmedzený prístup k mobility programom vnímali ako (veľký) problém najmä Chorváti (56 % a 51 %; príslušne), v prípade slovenských študentov takúto odpoveď uviedla menej ako polovica (42 % a 24 %; príslušne). Obavy z nedostatočného ovládania cudzieho jazyka vyjadrili najmä írski, tureckí a poľskí študenti (53 % až 48 %), zo Slovákov to bolo 37 %. Ťažkosti pri získavaní informácií vnímali ako (veľký) problém najmä tureckí, rumunskí a španielski študenti (39 %, 39 % a 34 %; príslušne), zo Slovákov takúto odpoveď uviedla približne štvrtina (24 %). Výsledky sú uvedené v grafe 73 až v grafe 79.

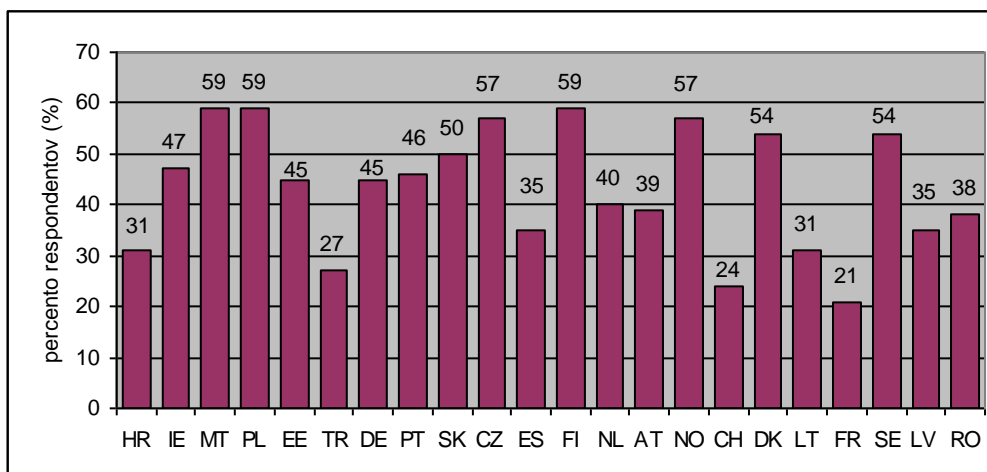
Graf 73: Očakávané zväčšenie finančnej záťaže vnímané ako (veľký) problém v súvislosti s prípadnou realizáciou študijného pobytu na VŠ v zahraničí v budúcnosti

Neposkytnuté údaje: E/W, IT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

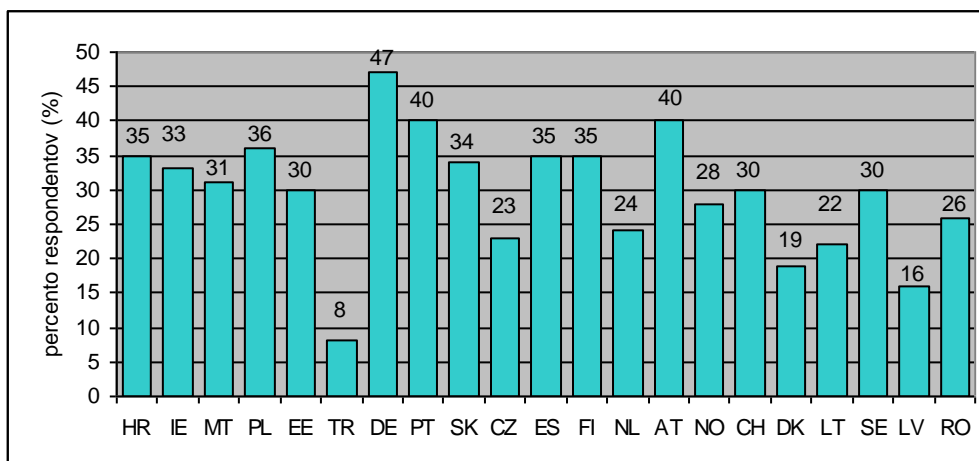
Graf 74: Odlúčenie od partnera, detí a priateľov vnímané ako (veľký) problém v súvislosti s prípadnou realizáciou študijného pobytu na VŠ v zahraničí v budúcnosti

Neposkytnuté údaje: E/W, IT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

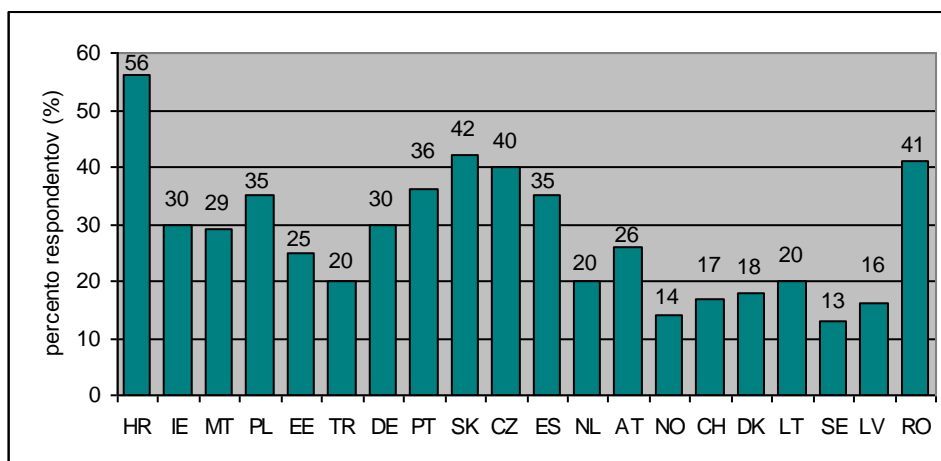
Graf 75: Očakávané oneskorenie v napredovaní štúdia na Slovensku vnímané ako (veľký) problém v súvislosti s prípadnou realizáciou študijného pobytu na VŠ v zahraničí v budúcnosti

Neposkytnuté údaje: E/W, IT, SI, FR.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

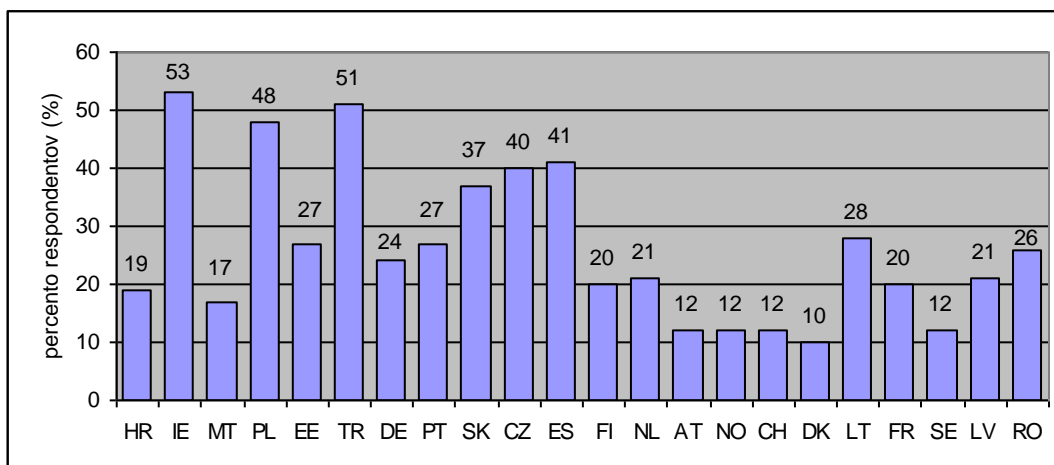
Graf 76: Prípadné problémy s uznaním výsledkov štúdia dosiahnutých v zahraničí vnímané ako (veľký) problém v súvislosti s realizáciou študijného pobytu na VŠ v zahraničí v budúcnosti

Neposkytnuté údaje: E/W, IT, SI, FI, FR.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

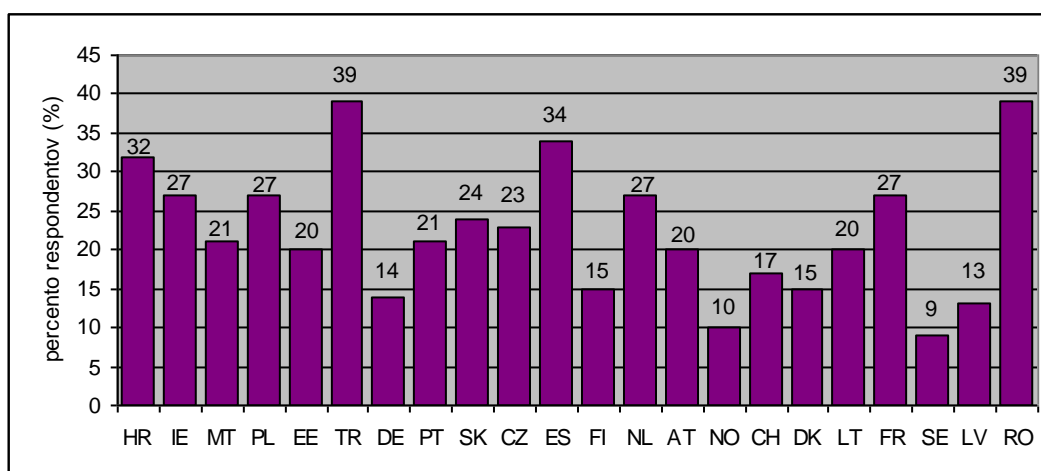
Graf 77: Nedostatočné ovládanie cudzieho jazyka vnímané ako (veľký) problém v súvislosti s prípadnou realizáciou študijného pobytu na VŠ v zahraničí v budúcnosti

Neposkytnuté údaje: E/W, IT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

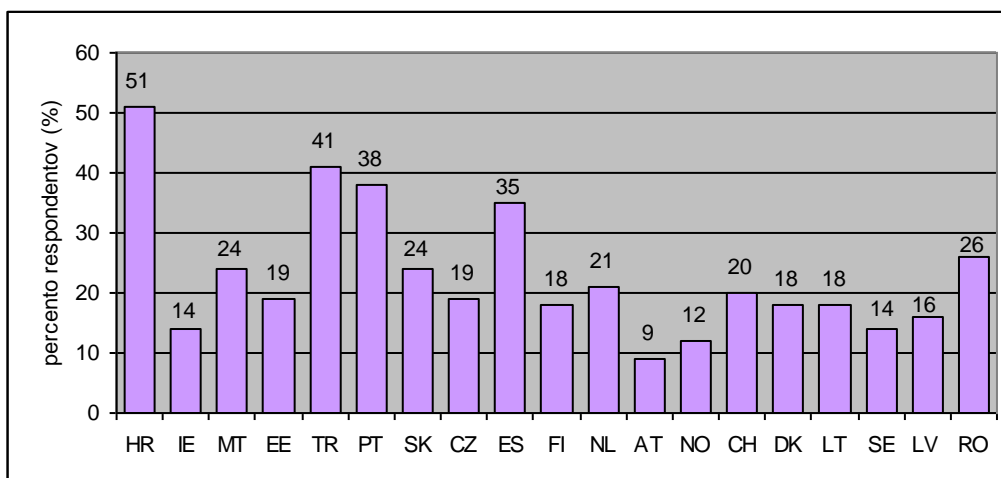
Graf 78: Ťažkosti pri získavaní informácií vnímané ako (veľký) problém v súvislosti s prípadnou realizáciou študijného pobytu na VŠ v zahraničí v budúcnosti

Neposkytnuté údaje: E/W, IT, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Graf 79: Obmedzený prístup k mobilityným programom v SR vnímaný ako (veľký) problém v súvislosti s prípadnou realizáciou študijného pobytu na VŠ v zahraničí v budúcnosti

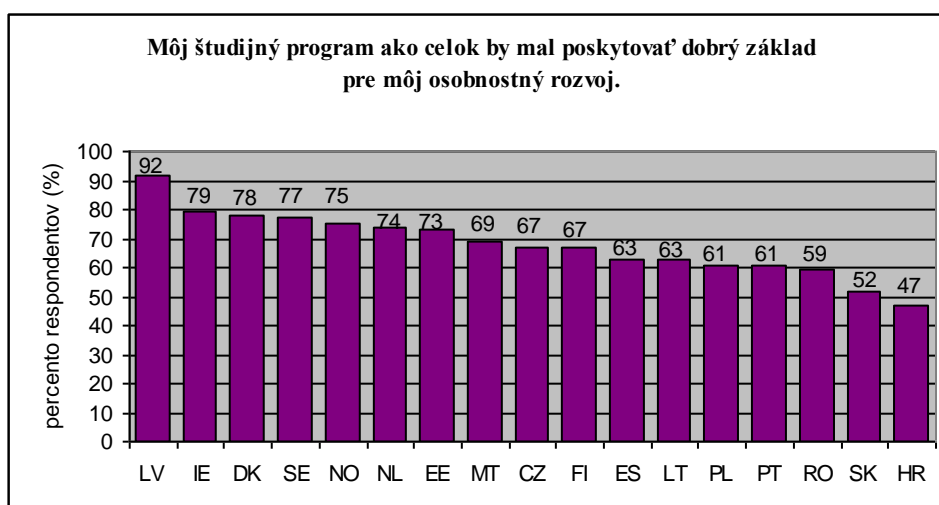
Neposkytnuté údaje: E/W, IT, SI, DE, FR, PL.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

3.9. Zhodnotenie kvality štúdia a študijné plány do budúcnosti

V projekte sme skúmali aj tematiku kvality študijného programu z pohľadu študentov, a to cez dve dimenzie: prínosom k **osobnostnému rozvoju** študenta a vkladom do **odbornej prípravy pre budúce pracovné uplatnenie**. V medzinárodnom porovnaní vyznievajú výsledky za Slovensko pre obidva atribúty nie veľmi priaznivo. Len približne polovica študentov zhodnotila, že študijný program (veľmi) uspokojivo napomáha ich osobnostnému rozvoju (52 %). Menšiu spokojnosť s naplnením uvedeného faktora sme zistili len u Chorvátov (47 %). Na druhej strane takúto odpoveď zvolili až deväť z desiatich študentov Lotyšska (92 %; graf 80), ktorí zhodnotili pozitívny vplyv štúdia na osobnostný rozvoj najpriaznivejšie. Ide však o subjektívne zhodnotenie tohto faktora, do veľkej miery ovplyvnené očakávaniami a aspiráciami študentov.

Graf 80: Zhodnotenie naplnenia uvedeného cieľa štúdia ako (veľmi) uspokojivé

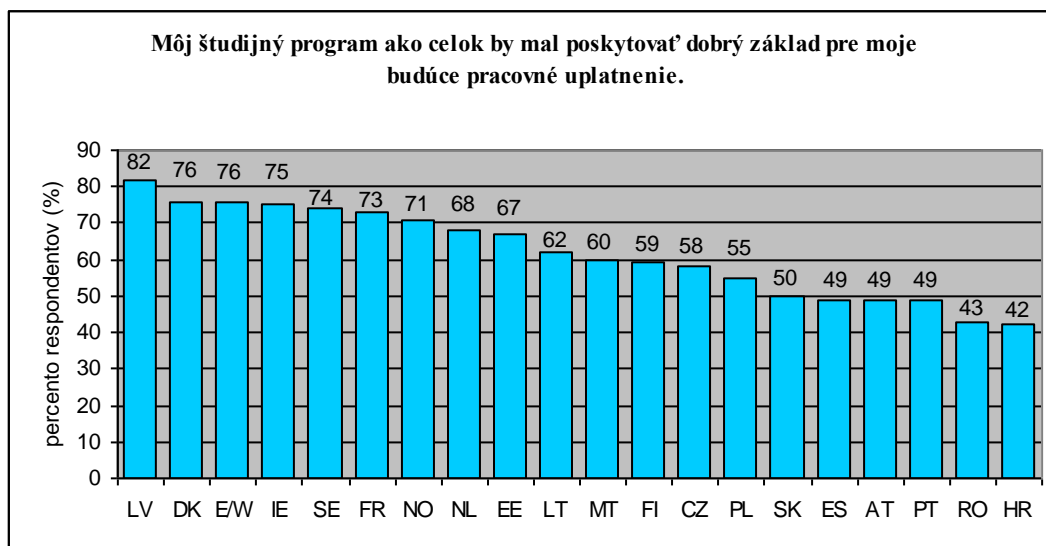

Neposkytnuté údaje: AT, CH, DE, E/W, FR, IT, SI, TR.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

S obsahom študijného programu z hľadiska budúceho pracovného uplatnenia vyjadrili (veľkú) spokojnosť opäť najmä študenti Lotyšska (82 %), na opačnej strane spektra sa nachádzali Rumuni a Chorváti (43 % a 42 %; príslušne). Zo Slovákov vyjadrila (veľkú) spokojnosť s odbornou náplňou študijného programu vo vzťahu k budúcemu pracovnému uplatneniu polovica študentov, čo je aj z medzinárodného hľadiska nevelmi priaznivý výsledok (graf 81).

Graf 81: Zhodnotenie naplnenia uvedeného cieľa štúdia ako (veľmi) uspokojujivé

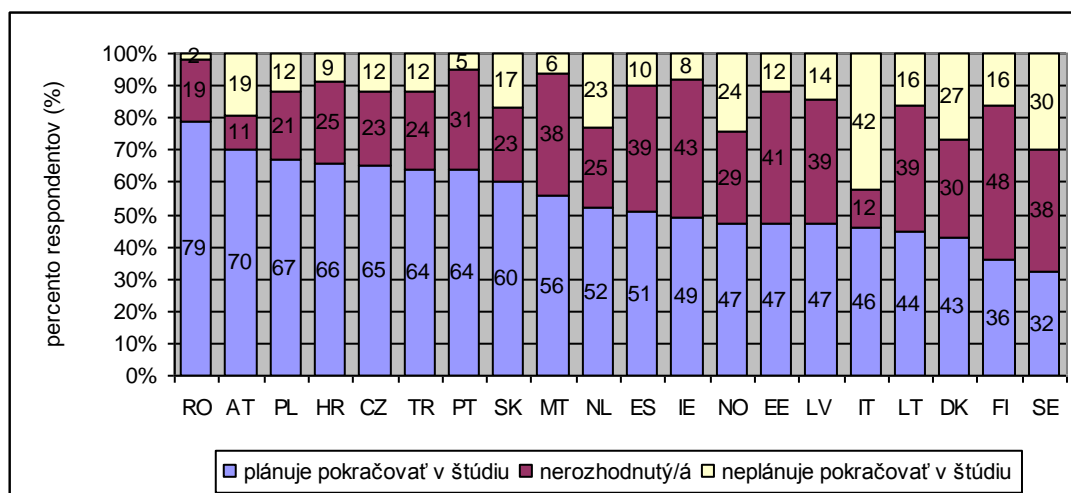
Neposkytnuté údaje: CH, DE, IT, SI, TR.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Možno teda konštatovať, že len približne polovica slovenských študentov je (veľmi) spokojná so študijným programom, či už z hľadiska osobnostného rozvoja alebo odbornej náplne.

V otázke pokračovania v štúdiu po úspešnom ukončení študovaného programu sme medzi krajinami zistili veľmi veľké rozdiely (graf 82). Plán pokračovať resp. nepokračovať v štúdiu je ovplyvnený viacerými okolnosťami, ktorými sú stupeň štúdia, aspirácie študentov, príležitosti uplatnenia na trhu práce, miera nezamestnanosti, okolnosti týkajúce sa ich osobného života a iné. Najväčšie percento študentov majúci ambíciu pokračovať v štúdiu a zároveň najmenší podiel neplánujúcich študovať na vyššom stupni sme zistili v Rumunsku (79 % a 2 %; príslušne). Z hľadiska medzinárodného porovnania výsledkov krajín zúčastnených na projekte bolo Rumunsko charakteristické druhým najvyšším podielom respondentov bakalárskeho štúdia, u ktorých možno vo všeobecnosti najviac predpokladať vôľu pokračovať v magisterskom štúdiu (85 %, graf 17, str. 22). Rozhodnutie nepokračovať v štúdiu vyjadrili najmä Taliani (42 %). Väčšina respondentov tejto krajiny uviedla, že študuje na bakalárskom stupni štúdia (67 %, graf 17, str. č. 20). Približne 60 % Slovákov vyjadrilo plán pokračovať v štúdiu, pričom takmer taký istý podiel tvorili respondenti bakalárskeho štúdia (57 %, graf 17, str. 22).

Graf 82: Študijné plány študentov po ukončení študovaného programu – všetci študenti

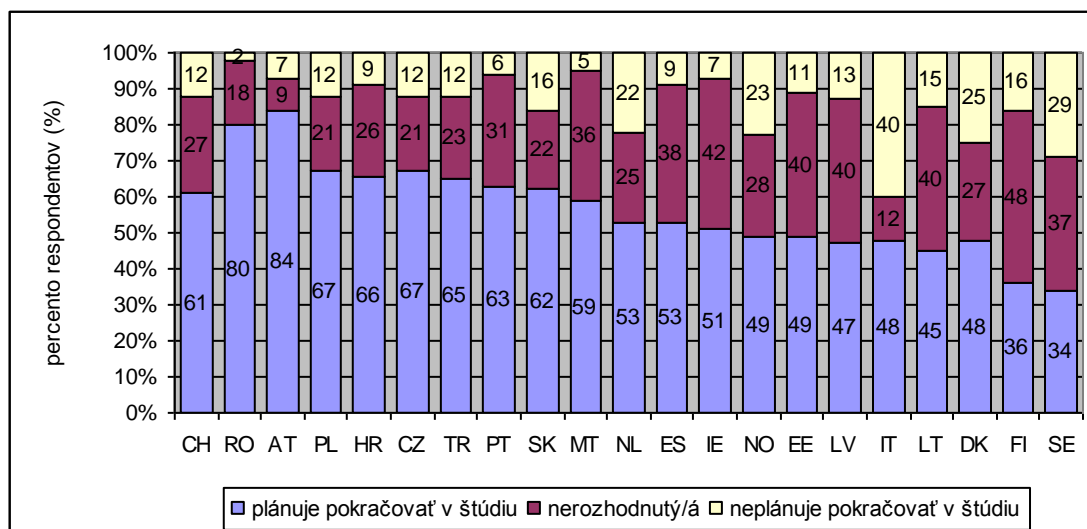

Neposkytnuté údaje: DE, E/W, FR, CH, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

Ak vezmeme do úvahy len študentov bakalárskeho štúdia, ambíciu ďalej študovať vyjadrili najmä rakúski a rumunskí študenti (84 % a 80 %; príslušne), u Slovákov tvorili takisto väčšinu, avšak značne menej výraznú (62 %). Na druhej strane až 40 % Talianov neplánovalo pokračovať v štúdiu, zo Slovákov takúto odpoveď zvolilo 16 % študentov (graf 83). Rôzne výsledky v jednotlivých krajinách môžu byť ovplyvnené rôznou mierou akceptácie bakalárskeho stupňa vzdelania na trhoch práce v zúčastnených krajinách.

Graf 83: Študijné plány študentov po ukončení študovaného programu – študenti bakalárskeho štúdia

Neposkytnuté údaje: DE, E/W, FR, SI.

Zdroj: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of indicators. Final report. Eurostudent IV 2008-2011. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag, 2011

4. Príloha

4.1. Štruktúra prieskumného súboru za Slovensko

Tab. č. 1: Zloženie súboru respondentov za Slovensko podľa sídla, názvu študovanej vysokej školy a fakulty

Sídlo vysokej školy	Názov vysokej školy	Fakulta	Počet respondentov
Bratislava	Ekonomická univerzita (EU)	Fakulta hospodárskej informatiky EU	120
		Fakulta medzinárodných vzťahov EU	1
		Fakulta podnikového manažmentu EU	36
		Národohospodárska fakulta EU	7
		Obchodná fakulta EU	6
	Slovenská technická univerzita (STU)	Fakulta architektúry STU	101
		Fakulta elektrotechniky a informatiky STU	6
		Fakulta informatiky a informačných technológií STU	12
		Stavebná fakulta STU	92
		Ústav manažmentu STU	4
	Trnavská univerzita (TTU)	Teologická fakulta TTU	4
	Univerzita Komenského (UK)	Evanjelická bohoslovecká fakulta UK	22
		Fakulta managementu UK	131
		Fakulta matematiky, fyziky a informatiky UK	5
		Fakulta sociálnych a ekonomických vied UK	7
		Fakulta telesnej výchovy a športu UK	19
		Farmaceutická fakulta UK	3
		Filozofická fakulta UK	98
		Pedagogická fakulta UK	32
Prírodovedecká fakulta UK		52	
Právnická fakulta UK	82		
Trnava	Slovenská technická univerzita (STU)	Materiálovotechnologická fakulta STU	70
		Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce TTU	3
	Trnavská univerzita (TTU)	Filozofická fakulta TTU	2
		Pedagogická fakulta TTU	88
		Právnická fakulta TTU	156
Univerzita sv. Cyrila a Metoda (UCM)	Filozofická fakulta UCM	102	
Nitra	Slovenská poľnohospodárska univerzita (SPU)	Fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov SPU	35
		Fakulta biotechnológie a potravinárstva SPU	25
		Fakulta ekonomiky a manažmentu SPU	39
		Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja SPU	92
		Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva SPU	52
	Univerzita Konštantína Filozofa (UKF)	Fakulta prírodných vied UKF	41
		Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva UKF	174
		Filozofická fakulta UKF	64
	Pedagogická fakulta UKF	3	
Trenčín	Trenčianska univerzita A. Dubčeka (TnUAD)	Fakulta mechatroniky TnUAD	27
		Fakulta sociálno-ekonomických vzťahov TnUAD	171
Žilina	Žilinská univerzita (ŽU)	Fakulta špeciálnej techniky TnUAD	1
		Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov ŽU	84
		Fakulta riadenia a informatiky ŽU	96
		Stavebná fakulta ŽU	96

Tab. č. 1 pokračovanie: Zloženie súboru respondentov za Slovensko podľa sídla, názvu študovanej vysokej školy a fakulty

Sídlo vysokej školy	Názov vysokej školy	Fakulta	Počet respondentov
Ružomberok	Katolícka univerzita (KU)	Filozofická fakulta KU	10
		Pedagogická fakulta KU	98
Banská Bystrica	Univerzita Mateja Bela (UMB)	Fakulta humanitných vied UMB	97
		Pedagogická fakulta UMB	50
Zvolen	Technická univerzita (TU Z)	Drevárska fakulta TU Z	93
Prešov	Prešovská univerzita (PU)	Fakulta humanitných a prírodných vied PU	56
		Fakulta manažmentu PU	7
		Fakulta zdravotníctva PU	101
		Filozofická fakulta PU	76
		Gréckokatolícka teologická fakulta PU	2
		Pedagogická fakulta PU	1
		Pravoslávna bohoslovecká fakulta PU	2
Košice	Ekonomická univerzita (EU)	Podnikovohospodárska fakulta EU	46
	Technická univerzita (TUKE)	Ekonomická fakulta TUKE	100
		Fakulta baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií TUKE	97
		Fakulta elektrotechniky a informatiky TUKE	2
		Hutnícka fakulta TUKE	91
		Letecká fakulta TUKE	96
	Univerzita Pavla Jozefa Šafárika (UPJŠ)	Fakulta verejnej správy UPJŠ	1
		Filozofická fakulta UPJŠ	3
		Lekárska fakulta UPJŠ	2
		Prírodovedecká fakulta UPJŠ	197
Spolu			3 489

Tab. č. 2: Mesto štúdia respondentov

Mesto	Počet	Percento (%)
Bratislava	841	24,1
Trnava	421	12,1
Nitra	525	15,0
Trenčín	199	5,7
Žilina	276	7,9
Ružomberok	108	3,1
Banská Bystrica	147	4,2
Zvolen	93	2,7
Prešov	244	7,0
Košice	635	18,2
Spolu	3 489	100,0